

112-

112-
112-
112-

Der Königl. öffentl. Bibliothek in Dresden
geschenkt

von

Justizrat Dr. Georg Schmidt

gest. am 3. Juli 1914 in Dresden

J. G. H.

✓ No 1

+

BREVIARIUM ^{Kent}
JURIS
CIVILIS.

Methodum materiaram
breviter & nervosè exhibens.

Editio secunda.

Aucta & revisa

Operâ & Studio

PHILIPPI LUDOVICI
AUTHÆI.

*Daniel
Koch
Bibl. 16.
Febr. 87*

FRANCOFURTI,

Sumptibus Joh. Georgii Schiele.

ANNO M. DC. LXXVII.

109.15 IV 852

FRANCOTURTI
TURTIS
CIVILLIS

Meliodum medicatum
previus et servos exhibens.

Exilio secunda
Aucta et rectis

PHILIPPUS
AUGUSTUS

FRANCOTURTI

Georgii

ANNO MDCCLXXII

*Reverendissimis, Per Illustribus
ac Generosissimis Dominis,*

**Dn. PHILIPPO
WILHELMO, Libero Ba-
roni à Boineburg / Eccle-
siarum cathedralium Mo-
guntinæ, Trevirensis ac Spi-
rensis Canonico.**

**D. FRANCISCO
LOTHARIO, Libero Ba-
roni à Schönborn / Eccle-
siarum cathedralium Pa-
pebergenfis & Herbipo-
lensis Canonico.**

) 2

Reve-

Dedicatio.

*Reverendissimi, Per Illustres
& Generosissimi Domini.*

CUm primùm lucem
aspexisset. Georgii
Braudlachtsi Epitome Ju-
ris publici methodo ele-
ganti expolita, avidissimè
ab omnibus lecta proba-
taque est. Ut pari methodo
Jus Civile Romanum in
certam redactum conso-
nantium extaret, pluri-
morū hactenus vota fue-
re: quòd toedio essent am-
bages & tot ingentia Dis-
putationū volumina. Cer-
tè

tè ætate nostra hoc evenit:
discuntur non necessaria
ac nihil profutura , & i-
gnorantur necessaria: ex-
tollimus obsoleta atq; in-
tricata , incuriosi eorum,
quæ forum probat. Fru-
stra autem niti , neq; aliud
fatigando nisi ineptias &
nugas difficiles quærere,
extremæ dementiæ est. U-
tilis ille labor , procedere
levi ac simplici viâ , vitare
inutilia & perperam posi-
ta. Alia hodie Imperii Ro-
mani facies , alia Juris per-
tractandi ratio.

⋈ 3

Qua-

Dedicatio.

Quare cùm præcipuè
Jus in quo versamur , co-
gnoscere operæ precium
sit , & tamen ipsa sibi ob-
stet magnitudo rerumque
diversitas aciem intentio-
nis abrumpat ; feci quod
solent , qui terrarum situs
pingunt , in brevi quasi ta-
bella universam Juris ide-
am amplexus sum.
Libellum hunc Vobis, Re-
verendissimi , Perillustres
& Generosissimi Domini,
offero , qui eloquentiæ,
historiarum jurisq; studiis
honestis enitescere sum-
mâ

mâ ope conamini. Pergite
ingenium, quo neque me-
lius, neq; amplius aliud in
natura humana est, exco-
lere: hinc præmium Vobis
pulcherrimum, fama in
posteris. Excitent Vos
exempla Majorum, quo-
rum imagines cùm intue-
mini, non potest non ani-
mus vehementissimè Vo-
bis ad virtutem accen-
di, ac memoriâ rerum ge-
starum ea flamma in pe-
ctore crescere. Imitamini
cum primis Illustrissimos
Parentes Vestros, qui Viri
) (4 vitâ

Dedicatio.

vita^A innocentissimi, ingenio florentissimi, proposito & actionibus sanctissimi, tantis deniq; adornati laudantur virtutibus, quātas perfecta & natura & industria mortalis conditio recipit. Deus familiam Vestram generosissimam secundet beetque. Francfordiæ ad Moenum Calendis Septembr. 1677.

*Vestræ Perillustris
Generositatis*

Observantissimus

**Philippus Ludovicus
Authæus.**

Lectori Benevolo.

S.

Juris prudentiæ Roma-
næ methodum summis
vigiliis summâque in-
dustriâ tradidère HERM.
VULTEJUS & JOH. ALT-
HUSIUS Jcti percelebres.
Ad eorum imitationem
totius juris materias bre-
viori concinnavi metho-
do elimavique ex latissi-
mis tractationibus, recisâ
omni superfluitate, & rese-
catis iis, quæ planè in de-
sue-

Prefatio.

suetudinem abierunt. Res quidem difficilis, utilitatis tamen magnitudo ad suscipiendam hanc operam me impulit. Experientia enim testatur, plurimos magno cum labore, sæpè etiam cum diffidentia seriùs ad id perduci, ad quod levio^re viâ ducti maturius pervenire possint. Brevitas studiis amica, maximè cùm vita ipsa, quâ fruimur, brevis sit: imò *turpe est*, ut inquit Catullus, *difficiles habere nugas, & stultus est labor ineptiarum*: In Jure quoque

Prefatio.

que Civili multa sunt sub-
tilia & parum utilia, quæ
faciunt scientiam magis
ornatam, sed minus uti-
lem & magis difficilem ac
laboriosam, uti graviter
conqueritur practicus. *Jo.*
Pet. de Ferrar. in praxi aurea:
hinc suadet, ut hæ super-
vacuæ & pomposæ subti-
litates de medio tollantur.
Non itaque culpandi illi,
qui è labyrintho hoc er-
rantes per Compendia du-
cere conantur. Ac mihi
quidem, tametsi haud-
quaquam par gloria se-
qua-

Prefatio.

quatur scriptorem & au-
thorem, tamen inprimis
necessarium videtur, ju-
ventuti bene consulere,
præsertim hac tempestate,
ubi lites & tricæ tanquam
herba irrigua succrescunt
uberrimè. TE, LECTOR
BENEVOLE, rogo perhu-
maniter, æquo animo
probare velis inceptum
hoc meum, & favere stu-
diis honestissimis. Scito
autem, hoc meum & ge-
nuinum esse Exemplar
quod Francofordiæ, Sum-
ptibus Joh. Georgij Schie-
le, non alibi impressum est.

Author.

BREVIARIUM JURIS

ROMANI.

L I B. I.

De Materiis preliminaribus.

C A P. I.

De Jure in genere.

1. Jus est ars seu doctrina boni & æqui
l. 1. ff. ht. vel divinarum atque huma-
narum rerum notitia, justi injustique
scientia. pr. 1. eod. l. 10. ff. eod. vid. Ludw. Dr. Sp.

2. Estque publicum vel privatum.
d. l. 1. §. 1. hoc naturale, gentium vel civi-
le. d. l. 1. §. f. h. t. §. f. 1. eod. à forma Jus est
scriptum vel non scriptum. §. 10. I. d. t.
illud vel Cæsareum & commune gemein
Kaiserlich Recht / vel Canonicum seu
pontificium: est & jus statutarium, pro-
vinciale, vulgò Land- & Stadt Recht.

3. Causa efficiens Principis potestas

A

atque

atque authoritas magistratus, tum etiam
 consensus populi. l. 2. §. 1. 2. 3. d. O. I. l. 1. l.
 31. ff. d. LL. vel consuetudo. §. f. I. d. I. N. G.
 & C.

4. Materia seu objecta tria, perso-
 næ, res & actiones. §. f. I. dt. l. f. d. LL. l. 1. 2.
 ff. d. stat. hom.

5. Forma quòd constet scripto vel
 sine scripto. §. 3. I. dt.

vid. Lucius p. 5. 6. Finis honestè vivere, neminem
 lædere, suum cuique tribuere. §. 3 I. d. 7.
 & 7. l. 10. ff. eod.

7. Effectus imperare, vetare, per-
 mittere, punire. l. 7. C. d. LL. c. 2. 3. dist. 3. c.
 1. 2. 3. 4. dist. 4.

8. Adjacentia simplicitas, §. 7. I. de fi-
 dei c. hered. æquitas. l. 90. ff. d. R. I. l. 8. C. d.
 judic. l. 4. d. eo quod cert. loc. ἐπιείκεια. l. 31. ff.
 deposit. l. 91. §. f. ff. d. V. O. l. pen. ff. d. pæn. deni-
 que usus ac observantia. l. f. §. pen. C. d.
 bon. quæ lib.

9. Affinia leges privatæ. c. 3. dist. 3.
 consuetudines, l. 4. ff. d. custod. reor. sta-
 tuta locorum. t. t. ff. d. decret. ab ord. fac.
 item decisiones provinciales, quales
 sunt

sunt Rotæ, Neapolitanæ, Parisienses.
Menoch. cons. 58. n. 28. denique canones.
dist. 9. 10.

10. Contraria, denegatio juris & iu-
stitiæ, vel protractio Rechtsverweige-
rung und Verlängerung / l. 2. C. d. off. civ.
jud. Nov. 86. c. 11. x. d. for. comp. Clem. 1. d. ex-
cess. Prel. injuriæ, l. 1. pr. ff. d. injur l. 1. ff. d.
appell. l. 5. §. 1. ad L. Aquil. calumniæ. t. t. ff.
d. calumn. l. 1. ff. ad Sc. Turpil. malitiôsæ in-
terpretationes, Juristen Brieff / l. 25. l.
29. ff. d. LL. denique error, l. 39 eod. no-
uitas. l. 1 & t. t. ff. quod quisque jur. adde
& irrationabilitas, unvernünfftige Bes-
wonheiten. L. 6. C. und. vi. VVehn. in obs.
pr. h. verb.

C A P. II.

De Legibus.

Ad species juris civilis Romani pertinent Le-
ges & Constitutiones Principum.

1. L Ex est sanctio ad tuendam Reip.
pacem lata. l. 1. 2. ht.

A 2

2. Le-

2. Leges sunt divinæ vel humanæ. *C. 1. dist. 1.* illæ morales, ceremoniales, forenses. *Deut. 17. 18. 19.* hæ universales vel particulares seu locales. *l. 16. ht. l. 3. l. f. C. eod.*

3. Causa efficiens Princeps vel Magistratus superiorem non recognoscens. *l. 1. inf. C. ht. σύνεργοι* sunt Consiliarii. *l. 8. C. eod.* causa *αγογγεμένη* motus proprius. *l. 1. C. ht.* impulsiva, suggestio iudicium. *l. pen. C. eod.* supplicationes subditorum, *l. 3. inf. C. ht.* lites motæ. *l. 2. 3. 8. C. ht.* necessitas & utilitas publica. *d. l. 8. l. f. C. d. div. rescript.* multitudo delinquentium. *Bart. in x. vag. quom. in crim. l. 5. maj. proced.*

4. Materia circa quam personæ, res & actiones, non præsentis neque præteritæ, sed futuræ. *l. 2. 3. 7. C. ht.*

5. Forma essentialis, quòd scripturâ comprehendantur ad meliorem observationem, *arg. l. 32. 33. 35. ht.*

6. Finis ut earum præsidio ab injuriis tuti simus. *Cic. 2. d. offic.* Effectus ut omnes obligent ad scientiam, obe-

obedientiam, pœnam. l. 5. l. 9. C. ht.

7. Affinia privilegia. l. 2. 3. in f. C. ht.
contraria defuetudo, mala interpreta-
tio, obscuritas, duritia. l. 2. l. 9. C. eod.

C A P. III.

De Mandatis.

*Constitutions sunt vel generales vel speciales:
 illæ definitæ vel indefinitæ, & ad has man-
 data, ad illas rescripta pertinent.*

1. **M**andata sunt iussiones Princi-
 pis de negotio aliquo geren-
 do vel exequendo, vulgò vocant com-
 missiones & Instructiones. L. 6. §. 1. ff. d.
custod. reor.

2. Causa efficiens Princeps, qui ex
usu atque opportunitate temporis, lo-
ciq̃ue ea mittit l. 3. l. 10. ff. d. off. Præs.

3. Materia omnia ea, quæ ad guber-
 nationem tutionemq̃ue alicujus loci
 pertinent. l. 28. in f. ff. d. pœn. l. 1. 2. C. d. off.
 præf. præf. Afr.

4. Forma quòd scripturâ constant,
exindeque probentur. l. un. C. d. mand.

Princip. & publicè proponantur, ut in-
notescat quid quemque de voluntate
Principis facere oporteat.

5. Finis ut omnia fiant laudabiliter
& decenter. Effectus quòd omnes ob-
ligent tanquam leges locales. l. 13. §. 1. ff.
d. off. Pras.

C A P. IV.

De Rescriptis.

1. **R**escriptum est Principis respon-
sum, quo supplicanti de jure re-
spondet.

2. Propria, quòd rescripta sint
stricti juris, *Felin. rub. n. 5. x. ht. perpe-*
tua, l. 2. C. eod. c. decet. d. R. 7. in 6. in he-
redes transmissibilia, l. 1. C. quand. libell.
Princip. oblat. non tamen cessibilia, c. f.
x. eod.

3. Rescripta sunt gratiæ vel justitiæ.
l. 2. 4. C. h. t. personalia, realia, d. l. 4. l. 1.
ff. d. constit. Princip. authentica seu origi-
nalia,

nalia, & exempla. l. 3. C. ht. vera vel falsa, l. 2. in f. C. si cont. jus vel util. pub. & hæc sub-vel obreptitia. c. 20. x. ht. tempora-
lia vel perpetua.

4. Causa efficiens Princeps ipse, impulsiva supplicantis petitio. L. f. C. ht.

5. Materia res quæ concedi possunt, beneficia, & quoque lites. l. 1. 3. C. h. t.

6. Forma ut scripturis in charta factis constent, præposito Principis nomine ejusque subscriptione adjecta, appenso etiam in majoris momenti causis sigillo. l. 3. l. pen C. ht. denique annotatione temporis, anni & diei. l. 4. C. eod.

7. Finis est administratio justitiæ, vel concessio gratiæ. l. 2. C. d. prec. Imp. off. Effectus quòd ex rescripto detur actio personalis, vel saltem imploratio officii judicis. c. 32. x. d. privileg.

8. Contraria sub- & obreptio. l. 2. C. d. LL. l. f. C. h. t.

De Privilegiis.

Constitutiones speciales dicuntur jus singulare seu Privilegium. l. 196. d. R. J.

1. **P**rivilegium est jus singulare, certæ personæ vel rei concessum. *L. 16. ff. d. LL. c. 3. dist. 3.*

2. Est que personale, vel reale. *l. 176. ff. d. R. I. hoc ad successores heredesque transitorium, non illud. l. 3. §. 1. ff. d. censib.*

3. Causa efficiens Princeps summus, vel magistratus superiorem non recognoscens. *l. 1. §. f. l. 3. ff. d. constit. Princip.*

4. Materia in rebus variis consistit, prout necessitas vel utilitas publica vel privata exposcit.

5. Forma quod scripturâ debeant constare, l. 3. 4. C. d. div. rescript. & ut sint rationabilia, neque tendant in tertii præjudicium.

6. Finis ut aliquid singulare concedatur, ut onera remittantur, ut privilegiati

giati

giati sint immunes. Effectus ut tenore eorum uti liceat, & ut contravenientes pœnam adjectam incurrant.

7. Contraria cavillatio, mala interpretatio: amissio ob non usum. 2. actum contrarium. 3. abusum. 4. grave delictum. 5. rebellionem. *vid. Knipschild. d. jur. Civit. lib. 1. c. 18.*

CAP. VI.

De Statutis.

Jus particulare certi alicujus loci dicitur Statutum. Land, & Stadt, Recht / Lands, & Stadt, Ordnungen / Willführ.

1. Statutum est lex specialis lata ab iis, qui hanc potestatem habent, ut jus faciat inter suæ provinciæ, municipii, civitatis aut collegii subditos.

2. Est que generale vel speciale.

3. Statuta condere potest in suo territorio quivis superiorem non recognoscens. In Imperio Romano post

A 5

Impe-

Imperatorem, Principes etiam imperii, & civitates tam imperiales, quam municipales: deinde etiam judices & officiales tum superiores tum inferiores: quædam etiam familiae, vulgò Erbverträge/ Erbvereinigung/ & collegia licita mercatoria atque opificum, Händler-Roll / denique Academiae circa studia & mores scholarium. *Schneid. in §. 2. d. 7. N. G. & C. n. 14. 15. 19. Boer. cl. 1. d. 3. 8. 39. 40.*

4. Materia eadem quæ legum generalium: decernunt enim vel de personis, vel rebus, vel de actionibus.

5. Ad formam pertinet, quòd debeant esse rationabilia, scripta vel expressè sancita, & ut à Principe summo vel dominis superioribus confirmentur, daß die Statuta und Innungen von den Oberherren bestätigt werden. *VVehn. in obs. pr. verb. Gewonheit. & verb. Zunfft.*

6. Finis ut jus commune ad statum nostræ politiæ non quadrans, tollatur, vel ei aliquid addatur, vel etiam confirmetur, *arg. L. 6. ff. d. 1. & 1.*

7. Ef-

7. Effecta statutorum sunt, quòd faciant jus inter omnes, qui territorio statuentium subsunt: quodque eos obligent ad scientiam vel pœnam. L. 7. C. d. LL. quòd derogent juri communi, quòd in illis se fundans, non teneatur ea probare, & quæ sunt alia.

9. Affinia leges provinciales. Contraria abusus, contraventio & transgressio, sinistra interpretatio vel declaratio.

C A P. V I.

De Consuetudine.

Jus non scriptum dicitur consuetudo, eine gute Gewonheit / oder guter wolhergebrachter Gebrauch. vid. Ludw. D.

1. Consuetudo est jus non scriptum, tacito populi consensu approbatum. §. 9. l. d. 7. N. G. & C.

2. Estque generalis vel specialis. l. 1. 2. C. qua sit long. consuet.

3. Causa efficiens populus liber, & scientia ac patientia superioris. Dd. in d. l. 2.

A 6

4. Ma

4. Materia circa quam res possibili-
les & honestæ. *l. 185. ff. d. R. 7. l. 26. ff. d.
V. O.*

5. Forma ut inducatur sine scripto
(2) tacito populi majorisve partis con-
sensu. *l. 32. ff. d. LL.* (3) ut legitima adsit
præscriptio. *c. f. x. ht.* & (4) actuum ma-
ximè judicialium frequentia. *l. 1. C. dt. l.*
34. l. 38. ff. d. LL. Myns. 6. O. 41. denique ra-
tionabilitas, daß es eine vernünftige gu-
te Gewonheit sey. *L. un. C. d. monop. R. 1577.*
t. 37. 38. VVehn. observ pr. verb. hoc.

6. Finis & effectus legem imitari,
eamque interpretari ac confirmare. *L.*
32. ff. d. LL. c. 3. dist. 4. tum & abrogare.
d. l. 32.

7. Probatur consuetudo per actus
exercitos. (2) testes plures. (3) libros,
instrumenta Doctores excellentes. *Bo-*
cer. cl. 1. d. 4. §. 15. seqq.

8. Contraria, perversitas, malitia,
mores deteriores.

LIB.

L I B. II.

*De materiis ad jus personarum
pertinentibus.*

C A P. I.

De Servitute personali.

*Objecta juris sunt tria, persona, res & actio-
nes. Persona vel sunt sui juris, vel alieno
juri subjecta: hinc potestas dominica, pa-
tria, tutoria. vid. Ludw. Disp. p. 18.*

1. **S**ervitus personalis est jus, quod
domini in homines proprios ha-
bent.

2. Estque absoluta vel limitata.

3. Ei subjacent homines proprii
Leibeigene & ent/ qui quoad servilia servi-
tia similes sunt servis antiquis, quoad
alia autem liberi & ingenui. Joh. Herm.
Stamm. tr. sing. lib. 3. c. 2. n. 3.

4. Causæ agricolationis seu servitu-
tis sunt captivitas bellica, §. 4. I. d. I. P.

A 7

deli-

delictum vel rebellio N. 80. c. 5. Heig. 2. q. 27. seqq. pactum seu stipulatio, l. f. C. d. transact. præscriptio longissimi temporis. l. 18. §. 1. C. d. agric. & censit. L. un C. d. fund. patrim. Idem d. c. n. 22. 25. domicilium, habitatio. l. 20. C. ht. origo nativitas, daß die Geburt so viel die Leibeigenschaft betrifft / der Mutter nachfolgt, L. 21. C. eod. & t. 1. d. ingen.

5. Circa formam servitutis constituendæ variant: fit n. cum vel sine instrumento, nudâ manus dextræ porrectione; tutius tamen est, ut justa causa vel concessionis prædiorum, vel promissæ defensionis instrumento inferatur. Stamm. d. tr. c. 16. n. 1. 2.

6. Effectus respectu domini (1) rustici inobedientis coërcitio, quæ fit multâ vel carcere. (2) dejectio vel translatio de fundis. L. f. C. d. jur. emphyt. (3) Collectatio. R 1555. ibi, daß ein jede Obrigkeit macht haben soll / ihre Unterthanen mit Steuer zubelegen. (4) Exactio jurium venditionalium, vulgò Lehenwahr / Lehengeld / ubi prædia cum
con-

consensu dominorum venduntur, *Moller. 4. semestr. 5.* vel aliò domicilium transfertur, vulgò *Nachsteuer. R 1555. 5.* Wo aber *unfere*, denique successio in in locum defuncti, *Myns. 2. O. 23.* Rustici respectu est operarum præstatio, vulgò *Trohdienst/ Hand. & Pflug. Trohn. vid. Tr. 1. D 2. 0. 4. Stamm. d. tr. c 21. Husan. in tr. c. 6.*

7. Probatur agricolatio instrumentis. (2) confessione propria. (3) testibus. (4) successione. (5) præscriptione cæterisque modis quibus ea inducitur. *Stamm. d. tr. c 5. 32.*

8. Contraria sævitia domini. *Id. d. tr. c 35. n. 3. seqq.* (2) renunciatio coloni, vel surrogatio alterius & emigratio consensu domini facta. (3) libertatis præscriptio. *l. 1. C. d. long. temp. præscript.* denique (4) expressa manumissio, quæ fit per literas vulgò *die Loosbrieff* / datâ certâ pecuniæ summâ: quò pertinent mortuaria Todsfälle/ Hauptrecht/ daß das beste Vieh auß dem Stall getrieben/ oder das beste Kleid genom

genommen wird. *Besold. in thes. pract. verb.*
Hauptrecht.

C A P. II.

De Operis rusticorum.

1. **O**peræ sunt onus mixtum ordinarium, in labore personæ & rebus consistens.
2. Suntque vel determinatæ ad certum tempus vel numerum, vel indeterminatæ, nullo certo tempore aut numero circumscriptæ, vulgò gemessene & ungemessene Frohndienst. *VVehner. in obs. pr. verb. Ding, Notul.*
3. Imponit eas Princeps summus, & quilibet alius superiorem non recognoscens. 2. F. 56.
4. Et quidem vi pacti, vel præscriptionis, vel si id publica necessitas postulat.
5. Præstant operas rustici vel ob homagium exactum, vel ob bona quæ possident: interdum cives & incolas iis onerari, experientia testis est.

16. Ut

6. Ut autem ritè præstentur, moderate à dominis exigendæ sunt. Et consistit illa moderatio in quatuor his circumstantiis, numero, qualitate, loco & tempore.

7. Præstandæ in loco ubi dominus moratur, neque prius etiam quàm ab eo sint indictæ, & tum maximè, si ab hostibus immineat periculum, vel ad perditionem castris, incendiarii aut diffidatores grassentur.

8. Ab his tamen eximuntur infirmi, senes, cæci: & qui præscriptione sunt tuti, vel si iis remissio ex gratia facta.

9. Finis dominorum utilitas, qui vicissim subditos eorumque bona defendere tenentur.

10. Effectus in actionibus, quæ dominis vel subditis competunt, consistit. Et quidem domini contra subditos actionem confessoriam, vel contra turbatores interdictum uti possidetis intentant, vel si dejecti suâ quasi possessione, remediis restitutoriis experiun-

riuntur, vel iudicis officium implorare,
& si sint contumaces & refractarii, per
arresta bonorum & personarum proce-
dere possunt.

11. Rusticis autem contra abusum &
savitiam dominorum datur utilis actio
negatoria, vel interdictum uti posside-
tis; iudicis etiam officio iis succurritur.
In Camera mandata sine Cl. subditis
contra asperitatem dominorum decer-
ni solent. *Geil. 1. O. 18.*

C A P. III.

De patria potestate.

*Haftenus de potestate dominicâ juxta mores
hodiernos, sequitur patria.*

*vid. Linder
& p. p. 18.*
1. **P**atria potestas *Väterliche Geo-*
walt est jus, quod parentes in li-
beros suos habent. §. 2. I. ht.

2. Estque naturalis vel civilis. *arg. d.*
§. 2. l. 4. ff. d. in jus voc. l. 9. ff. d. obseq. parent.
prest.

3 Eam

3. Nam habet pater & avus, §. fin. I. bt. quibus subjecti liberi ex justis nuptiis procreati, die auß einem rechten Ehebett geboren sind / & nepotes. d. §. f. l. i. ff. d. his qui sunt sui jur.

4. Causæ hujus potestatis (1) justæ nuptiæ. gl. in d. l. 3. (2) adoptio. (3) legitimatio. §. f. I. d. nupt.

5. Effectus liberorum alimentatio. t. t. ff. d. agnosc. & alend. lib. emendatio. l. 4. C. bt. L. un. C. d. emend. propinq. interdum ex certis causis exheredatio. Nov. 115. c. 3. consensus ad nuptias, p. I d. nupt. L. un. C. d. rapt. virg. usufructus in bonis adventitiis, sc. usque ad emancipationem vel separationem, bis sich die Kinder von den Eltern absondern / oder ihr eygen Herd / Feuer und Rauch halten / L. 6. C. d. bon. quæ lib. L. f. C. d. bon. matern. Bocer. cl. i. d. 13. 8. 22.

6. Contraria modi quibus ea tollitur, mors naturalis vel civilis, dignitas, profectio. §. 1. seqq. I. quib. mod. I P. P. S. l. fin. C. d. decur. N. 81. c. 1. nontamen clericalis vel Doctoralis. Carpz. p. 2. C. 10. d. 4.
eman-

emancipatio expressa vel tacita, quæ fit
nuptiis, ætate, separatione. *Besold. in th.*
pr. verb. Freyen.

C A P. IV.

De Sponsalibus.

*Prima patria potestatis causa sunt nuptia, &
has antecedunt Sponsalia.*

1. **S**ponsalia *Gelübde / Ehverlöbnuß /*
sunt mentio & repromissio futu-
rarum nuptiarum *l. 1. ff. ht.*

vid. Ryandm. manus. ad
J. C. de c. pen. x. ht *J. Civil.*
p. 473. *publica vel clandestina heim-*
lich und öffentliche Verlöbnuß. t. t. x. d.
clandest. despons. jurata vel non jurata. c. 2.
eod. pura vel conditionalia. t. t. d. cond.
appos.

3. Causa efficiens solus consensus,
l. 4. l. 7. l. 11. ht. *contrahentium, eorum-*
que quorum in potestate sunt. d. l. 7. l. 11.
l. 13. eod.

4. Materia circa quam nuptiæ fu-
turæ, de quibus tractatur.

5. For-

5. Forma quòd fiant qualicunque promissione, cum vel sine arrhis & pignoribus, quæ plerumque annuli, catenæ, nummi aurei vel argentei. *l. f. C. ht. Dd. in c. 1. x. eod.* juxta illud, wann der Singer ist beringt / so ist die Jungfrau gedingt; nec inter præsentis tantum, sed & absentes per nuncium, l. 4. l. f. C. h. t. & purè vel sub conditione. t. t. x. d. cond. appos.

6. Finis ut conjugium contrahatur. Effectus spes matrimonii certa. l. 13. l. 4. ff ad L. Jul. d. adult. & ut sponsus mariti, sponsa uxoris loco sit, l. 58. ff. d. jur. dot. §. 2. I. d. injur. l. 12. C. qui pot. in pign. sc. in favorabilibus, non in odiosis & pœnali-
bus, Gl. in Clem. 1. d. consang. & affin. nec in statutis, quæ ingressum thori requirunt ad lucrandam dotem. Geil. 2 O. 94.

7. Contraria dissolutio ex justissima causa deformitatis, *me fu justis* c. fin. x. d. conjug. leprof. desertionis, c. 1. ht. diversæ fidei, l. 16. C. d. ep. aud. stupri insecuti. c. 24. x. jurej. impotentia, furoris, atrocis delicti, Carpz. resp. 115. morbi contagiosi vel de-
spe.

ſperati, denique inimicitiarum capitulum Id. in Is. Conſiſt. lib. 2. d. 176. Bocer cl. 1. D. 8. 28.

C A P. V.

vid. Ludw. Disp.
p. 20. De Nuptiis.

1. **N**uptiæ ſunt viri & mulieris conjunctio, individuum vitæ conſuetudinem continens. *pr. I. d. P. P. L. 1 ff. ht.*

2. Suntque juſtæ vel injuſtæ, veræ vel præſumptæ, inchoatæ vel perfectæ. *c. 3. x. d. converſ. conjug.*

3. Cauſa efficiens conſenſus contrahentium, & eorum in quorum poteſtate ſunt, parentum. *pr. I. d. nupt. L. un. §. 2. C. d. rapt. virg. Cothm. i. reſp. 1.* hodie etiam tutorum, curatorum, propinquorum. *L. 20. C. ht.*

4. Conſentire & contrahere poſſunt omnes, qui naturâ aut Lege non prohi-

prohibentur. Naturâ furiosi l. 8. ff. d. his
 qui sunt sui &c. impotentes, frigidi &
 maleficiati. t. t. x. d. frigid. & malef. ca-
 strati, arg. of. 5. l. d. adopt. hermaphro-
 diti, nisi sexus masculinus prævaleat,
 arg. l. 10. ff. d. stat. hom. Carpz. in Is. Con-
 sist. lib. 2. d. 16. impuberes, pr. I. ht. ascen-
 dentes & descendentes in infinitum,
 l. 17. C. ht. §. 1. I. eod. t. t. C. d. incest. nupt.
 conjuncti ex latere in primo & secun-
 do consanguinitatis vel affinitatis gra-
 du. c. pen. c. f. x. d. consang. & aff. tutor &
 pupilla. t. t. C. d. interd. matrim. int. tut. &
 pup. l. 7. ff. ad l. 7. d. adult. raptor & ra-
 pta. l. un. C. d. rapt. virg. denique cognita
 per adulterium. t. t. x. de eo qui dux. quam
 poll. per adult.

Jure
 Canon.
 contra
 2. utrob.
 tenet.

5. Forma proclamatio ex suggestu
una vel trina. c. 27. x. d. sponsal. Menoch.
 cons. 69. & 199. Berlich. decis. 76. benedi-
ctio sacerdotalis, facta publicè in eccle-
sia, c. 1. cau. 31. q. 1. c. 3. x. d. cland. desp. vel x-
dibus privatis. c. f. eod.

6. Forma probandi 1. per testes vi-
cinos, famam. 2. instrumenta de super
 con-

confecta, Henraths, Notul. 3. præsumptiones. 4. copulam carnalem. 5. confessionem conjugum. 6. juramentum judiciale. c. 24. x. d. jurej.

7. Finis procreatio sobolis. l. 220. in f. d. V. S. Effectus individua vitæ consuetudo, l. 1. ff. ht. potestas, cura & defensio uxoris. §. 1. I. d. injur. communicatio acquæstum der Errungenschaft / & successio in certa portione. auth. præterea C. und. vir & ux.

8. Adjacentia, arrha sponsalitia, juramentum Conjugale. Affinia contubernia. t. t. x. d. cler. conjug. concubinatus. t. t. x. d. concubin.

9. Contraria, dissensus contrahentium. c. 1. d. desp. impub. vel parentum, ante non post copulam. l. 1. in f. ff. d. lib. exhib. c. f. cau. 28. q. 1. error personæ, conditionis & qualitatis substantialis. c. 1. cau. 29. q. 1. Speckh 3. cl. 2. q. 7. furor. c. 24. x. d. sponsal. ebrietas plena. c. unusquisq. 12. q. 4. c. sanè. 15. q. 1. violentia & metus justus. c. 6. c. 13. 14. x. dt. consanguinitas & affinitas, c. 1. x. d. consang. & aff. infidelitas, hære-

hæresis & in religione disparitas, l. 16. C. d. Ep. aud. l. 6. C. d. jud. c. 7. seqq. x. d. divort. denique adulterium subsequens, insidiæ, veneficia, l. 8. C. d. repud. malitiosa desertio. c. x. d. sponsal. impotentia naturalis. t. t. x. d. frigid. & males. Decian. 2. conf. 30.

C A P. VI.

De Dispensatione.

Interdum in gradibus jure humano prohibitis dispensatur; itaque appositè hîc tractatur materia dispensationis.

1. **D**ispensatio quoad conjugia est juris relaxatio cum causæ cognitione, ab eo qui jus dispensandi habet facta. Alb Gentil. d. nupt. c. 10. in f.

2. Est que licita vel illicita, c. 31. caus. 1. q. 7. & alia ex justitia, alia ex gratia. Vasq. 1. contr. 25. n. 9.

3. Causa efficiens mera dispensantis voluntas: impulsiva, necessitas, utilitas. c. 6. 13. caus. 1. q. 7. qualitas personæ & merita.

B

4. Di-

4. Dispensare potest Princeps summus, & inferiores quoque Principes aliiq̄ue Germaniæ status ex privilegio vel præscriptione.

5. Ratione materiæ consideratur subjectum & objectum. Subjectum est persona habilis, quæ dispensationem meretur.

6. Objectum causæ matrimoniales respectu consanguineorum vel affinium.

7. Et quidem ratione cognationis in linea ascendentium & descendentium nulla potest fieri dispensatio, uti nec in primo lineæ collateralis gradu. §. 1. 2. I. d. nupt. Lev. 18. v. 9. vel in secundo lineæ inæqualis, l. fin. G. d. incest. nupt. L. 2. C. si nupt. ex rescript. pet. Lev. 18. 12. at bene æqualis inter patruales & consobrinos. Myns. resp. 72.

8. Ratione affinitatis dispensatio quoque non obtinet in linea recta, §. 7. I. d. nupt. Lev. 18. v. 15. & 20. v. 14. I. Cor. 5. v. 1. & quoad affines collaterales in primo primi generis gradu. c. 6. 7. cau.

25. 9.

25. q. 1. vid. Carpz. IPR. Consist lib 2. t. 7.

9. Neque etiam dispensatione effici potest, ut matrimonium forte ob defectum consensus nullum sit ratum.

10. Forma quòd dispensatio fieri debeat causâ cognita ; deinde scripturam quoque exigit.

11. Finis & effectus, ut nuptiæ aliàs illegitimæ & prohibitiæ habeantur pro licitis & legitimis.

12. Affinia fictio juris, abrogatio & derogatio legis. Contrariâ defectus causæ justæ, sub- & obreptio.

C A P. VII.

De Jure dotium.

Nuptias sequuntur & concomitantur dos atque dotalitium.

1. **D**OS est jus in re ad onera matrimonii sustinenda constitutum. l. 1. l. 7. pr. ff. ht 20. C. eod.

2. Estque profectitia vel adventitia. l. 3. l. 5. ff. ht. item promissa. t. t. C. d. dot.

B 2

pro 2

promiss. cauta, numerata, confessata, t.t.
 C.d. tot. caut. non numer.

3. Causa efficiens pater, cujus officium est dotare filiam, l. 19. ff. d. rit. nupt.

Excep l. f. C. d. dot. prom. nisi sit ære alieno obrutus, l. 24. l. f. ff. quæ in frau. cred. vel filia habeat unde dotetur, l. 22. §. pen. ff. ad S. C. Treb. vel nubat ignominioso. l. 3. §. 5. ff. cont. tut. act. Geil. 2. O. 94. diff. Bocer. cl. 2. D. 18. 8. 9. 12.

4. Materia res immobiles, vel mobiles, l. 43 l. 44. ht. æstimatæ, inæstimatæ l. 5. l. pen. C. eod. non feuda. Myns. 4. O. 84. Bocer. d. D. 18. 8. 24. seqq.

5. Forma quòd fiat promissione simplici vel certis pactis. t.t. C. d. pact. dot. pro modo facultatum, ad quantitatem legitimæ & congruæ alimentationis, proque mariti dignitate. l. 69. §. 4. ht.

6. Finis ut maritus possit ferre onera matrimonii. l. 20. C. ht. Effectus ut sit dotis dominus, ejusque fructus lucretur, eâque liberè utatur, fruatur. l. 7. ht. l. 30. C. eod. Bocer. d. D. 18. 8. 50.

7. Affinia arrha sponsalitia, morga-
 nati-

natica donatio propter nuptias, *Begeben-
Bermachung/ Widerlag. §. 3. I. d. donat.
Nov. 97. dotalitium Leibgeding/ bona pa-
raphernalia Ninschandgüter / l. f. C. d. don.
ant. nupt. sed & legitima ac alimenta,
quorum loco dos succedit. Dd. in c. 2. d.
pact. in 6.*

8. Contraria repetitio dotis soluto
matrimonio, vel eo constante, si mari-
tus adinopiam vergat, l. 29. C. h. t. *Bocer.
d. D. 18. §. 6.*

CAP. VIII.

De Dotalitio.

I. **D**otalitium est donatio, quam fa-
cit maritus, vel eo mortuò suc-
cessor feudi in compensationem dotis,
ad hoc ut uxor post mortem mariti us-
que ad vitam eâ utatur fruatur, vulgò
Leibzucht oder Leibgeding.

2. Idque, constituere tenentur non
tantum maritus, & agnati seu succes-
sore feudi, sed & ipse dominus, si ei

B 3

feu-

feudum aperiatur. P. Heig. 2. q. 20. n. 3. 35.

3. Constituitur potissimum in feudibus, aliquando etiam in allodialibus bonis, praesertim si illa non adsint.

4. Causa principalissima est dos mulieris, quam affert ad maritum, neque enim sine dote constituitur. H. Pistor. 1. q. 4.

5. Forma & requisita (1) ut dos revera sit numerata vel illata, arg. auth. dos data. C. d. donat. ant. nupt. & in feudi utilitatem versa. H. Pistor. d. q. 4. n. 15. (2) ut adsit consensus domini feudi & agnatorum. Beust. tr. d. jur. connub. part. 3. c. 9. (3) ne fiat ultra legitimum & usitatum modum, qui consistit in usufructu seu usuris dotis duplicatae, sc. dextantibus de singulis centenariis decem. Schneid. in §. 3. I. d. donat. n. 4.

6. Finis & effectus, ut uxor post mariti mortem eo usq; ad vitam utatur. Ejus tamen possessionem nonnisi post triccesimum diem propria autoritate apprehendere potest, Beust. d. tr. c. 10. Berlich.

Berlich. 2. concl. 50. n. 60. & 3. concl. 46. n. 3. nec quicquam facere, quod proprietati præjudicet, arg. L. 22. C. d. jur. dot. quamvis locare possit. Rotschitz. tr. d. dotalit. art. 4. n. 8. Tenetur autem mulier collektas, tributa, census, aliaque onera ex dotalitio persolvere, arg. l. 27. cum simil. ff. d. usus. leg. Id. d. tr. art. 8. n. 20. Eo autem constituto & accepto dos illata planè extinguitur, & peneſ mariti heredes permanet, Heig. 1. q. 27. n. 4. seqq. nisi pactis aliter sit conventum.

7. Contraria modi, quibus amittitur, veluti (1) si mulier adulterium committat, arg. L. 8. § 3. 5. C. d. repud. c. 4. x. d. don. int. vir. & ux. Berlich. d. concl. 50. n. 86. & 4. concl. 29. n. 20. & propter fornicationem vitamque luxuriosam. Id. d. concl. 50. n. 87. & 4. concl. 31. n. 14. (2) finitur morte uxoris. Rotschitz d. tr. art. 2. n. 1. art. 4. n. 9. & art. 8. n. 19. adde eundem art. 5. per tot. & tum fructus dotalitii dividuntur inter agnatos & heredes, pro rata temporis. VVesenb. 2. cons.

93. n. 10.

B 4

CAP.

C A P. IX.

De Legitimatione &
Adoptione.

*Altera patria potestatis causa est legitimatio,
tertia adoptio.*

*vid.
Ludw.*

*Disp. 1.
p. 27.*

Legitimationis est actus, quo filii
illegitimi fiunt legitimi. *§. fin. I.*

d. nupt.

2. Fitque hodie vel per subsequens
matrimonium, vel per rescriptum Prin-
cipis, *Nov. 74. c. 2. Nov. 89. c. 2. 4. 9.* qui
vel ipse legitimat, vel per Comites Pa-
latinos.

3. Effectus quod illa purget omnia
vitia præcedentia, liberosque ita legiti-
matos æquales faciat liberis legitimis.
c. quanquam. 5. x qui fil. sint legit. hæc ma-
culam quidem illegitimæ nativitatis tol-
lat, non tamen jus in hæreditate & suc-
cessione paterna tribuat, nisi Princeps
ex plenitudine potestatis hoc velit. Geil.
2. O. 142. n. 7. 8.

4. Affinis dispensatio, quâ tollitur
defe-

defectus natalium quoad quid seu in
certo casu. *Id. d. O. n. 6. 17.*

De Adoptione.

1. **A**doptio *Annehmung an Kind*
des statt / est actus legitimus,
quo quis in locum filii assumitur. *Gen.*
48. 50 Ex. 2. 18. Act. 7. 22.

2. Estque in specie vel arrogatio. *pr.*
§. 1. 2. I. h. t. illa perfecta vel imperfecta.
l. pen. C. ht.

3. Causa efficiens utriusque partis
consensus, & personæ ad adoptionem
habilitas: neque enim adoptare possunt
fœminæ, §. 10. *I. ht. castrati, l. 2. ff. eod. mi-*
nores. l. 40. ht.

4. Forma ut fiat coram iudice, a-
ctis publicis seu scripturis intervenien-
tibus, *l. 11. C. d. fid. instrum. §. pen. I.*
quib. mod. I. P. P. S. Coler. 1. decis. 112. & cum
cognitione aliqua. l. 12. ht.

5. Finis solatium eorum, qui li-
beros non habent. Effectus quòd in-
ducit jus agnationis. l. 23. ff. ht. jus

B 5

sui

suaitatis & successionis. l. pen. C. eod.

6. Affinis unio prolium.

C A P. X.

De Unione Prolium.

1. **U**Nio prolium Ein Kindschafft /
gemeine Bruderschaft est pa-
ctum inter parentes diversos de mutua
liberorum unitorum successionem. *Tr. 1.
D. 2. 0. 11.*

2. Estque generalis & omnium bo-
norum, vel specialis certæ partis.

3. Causa efficiens remota, consuetu-
do ; propinqua consensus conjugum.
arg. §. 7. I. d. adopt. & ipsorum liberorum,
si sint puberes, arg. l. 2. pr. l. 4. ff. eod. Bocer.
cl. 1. D. 12. 0. 8.

4. Subjectum liberi ex diverso ma-
trimonio procreati, aut procreandi,
etiam infantes. *l. 42. ff. dt.*

5. Forma ut fiat in præsentia tuto-
rum vel curatorum, *arg. l. 8. eod. & pro-*
pinquorum, l. 2. C. eod. coram magistra-

tu

tu competente, arg. l. 4. dt. l. f. C. eod. cu-
jus decretum est necessarium. Geil. 2.
O. 125. n. 5. Rick. in tr. c. 6. Bocer. d. D. 12. 8. 3.

6. Finis est exæquatio liberorum.
 Effectus ut parentes unientes liberis,
 & hi illis ab intestato æqualiter succede-
dant, Rick. in tr. sing. c. 1. n. 9. & c. 6. n. 16. in
 omnibus bonis, exceptis iis, quæ vel ex-
pressa pactione, vel ipso jure à collatio-
ne sunt exempta. Id c. 5. n. 2.

7. Affinia adoptio, pacta mutua suc-
 cessionis, testamentum reciprocum,
 denique confraternitas, Erbverbrüde-
 rung. Geil. 2. O. 126. n. 3.

8. Contraria, nimia liberorum læ-
sio, arg. L. 5. C. d. dol. mal. Fichard. cons. 87.
n. 1. vol. 2. Rick. d. tr. c. 10. n. 8. seqq. pœniten-
tia, ibid. n. 36. revocatio unientium & u-
nitorum. ib. n. 24. seqq. obitus unius ex
parentibus, arg. N. 22. c. 20. Id. c. 7. n. 40.
73. denique ingratitude. L. fin. C. d. rev.
donat. junct. N. 115. c. 3. 4. Id. c. 10. n. 47.

Bocer. d. D. 8. 23. 24.

C A P. XI.

De Tutela.

vid. Lidw.
§. 1. p. 33.

Tutela est vis & potestas in capite libero, ad tuendum eum, qui se per ætatem defendere nequit. l. 1. ff. ht. §. 1. l. eod.

2. Eaque testamentaria, vel legitima, dativa: & tutor verus vel honorarius, qui quasi administrationis inspector. l. 26. §. 1. d. test. tut. l. 3. ff. d. admin. tut. alicubi sunt tutores judicarii.

3. Propria, esse munus necessarium, pr. l. d. excus. tut. virile, l. 1. C. quand. mul. tut. off. publicum scilicet autoritate, d. pr. gratuitum, licet ex justa causa salarium constitui possit. l. 33. §. f. ff. d. adm. tut.

4. Causa efficiens remota lex, propinqua testator & magistratus: §. 3 l. ht. R. 1577 t. 32. αροναταρητινη indigentia pupilli. §. f. l. d. Attil. tut. tutoris fides & diligentia. pr. l. d. satis d. tut.

5. Tu-

5. Tutelam gerere possunt omnes, qui non prohibentur: & quidem ob ætatem minores. *l. f. C. d. legit. tut.* ob sexum mulieres, *l. 1. C. q. mul. tut. off.* non tamen mater & avia, si secundis nuptiis renunciarent. *auth. matri & avia, auth. adhac. C. dt. N. 94. c. 2. N. 118. c. 5.* ob suspicionem debitores vel creditores pupilli, Nov. 94. vel qui cum eo litigant, bona ejus possident. *auth. minoris. C. qui dar. tut. denique vitricus. L. 1. C. ubi pupill. educ.*

6. Materia circa quam, pupillus: secundariò bona ejus universa. §. 17. *I. d. exc. tut.*

7. Forma, ut decreto magistratus sit commissa, *l. 3. §. f. ff. d. adm. tut.* & tutor conficiat inventarium, præstet juramentum cautionemque rem pupilli ex bona fide defensum iri, *l. f. §. pen. C. eod. subjctâ bonorum suorum hypothecâ.* *Dd. in L. 20. C. dt. R. A. 1577. t. 12. Bocer. cl. 1. D. 14. §. 108.*

8. Finis ut is qui perfectæ ætatis non sit, alterius tutela regatur. *§. pen.*

B 7

I. d.

I. d. Att. tut. Effectus quòd tutor liberam gerendi potestatem habeat. Itaque debet pupillum ex facultatum fructibus alere, *l. 3. §. 2. d. adm. tut.* ejusque patrimonium augere ac tueri, æris alieni rationem habere, actiones exercere & suscipere, ut bonus & diligens paterf. *l. 3. §. 1. 10. eod.* pecuniam quoque pupillarem vel fœnori, vel in emptiones prædiorum collocare, non ociosam relinquere. *L. 7. §. 3. ff. dt. l. 23. l. 24. C. eod. Bocer. d. D. 14. 0. 123.* denique quicquid dolo, vel culpâ aut negligentâ datum est damni, ad id finitâ tutelâ tenetur. *L. 7. C. arb. tut. l. 1. pr. ff. d. tut. & rat. distrab.*

N3.

9. Affinis tutelæ est cura, *Bocer. cl. 1. D. 15.* affine etiam officium orphanotrophorum aliorumque qui loca pia, eorumque reditus & bona procurant. *L. 12. C. d. Ep. & cler. Clem. 1. d. relig. dom.*

10. Contraria excusationes, dolus, suspicio & modi similes, quibus ea finitur. *t. t. I quib. mod. tut. fin.*

CAP.

C A P. XII.

De Autoritate Tutorum. *vid. Ludw. Disp. p. 44.*

1. **A**uthoritatis præstatio est approbatio ejus rei, quæ cum pupillo geritur. *l. 3. ff. ht.*

2. Eamque præstant tutores, quibus administratio commissa est. *l. 5. C. eod. l. 1. C. si explur. tut. non tamen inviti.*

3. Materia omnes contractus & obligationes, in quibus pupilli conditio potest fieri deterior, *l. 5. l. 9. ht. pr. I. d. in ut. stip. §. fin. I. quib. alien. lic. non meræ donationes*, in quibus tutor author fieri nequit, *d. l. 9. ut nec in sua ipsius causa. l. 5. eod. §. f. l. eod.*

4. Forma ut interveniat in ipso negotio vel actu, tanquam pars solennitatis, *d. l. 9. ht. fiatque verbis disertis, contestante tutore, sibi placere quod geritur.*

5. Finis ne pupillus damnum sentiat. *pr. l. eod.* Effectus quòd ea interveniente contractus valeat, aliàs sit nullus. *l. 3. C. d. in int. restit.*

C A P.

CAP. XIII.

De Excusationibus.

vid. Ludew.
 Disp.
 p. 51.

EXcusatio est justæ causæ allegatio, propter quam quis tutelæ onus deprecatur. L. 1. & t. t. C. si tut. fals. alleg.

2. Estque vera, vel falsa ac frivola. l. 7. 89. 13. C. eod.

3. Causa efficiens Lex, ἀροκαταργητικὴ ἰσχυρία, & equitas. l. 1. d. vac. mun.

N 4. Justæ excusationis causæ sunt, ætas major vel minor, §. 13. l. ht. l. un. C. qui et se ex c. numerus liberorum, pr. l. eod. t. t. C. d. his qui num. lib. & tutelarum. §. 5. l. eod. l. 4. seqq. ff. ht. professio. l. 6. §. f. l. 30. eod. dignitas. l. 41. ht. administratio fiscalis. §. 1. l. ht. inimicitia cum patre pupilli. §. 9. l. ht. l. 6. eod. l. un. si propt. inim. lib. 10. fortuna ac rusticitas, & interdum paupertas, d. l. 6. §. f. l. 7. h. t. §. 6. l. eod. absentia. l. 8. seqq. eod. valetudo, imperitia literarum & negociorum. §.

7. 8.

2. Accusare suspectum possunt omnes, qui non prohibentur. §. 1. *Et pen. I. ht.* etiam mulieres pietatis intuitu, & pupillus ex consilio propinquorum. §. 2. *I. eod.*

3. Accusari possunt tutores testamentarii & dativi, *l. 1. §. 5. ht.* non facile legitimi. *d. l. 1. §. 1 in f. l. 6. C. eod.* Cognoscit autem de suspecto magistratus ordinarius. *Dd. in d. l. 1. §. 3. eod.*

4. Materia cognitionis, dolus vel culpa tutoris. §. *f. I. ht. l. C eod.*

5. Forma proponendi per accusationem. 2. actionem civilem seu in factum. 3. per viam inquisitionis. 4. incidenter per modum exceptionis.

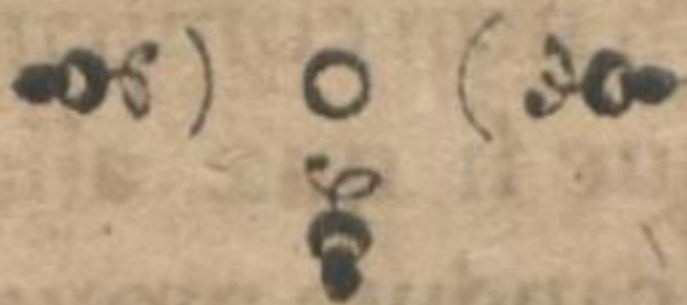
6. Probatur suspicio per causas & circumstantias administrationis, quales sunt fraus & dolus. *l. 3. §. 5. Et 13. ht.* culpa lata vel levis, seu negligentia magna aut mediocris, quâ res pupilli finit corrumpi. *l. 7. §. 1. ht. §. 3. l. eod.* inimicitiae inter tutorem & pupil-

pupillum, aut ejus propinquos enata. d. l. 3. §. 12. alimentorum denegatio vel subtractio. d. l. 3. §. 14. segnities, rusticitas, inertia, simplicitas vel ineptia. d. l. 3. §. f. deinde si tutor non conficiat inventarium, d. l. 3. §. pen. l. 24. C. eod. l. fin. C. d. arb. tut. vel consignationes privatas. Carpz. 2. C. 12. cl. 4. n. 8. si nimis magnos vel non necessarios sumptus faciat, vel res pupilli sine causa & decreto alienet, l. 9. ff. d. tut. l. 5. §. 9. ff. d. reb. eor. qui sub tut. L. 12. C. d. præd. min. Bocer. cl. 1. D. 14. §. 126. si cum collegis administrationem non communicet, l. 20. ff. d. adm. tut. si monitus non administret, l. 3. C. eod. si malè conversetur, si citatus ad se purgandum non compareat. l. 7. §. f. bt. & denique si quæ alia causa judicem ad suspicandum moveat. l. 3. §. 12. bt. §. f. 1. eod.

7. Finis ut res pupilli salva maneat. l. 5. bt. l. 6. C. eod. Effectus quòd pendente cognitione administratio tutori auferatur, l. 7. C. bt. §. 7. I. eod. isq; suspicio-
nis

nis convictus removeatur, & quidem cum infamia si propter dolum, ob culpam non æque. *l. 3. §. f. ht. §. 6. l. eod. nisi latam. arg. l. 1. §. pen. ff. si mens. fals. mod. dix. l. 32. ff. depos. l. 122. d. V. S. Bocer. cl. 1. D. 14. θ. 138.*

8. Affinis actio tutelæ, *t. t. C. arb. tut.* & accusatio criminalis. Contraria, tutela finita, *l. 1. C. ht. non mors accusantis. Dd. in t. C. si reus vel accus. mort.*

LIB. III.

De materiis ad jus Rerum
spectantibus.

CAP. I.

De Dominio.

Sequitur nunc alterum juris objectum, quod
sunt res, in quibus perpendenda divisio
& jus. *vid. Ludw. Disp.*

Res vel sunt in patrimonio nostro,
vel extra illud: quædam enim com-
munes, publicæ, universitatis, nullius,
pleræque singulorum. *pr. I. & §. seqq. I. d. R. D.* Res nullius sunt res sacræ, religio-
sæ & sanctæ. *§. 8. seqq. I. eod.*

Res quæ sunt in patrimonio nostro,
sunt vel corporales, vel incorporales. *§. un. I. d. reb. corp & incorp. l. 1. §. 1. d. R. D.* de-
inde mobiles vel immobiles. *l. 93. d. V. S. l. 15. §. 2. d. re jud. vid. omninò VVehn. in obs. pr. verb. Fahrnuß. Besold. th. pr. verb. Liegen- de Güter. Bocer. d. 5. D. 1.*

De

De his duplex est jus, sc. jus in re, & jus ad rem. l. 3. l. 25. d. O. & A.

Et illud vel in re acquirenda, vel jam acquisita, quod dicitur dominium & possessio.

vid. Ludo,

Disp. I. p.

59.

Dominium est jus de re nostra liberè disponendi, eamque vindicandi.

vid. Lud. 2.

Disp.

p. 60.

Estque plenum vel minus plenum: directum, utile: verum vel quasi, quale quod habet filius in bonis patris eo vivente. l. 1 ff. d. l. & posth. §. 2. I. d. her. qual. & diff.

3. Acquiritur jure gentium vel civili. Illo, uti occupatione, ad quam pertinet venatio, aucupium, piscatio. §. 12. I. d. R. D. inventione rerum pro derelicto habitarum; §. 47. eod. & thesauri. §. 29. eod. L. un. C. d. thesaur. lib. 10. justa captivitate §. 17. I. dt. alluvione. l. 7. §. 1. ff. d. A. R. D. §. 20. I. eod. alveo. d. l. 7. §. 1. t. t. C. d. alluv. insula. §. 22. I. eod. quæ hodie accensentur regalibus. Bapt. Aymatr. d. alluv. Gryphiand. tr. de Insul c. 11 12. 13. Heig. 2. q. 49. deinde confusione, commixtio-

ne,

ne, d. l. 7. §. 6. & §. 27. 28. l. eod. ædificatio-
 ne. §. 29. plantatione, satione. §. 31. 32. l.
 dt. d. l. 7 §. f. scripturâ, picturâ, §. 33. 34. l.
 ht. l. 9. §. 1. eod. fructuum perceptione. §.
 17. l. dt. l. 22. C. d. R. V. traditione. §. 40. l. dt.
 l. 20. ff. eod. l. 20. C. d. pact. Jure civili vel
per universitatem, uti successione ex te-
stamento vel ab intestato : vel titulis sin-
gularibus, uti præscriptione, donatio-
ne, legatis § f. I per quas person. acquir. vid.
 omnino. Bocer. cl. 5. D. 3. 4. 5. 7.

4. Materia res omnes humani juris,
 & quæ cadunt in commercium.

5. Forma acquirendi ex dictis cau-
 sis intelligitur : acquirimus autem ani-
mo & corpore, l. 3. pr. ff. d. A. P. vel solo
animo, l. 1. §. pen. ff. dt. non corpore solo.
 d. l. 1. §. 1.

6. Probatur dominium instrumen-
tis, l. 4. C. d. probat. testibus, Gl. in d.
 l. 4. præscriptione, auth. nisi C. d. bon.
matern. & possessione temporis legiti-
mi : itemque per famam antiquam a-
liaque indicia. L. 19. C. d. R. V. c. 13. x. d.
 probat.

7. Fi-

7. Finis ut lites & contentiones tollantur. Effectus in libera fruendi facultate, & rei amissæ vindicatione consistit. *l. 24. ff. d. R. V.*

8. Cognata quasi dominium ejus, qui rem bona fide justoque titulo possidet, *l. 179. ff. de R. 7. l. 2. C. d. probat.* & jus in re creditoris, usufructuarii. Contraria, furtum, tyrannis, invasio alieni, rerum communio, quæ rixas parit. *l. 77. §. 20. d. leg. 2.*

C A P. II.

De Possessione.

Dominium rerum ex naturali possessione cœpit. l. 1. §. 1. ff. d. A. P.

vid. f. u. d. d. p. 97. 1. Possessio est rei corporalis detentio, cum affectione seu animo possidendi. *l. 10. ff. ht.*

2. Estque naturalis vel civilis, *l. 12. l. 20. ht. l. 10. C. eod.* deinde justa vel injusta, seu bonæ vel malæ fidei. *l. 3. §. f. ff. eod. vera vel quasi. Bocer. cl. 5. D. 2.*

3. Pos-

3. Possessionem efficit iusta apprehensio & defensio rei, eo animo facta, ut possidere velis.

4. Materia in qua, res omnes corporales, quæ in commercio sunt. l. 7. pr. ff. ht.

5. Forma acquirendæ possessionis est & animus possidendi & corpus, sc. corporalis apprehensio. l. 3. pr. ff. ht. in retinenda solus animus sufficit. l. 6. §. 1. eod. amittitur corpore & animo. l. 8. eod. l. 153. d. R. 7. Possidemus autem vel pro suo seu nostro, t. t. ff. pro suo. vel pro alieno, l. 12 pr. ht.

6. Probatur possessio ex perceptione fructuum, L. 20. C. d. agric. & censit. lib. 11. & pensionum, aliorumque actuum exercitio, viciniæ scientia, locatione, satione, plantatione, signatura seu cõsignatione & clausione rei, receptione clavium. l. 74. ff. d. contrah. empt. fama, c. 13. x. d. probat. testibus, qui deponunt vidisse possideri, etiam singularibus: non simpliciter instrumentis, licet super traditione factis. Dd. in L. 48. ht.

C

7. Fi-

7. Finis ut rebus possessis utamur fruamur. Effectus quod bonæ fidei possessor fructus lucratur, l. 22. C. d. R. V. præsumitur esse dominus, l. 48. ht. l. 178. d. R. 7. hinc relevatur onere probandi. l. 2. C. d. probat. §. 4. I. d. interdict. Possessio etiam adjicit dominia, l. 1. §. 1. ff. ht. affert jus resistendi propria auctoritate contra omnes, qui possessioni sunt impedimento. l. 29. §. 1. ff. ad L. Aquil. l. 3. §. 17 ff. d. vi arm.

8. Affinis detentio. l. 2. C. d. præscript. 30 ann. Contraria amissio ejus ex causis variis, l. 30. §. 1. ff. ht. & interruptio, turbatio.

CAP. III.

De Venatione.

vid. Ludov. Dis. 62.
Ad modos acquirendi jure gentium recense-
tur Occupatio, quo pertinet Venatio.

1. Venatio est captura ferarum, recreationis & voluptatis causâ.
2. Estq; superior & inferior Haupt- & Bey-

& Wenjagd : universalis ferarum majorum, die hohe Jagd / vel particularis minorum, klein Weidwerck.

3. Venandi jus hodie habent soli Principes & domini, ex præscriptione. Bocer. cl. 5 D 3 9. 18. non privati & rustici. L un. C. ut arm usus in sc. Princip interd. t. t. C. d. ven fer. Nobiles habent venationem inam, Nieder Wild/ ex concessione vel præscriptione. VVehn. in obs. pr. verb. Forst Recht. Schneid. in §. 12. I. d. R. D. n. 4.

4. Materia venationis sunt feræ, suntque venationes in loco publico vel privato.

5. Forma venandi varia est : alia fit tacitè, alia cum cornu & clamore, mit Blasing des Jägerhörneins/ alia canibus mit Jaghunden/ alia laqueis, alia foveis, alia armis & tormentis. l. 8. ff. ad L. Aquil. 2. F. 27. §. nemo retia Modus venandi, ut sine cuiusquam incommodo & detrimento fiat, nec usque ad devastationem specierum, neu cum muneris publici neglectione ac intermissione.

6. Finis est acquisitio domini, usus ferarum ad victum & vestitum, valetudinis confirmatio, honestaque animi relaxatio. Effectus quòd capta fiant capientium etiam in alieno solo.

7. Ad effectum etiam pertinent pœnæ, quibus Principes solent in eos animadvertere, qui contra prohibitionem venantur: quæ tamen pœnæ arbitrariæ,

neque ad mortem extendi debent, l. 11.

vid. ff. d. pœn. cùm nulla fit analogia, ob ferarum capite punire hominem. Zoanet. in Disp. l. 2. n. 129. C. d. pact. int. empt. & vend. Bodeker. d. D. 3. 0. 30. 31. 32.

lib. 8. Affinia, aucupium, Bogelfang!

8. piscatio. XLVII. et seq.

C A P. IV.

De Decimis.

Rebus immobilibus annumerantur jura incorporalia, uti sunt decimæ & servitutes.

1. **D**ecimæ sunt quota pars bonorum licitè quæditorum, ministris

ris Ecclesiæ debita & quotannis per-
solvenda.

2. Suntque vel personales, quæ ta-
men rariores, vel prædiales seu reales:
& hæ majores, vel minores seu parvæ,
klein und groß Behend.

3. Origo earum ex jure divino. c. 14.
c. 25. x. ht.

4. Solvere eas tenentur omnes, nisi
sint exempti privilegio, consuetudine,
præscriptione, transactione. c. 8. seqq.
x. ht. c. 4. 6. x. d. præscrip. c. 2. 8. x. d.
transact.

5. Et solvendæ Ecclesiis earumque
ministris, c. 26. c. 29. 31. ht. interdum lai-
cis. c. 17. c. 51. eod.

6. Materia fructus & lucra rerum
quarumlibet: nam dantur de proventi-
bus molendinorum, piscariarum, de fœ-
no, lana, de apibus etiam & de omni fru-
ctu. c. 5. x. h. t.

7. Forma quòd præstentur in deci-
ma portione, quæ tamen hodie in ter-
tias & quartas degeneravit.

8. Finis ut clerici honestè susten-

C 3

ten-

sentur. Effectus actio confessoria, quæ competit ad eas petendas.

9. Affinia primitiæ, portio Canonica, oblationes. Contraria immunitas seu libertas. c. 24. x. ht.

C A P. V.

De Servitutibus.

v. *Ludov. Disp.*

p. 75.

1. Servitus est jus in fundo alieno, ad usum alterius prædii constitutum. l. 15. §. ff. ht.

vid.

Ludov. Disp.

p. 76.

3. sep.

2. Estque personalis, vel realis, & hæc rustica vel urbana, quæ affirmativa vel negativa. l. 1. 2. ff. ht. pn. & §. l. eod. deinde continua & discontinua, nominata vel innominata.

3. Rusticæ servitutes sunt, Iter die Berechtigung eines Substeiges über des Nachbarn Acker oder Wiese / actus die Berechtigung ein Tritt zu haben / via, aqueductus, aquæhaustus, pecoris ad aquam

quam

quam appulsus: jus pascendi. *Berlich. 2. concl. 49. Carpz. 2. C. 41.* item servitus cretæ eximendæ, calcis coquendæ, arenæ fodiendæ, lapidis eximendi, sylvæ cæduæ habendæ. *pr. I. ht. l. 1. 4. 5. ff. d. S. P. R. fructus colligendi, l. 2. §. 2. si serv. vind. exsiccandi, l. 1. §. 4. 5. ff. d. aq. pluv. arc. venti non intercludendi, l. fin. §. 1. C. ht. turgurii habendi, uvas exprimendi, ligna secandi, molendi, venandi, aucupandi, piscandi, laquei ponendi, foveam faciendi, figulinæ habendæ. vid. Althus. 1. dicæol. 22. Capoll. tr. 6. 1. seqq.*

4. Urbanæ servitutes sunt: altiùs tollendi vel non, luminis immittendi Siechtrecht / prospiciendi, avertendi prospectus, positum habendi, oneris ferendi, tigni immittendi, Tramrecht / protegendi, projiciendi, stillicidii, Trauffrecht / cloacæ, sterculinii, fistulam junctam habendi, & similes. *l. 1. 2. ff. d. S. P. V. §. 1. I. ht. Althus. 1. c. 23. per tot. Capoll. tr. 6. 20. seqq. Bocer cl. 5. D. 8.*

5. Constituitur pactionibus inter vivos, vel ultimis voluntatibus, testamento

vid. *Ludov. dis. C. 4*
p. 83.

mento

mento codicillis, §. *fin.* I. *h. t.* itemque per
sententiam judicis. l. 25. §. 3. ff. *fam. ercisc.*
acquiratur etiam præscriptione, l. 10. ff.
si serv. vind. L. 2. C. d. *servit. & aqua.* ad

Ns. quam est necessaria quasi possessio, sci-
vid. entia & patientia adversarii, bona fides,
ref. tempus legitimum, *vid. Schneid. in §. f. I.*
p. 60. *ht. Carpz. 1. resp. 36.*
n. 5.

6. Materia seu subjectum in quo
sunt prædia aliena.

7. Forma quòd non aliter constitui-
tur, quàm patientiã domini fundi ser-
vientis. l. *fin.* *ht.*

8. Finis est prædiorum utilitas. Ef-
fectus actio confessoria & negatoria,
quã vel servitus vindicatur, vel prædio-
rum libertas, §. 2. I. d. *act. t. t.* ff. *si serv. vind.*
Carpz. 1. resp. 69. 70.

vid. *Ludw.* 9. Contraria modi quibus amitti-
Dis. tur: nam extinguitur consolidatione,
p. 83. l. 1 ff. *quem serv. amitt.* remissione, l. 14. §.
1. *ht.* actu contrario, l. 8. *eod.* rei interitu,
Ns. l. 14. *in f. ht.* non utentis negligen-
tia. l. *pen.* C. *ht.*

CAP.

CAP. VI.

De Usufructu. *vid. Ludeo d. p. 87.*

Servitutes personales sunt, Ususfructus, usus.

1. **U** Susfructus est jus alienis rebus utendi fruendi, salvâ substantiâ, *pr. I. ht. l. 11. ff. eod.*

2. Estque verus vel quasi. §. 2. I. ht. l. 2. ff. d. usufr. ear. rer. quæ consum. legalis vel conventionalis.

3. Causa efficiens remota, lex, consuetudo, ut nunc in dotalitiis: propin- qua pactio constituentium, ultima vo- luntas. §. 1. I. eod. præscriptio. l. fin. in f. C. d. long. temp. præscript. fo. del Castillo tr. d. usufr. c. 68. n. 2. proxima, traditio per inductionem & patientiam, l. 3. ht. adju- dicatio. I. 6. eod. unct. §. fin. I. d. off. jud.

4. Materia in qua corpus aliquod mobile vel immobile. §. 2. I. ht.

5. Forma ut patientiâ constituentis & usurpatione ejus, cui constitutus est, inducatur. l. 3. ht.

6. Finis & effectus uti frui re aliena

C 5 ad

ad vitam tantum, §. 3. I. ht. l. 14. l. 21. 27.
eod. etiam metallifodinis & lapidicinis.

Castill. d. tr. lib. 1. c. 37. Berlich. 3. concl. 35.
num. 21. seqq. Sylva cædua, l. 10. l. 11. l. 18.

ff. ht. percipere fructus & reditus. Id. r.

v. d. concl. 22. & 44. sed & onera ferre, solve-

re collectas & tributa, arg. l. 7. §. 2. l. 27.

89. §. 3. ff. ht. non tamen immodica. add. Ca-

still. d. tr. c. 57. non etiam solvere tenetur

æ alienum. Gail. 2. O. 146. Bocer. cl. 5. D.

9. 0. 46. Ad effectum pertinet actio, quâ

petitur vel negatur ususfructus. t. t. ff. si

ususfr. pet.

v. Ludov. 7. Adjacens cautio de utendo viri

Disp. boni arbitrati. l. 1. ff. ususfruct. quem. car.

p. 58 quæ fit fidejussoribus vel pignoribus.

Bart. in L. 4. C. ht. & confectio inventa-

rij. Gail. 2. O. 145. Carpz. 3. C. 23. cl. 12. Bo-

cer. d. D. 9. 0. 21.

8. Affinis usus, pr. I. d. usu & habit.

Contraria modi, quibus finitur: sc.

x. Ludov. morte, capitis diminutione, l. 3. ff. quib.

96. mod. ususfr. amitt. interitu, l. 16. C. d. u-

sufr. l. 53. ff. eod. cessione, §. pen. l. ht.

vid. Pinellus ad L. 1. C. d. bon. matern.

p. 3. n. 38. 39. consolidatione, l. 17. ff. quib.
 mod. ususfr. am. non utendo per modum
 & tempus, l. 25. eod. vel malè utendo, l. 9.
 §. f. ff. d. damn. inf.

CAP. VII.

De Præscriptionibus.

*Modi acquirendi juris civilis sunt, præscri-
 ptio, donatio, successio universalis vel par-
 ticularis.*

1. **P** Præscriptio, *Verjährung* est ad-
 jectio domini per continuatio-
 nem possessionis, temporis lege defini-
 ti, l. 3. ff. h. r.

2. Estque longi vel longissimi tem-
 poris, t. t. C. d. long. temp. præscript. t. t. C. d.
 præscr. 30. vel 40. ann. tricennalis vel im-
 memorialis. *Vultej. 1. I. R. 71.*

3. Causa efficiens lex, consuetudo,
 statutum.

C 6

4. Ma-

4. Materia res omnes, mobiles, im-
 mobiles, & jura, veluti servitutes, l. 2. C.
 d. servit. l. 16. C. d. usufr. non tamen jus re-
 luendi pignoris, Gail. 2. O. 17. & præsta-
 tiones annuæ. Bocer. cl. 5. D. 22. θ 52. non
 res sacræ vel Ecclesiæ. l. 4. ht. t. C. ne rei
 dom. vel templ. fiscales, § 9. I. eod. publicæ
 aut civitatis. l. 9. l. 45. eod. pupillares, l. 41.
 d. A. R. D. res minorum, add. Gilken, tr. de
 præscript. p. 3. c. 1. n. 65. furtivæ & vi pos-
 sessæ §. 2. I. ht.

5. Forma, ut adsit possessio. l. 25. ht.
 Disp. c. 5. d. R. I. in 6. bona fides, l. 110. ff. d. V. S. c.
 p. 98. 5. c. fin. x. ht. justus titulus, l. 27. ht. de-
 nique tempus legitimum. L. un. C. d. u-
 sup. 56. usucap. transf. vid. Gebhard. tr. d. usucap. c. 1.
 in pr. 6. Finis ne rerum dominia sint in in-
 certo, l. 1. ht. & ut aliquis sit litium finis,
 l. f. ff. pro suo. Effectus quòd dominium
 possessori adjiciat, l. 3. ht & justum indu-
 cat titulum. c. 1. eod in 6.

7. Contraria, injustitia seu nullitas
tituli, mala fides: pactum vel statutum,
 quo ea inhibetur, Boer. decis. 182. ætas
pupillaris, contra quam nulla currit
 præ-

vid. Ludw. J.
 p. 96. l. 7. d.

præscriptio : l. 41. d. A. R. D. hostilitas,
pestis R 1654. §. so viel nun die Capita-
 lia belangt / vel similis casus, quo ea ces-
 sat ; restitutio in integrum ex causa i-
gnorantiæ , l. 1. ff. ex quib. cau. maj. L. un.
 C. si. adv. usucap. deniq; interruptio natu-
ralis vel civilis. l. 3. l. 7. C. d. præscr. 30. ann. l.
 2. C. d. ann. except. Dd. in c. f. x. ht.

C A P. VIII.

De Donationibus.

vid. Ludw.
 Disp. p. 101.

1. **D** Onatio est liberalitas , quæ
 nullo jure cogente fit. l. 29. ht. l.
 82. d. R. 7.

2. Estque vel simplex, vel ob causam
 & sub modo, aut conditionalis.

3. Causa efficiens, benefica donan-
 tis voluntas; προκαταρκτική, donarii be-
 ne merita. l. 9. ff. pro soc.

4. Donare possunt omnes qui &
 contrahere , nī seneſtus aut morbus

C 7

obſtet.

obstet. *l. 16. C. ht. non tamen pater filio, l. 11. C. eod. nisi ob bene merita vel aliam justam ob causam. Bald. in L. 6. §. f. C. d. bon. quæ lib. Geil. 2. O. 38. Bocer. cl. 2. D. 19. 0. 15. 16. nec vir uxori, & contra. t. t. ff. d. don. int. vir. & ux. nisi reciprocè & mortis causâ. Myns. 2. O. 33. Bocer. d. D. 0. 19. 20.*

5. Materia res omnes quæ cadunt in commercium: non tamen omnia bona, nisi sub reservato, *Dd. in L. f. C. d. pact. Carpz. 5. resp. 67. Bocer. d. D. 0. 22.*

6. Forma quòd fiat purè vel sub conditione, *l. 2. & t. t. C. d. don. quæ sub mod. in scriptis, vel sine scriptura. l. 25. l. 29. C. ht. si tamen quingentos solidos excedit, insinuatione opus est. §. 2. l. eod. l. 31. C. eod. Carpz. S. R. 57. non tamen semper. Bocer. d. D. 0. 28. 29.*

7. Finis est ut liberalitas excerceatur. *l. 1. ht. Effectus quòd traditionis necessitatem habeat, §. 2. l. ht. exclusâ pœnitentiâ. l. 3. C. d. rev. donat. ex eaque datur condictio ex lege. l. 35. §. f. C. ht.*

8. Contraria revocatio ob ingrati-
tudinem ex causis jure expressis. *L. fin. C. d.*

C. d. rev. donat. & supervenientiam liberorum. L. si unquam. §. C. eod. Tiraquell. tr. Bocer. d. D. θ. 44. seqq.

CAP. IX.

De Alienationibus.

Dominij translatio fit per alienationem.

1. **A**lienatio est omnis actus, per quem transfertur dominium,

L. 1. C. d. fund. dot.

2. Estque voluntaria vel necessaria; valida vel invalida. Species ejus recensentur. in *L. fin. C. d. reb. al. non alien.* *Vehn. in obs. pr. verb. Veräußerung.*

3. Alienare possunt omnes qui non prohibentur, uti prodigi, *l. 12. §. f. ff. d. curat. furios.* *minores, t. t. C. d. præd. min. c. 1. x. d. in integ. restit. emphyteutæ, L. fin. C. d. jur. emphyt. vasalli 2. F. 53. 55. clerici vel Prælati. t. t. x. d. his que fiunt à Prælat. vid. Menoch. 2. A. I. Q. c. 432. nec banco-*

Bancorruptores. t.t. qua in fraud. cred. fo.
à Sande decis. Fris. 3. tit. 13. d. fin.

4 Materia res propriae; non alienae,
t.t. C. d. reb. alien. non alienand. non res pu-
blica, l. 83. §. 3. d. V. O. dominicae, patrimo-
niales Principis, l. 7. 15. 20. C. d. fund. rei
priv. l. 8 l. 9. C. d. fund. patrim. lib. 11. eccle-
siasticae, t.t. x d. reb. Eccl. non alien. N. 7. c. 1.
N. 120. §. 7. 8. I. d. R. D. feudales, 2. F. 53. 55.
emphyteuticae d. l. fin. C. d. jur. emphyt. do-
tales. §. 1. I. quib. alien. lic. t. t. d. fund. dot. de-
nique bona avita & tamnigüter / & res fi-
deicommissio subjectae versangene Gü-
ter / nisi ob æs alienum à testatore reli-
ctum. Geil. 2. O. 137. prædia minorum. l. 1.
ff. d. reb. eor qui sub tut. t. t. C. d. præd. min.

5. Forma ut fiat juxta leges & Sta-
tuta; nec in aliorum præjudicium, nec
fraude vel dolo,

6. Finis & effectus domini transla-
tio. Contraria defectus potestatis & so-
lennitatum, fraus, color quæsitus, titu-
lus fictus & imaginarius, præ-
textus, dolus.

LIB.

LIB. IV.

De successione testamentaria & legitima.

CAP. I.

De Testamentis.

Successio in genere est jus, quo in alterius de-
cedentis locum succedens bonorum ejus u-
niversorum dominium capit.

Estque testamentaria, vel legitima seu ab in-
testato. *vid. Ludew. Disp. p. 112.*

1. **T**estamentum est voluntatis no-
stræ justa sententia de eo, quod
quis post mortem suam fieri velit. *l. 1.*
ff. ht.

2. Estque scriptum vel nuncupati-
v. Ludew.
vum, *L. 21. C. ht. §. f. I eod.* solenne vel mi-
p.
nus solenne seu privilegiatum. *114.*

3. Causa efficiens voluntas testato-
ris, *l. 1. C. d. SS. Eccles.*

4. Ma-

4. Materia res testatoris propria,
l. 24. §. 21. ibi, de pecunia sua testari. ff. d.
leg. 2.

Ludw. Disp. p. 116. 5. Testari nequeunt, qui sunt in alie-
na potestate, ut filii familias, l. 6. ht. l.
pen. C. qui testam. fac. poss. pr. I. eod. servi,
d. l. 6. Monachi, auth. ingressi. C. d. SS.
id. p. 118. Eccles. alii ob iudicii defectum, ut im-
puberes, §. 1. ht. furiosi. l. 17. ff. eod. l. 9.
C. eod. vel morbum animi, ut prodigi,
§. 2. I. ht. l. 18. ff. eod. aut corporis, ut sur-
di & muti. §. 3. I. dt. l. 10. C. eod. alii ob
pœnam, ut damnati ad mortem. l. 8. §. 1.
ff. ht. quod hodie non servatur, nisi
bona simul confiscentur. Clar. lib. 3. sent.
§. Testamentum. q. 29. banniti. Gail. 2. d. P. P.
c. 6. n. 9. 10. usurarii manifesti, c. 2. d. usur.
in 6. hæretici. auth. credentes. C. d. hæret.
apostatae, l. 2. 3. 4. C. d. apost. venefici, nisi
conversi sint. Richter. decis. 57. adde omni-
nò. Bocer. cl. 3. D. 1.

id. p. 119. 6. Forma ut fiat cum heredis insti-
tutione, quæ caput est & fundamen-
tum totius rei, §. 34. I. d. legat. & quidem
coram

coram septem testibus rogatis, iique ^{Ludw.} ^{Disp.} ^{L. 121.}
 subscribant & consignent, uti & testa-
 tor: denique ut omnia fiant uno con-
 textu, in eodem loco & tempore. L.
 21. C. ht. R. 1512. rub. von Testamenten.
 §. die Form eines Testaments. Cons. Ar-
 gent 1. cons. 61. per tot. VVesenb. cons. 38. Ho-
 die juxta cujusq; loci statuta condi solet
 testamentum & plerumque in membra-
 na seu pergameno. Myns. 1. O. 80.

7. Testium tamen numerus minor-
 sufficit in testamento parentum inter
 liberos, d. l. 21. §. v. C. ht. Carpz. p. 3. C. 4.
 d. 17. 18. & ad pias causas, c. 10. 11. x. ht.
 Id d. C. 4. d. 33. rustici, l. fin. C. eod. Coler.
 decis. 35. & in eo, quod fit tempore pe-
 stis, Myns. 1. O. 96. & quod Principi ob-
 latum, vel apud acta factum. L. 19. C. ht.
 denique militare. t. t. ff. & C. d. testam.
 milit. vid. R. 1512. d. rub. §. und sollen die
 Notarien. Carpz. d. C. 4. d. 26. in navī
 vel via factum. Mey. in Jus. Lub. p. 2. tit.
 l. art. l. n. 59. seqq. confer. Bocer. cl. 3. D. 2.
 §. 7. 24. 53. 60. 61. 75. 77.

8. Fi-

8. Finis & effectus, ut voluntas testatoris suprema fiat, sitque executionis parata. *7as. in L. 55. d. leg. 1.* non tamen testator alicui potest auferre jus ex statuto debitum, veluti legitimam liberis, dotalitium vel quotam hereditariam uxori, *Dd. in auth. præterea. C. und. vir & ux.*

9. Contraria infirmitas testamenti ob agnationem sui heredis, vel testamentum posterius. *l. 1. l. 3 ff. d. in j. rupt. & irr. testam. §. 1. 3. I eod. Clar. in §. Testamentum q. 94. vel simplicem revocationem. l. 27. C. ht. Vvesenb. cons 88 n. 15. 16. & si testator testamentum conscindat, resignet, cancellet, deleat. l. 2. 3. ff. d. his que in testam. del. Sich. in L. 30. C. d. testam. Bocer. cl. 3. D. 9. 0. 4. seqq.*

36) 0 (30
36

CAP.

C A P. II.

De Heredis institutione.

Ad formam & essentiam testamenti pertinet institutio heredum.

1. **H**eredis institutio est certi suc-^{v. ludo}cessoris nominatio, qui post ^{disp.} mortem defuncti in universum jus suc-^{p. 119.}cedat. *l. 1. §. 1. l. 9. §. 3. ht. l. 24 ff. d. V. S.*

2. Estque universalis vel particularis, *l. 13. C. ht. pura vel conditionalis. t. t. ff. d. cond. instit. directa, vel obliqua, quæ fit codicillis vel per fideicommissum. l. 2. C. d. codicill. §. f. I. eod.*

3. *Causa efficiens voluntas testantis. l. 13. ff. ht. ἀγορευμένη, ejus erga heredem affectio: ἀροκαταρκτική, meritum aliquod heredis vel necessitudo.*

4. Heredes instituere possunt omnes ii, qui testamenti factionem habent. Et institui omnes, qui possunt ex testamento capere, patres. vel filii. laici, clerici, imò Ecclesiæ & loca pia. Non tamen

Excep. men collegia illicita, l. 8. C. eod. deportati, l. 1. C. eod. læsæ majestatis accusati, l. 5. C. ad L. ful. maj. apostatæ, l. 3. C. d. apost. hæretici. l. 4. §. 2. C. d. hæret. nati ex incestuoso & damnato coitu. *auth. ex complexu.* C. d. incest. nupt. N. 89 c. fin. *Bocer. cl. 3. D. 4. 8. 4. 12.*

5. Materia in qua hereditas tota vel quota ejus pars, §. 7. I. *seqq. ht.* vel etiam res certa. l. 13. C. eod.

N. 3. 6. Forma quòd fiat verbis directis vel obliquis, l. 1. §. 3. 4. *ht.* & purè vel sub conditione. §. 9. I. eod. & ut sit libera, non importunis sollicitationibus extorta, non captatoria. l. 70. l. 71. ff. *ht.* 70. à Sande *decis. Fris. lib. 4. t. I. d. II.*

7. Finis & effectus, quòd heres in universum jus defuncti succedat. l. 62. ff. d. R. I. & quòd omnia jura tam activa, quàm passiva in eum transeant. §. 1. I. d. *perpet. & temp. act.*

8. Contraria ademptio vel translatio.

CAP.

CAP. III.

De Substitutione.

Institutio est vel primaria, de qua dictum: vel
 secundaria, quæ dicitur substitutio. *v. Luedw. §isp. p. 132.*

1. **S**ubstitutio est secundi heredis in
 locum præcedentis institutio. l. 1.
 l. 36. l. 43. §. 2. ff. ht.

2. Estque directa, vel obliqua seu fi-
 dei commissaria: l. 57. §. 1. l. 62. l. 67. ad
 SC. Trebell. & illa vulgaris vel pupillaris,
 t. d. vulg. substit. pr. & §. 1. d. pup. subst. &
quasi seu exemplaris. d. §. 1. l. 9 C. eod.

3. Et vulgaris quidem fit à quovis
 testatore: hæc à parentibus, etiam ma-
 tre, liberis impuberibus, vel mente ca-
 ptis. d. pr. & §. 1. d. l. 9. adde Berlich. de-
 cis. III.

4. Fitque simpliciter vel reciprocè,
 §. 1. d. vulg. subst. l. 38. §. 1. eod. verbis ge-
neralibus vel specialibus, expresè vel
tacitè.

5. Finis & effectus, ut substitutus
 capiat

d. p. 133. & seq.

capiat hereditatem, quam habuisset institutus; §. 2 I. dt. quòd expressa pupillaris excludat matrem à successione filii, l. 45. in. f. pr. ff. eod. cui tamen alimenta præstanda vel legitima. c. 1. §. fin. d. testam. in 6. Zas. in tr. d. substit. c. 2. Richter decis. 38. Bocer. cl. 3. D. 5. 8. 61.

6. Contraria modi, quibus extinguitur: vulgaris adita per institutum hereditate, l. 5. C. ht. vel repudiatione. l. 2. 4. C. d. repud. hered. pupillaris pubertate, l. 14. ff. eod. emancipatione, l. 41. eod. & quasi pupillaris sanitate, l. 9. C. ht.

C A P. IV.

De Exheredatione.

Hæc de institutione, cui contraria est exheredatio.

1. **E**Xheredatio est à successione hereditatis exclusio.

2. Est.

2. Estque expressa vel tacita, legiti-
ma ve illegitima, æqua vel iniqua.

3. Exheredari possunt liberi vel ne-
potes ex causis in Nov. 115. c. 3. expres-
sis vel æquè gravibus. Clar. lib. 3. sent.
§. Testamentum. q. 41. Carpz. 3. c. 24.
def. 20.

4. Forma ut fiat consultò, non teme-
rè vel ex ira. l. 19. C. d. inoff. test. & qui-
dem nominatim, l. 2. ff. d. lib. & posth. pu-
rè, l. 3. §. 1. eod. à tota hereditate, non à
quota: l. 19. dt. denique ut justa & legi-
tima causa exprimatur; N. 115. c. 3. vel si-
milis aut major. Clar. lib. 3. §. Testamen-
tum. q. 41. Bocer. cl. 3. D. 3. §. 44. quæ ab
herede probanda est.

5. Causa est vel generalis, uti ingra-
titudo, vel specialis.

6. Finis & effectus hereditatis pri-
vatio.

7. Contraria seu remedia, pœni-
tentia filii. 2. patris recon-
ciliatio. 3. remissio.

D

CAP.

CAP. V.

De Legitima.

*Liberi exheredati vel præteriti confugere so-
v. Ludw., lent ad querelam inofficiosi, cui tamen non
Disp. p. 140, est locus, si relicta sit legitima.*

1. **L**egitima Pflichtheil est portio
successionis lege debita. Nov. 1.
pr. N. 18.

2. Ea debetur liberis, parentibus.
§. 1. 2. I. d. inoff. test. aliquando fratribus, l.
21. C. eod.

v. Ludw. 3. Et est triens vel semis pro libe-
rorum numero. *auth. novissima. C. dt.*
Disp. p. 142. Nov. 18. c. 1. Quantitas a legitima spe-
ctatur tempore mortis, seu quantum
eo tempore in bonis defuncti fuit. l. 6. C.
d. inoff. testam. deducto ære alieno, l. 8. §.
9. eod. & detractis bonis restitutioni ob-
noxiiis, arg. l. 19. §. 5. ad L. Falcid. Berlich. 3.
concl. 11. n. 19.

4. Solo autem institutionis titulo
relin-

relinquenda est, *Nov. 115. c. 3. pr. & sine*
ullo onere, gravamine aut dilatione,
Geil. 2. O. 119.

5. Finis & effectus, ut quis excludatur à querela inofficiosi.

6. Affinia dos, donatio propter nuptias, prælegata. *l. 12. l. 17. C. d. collat.* alimenta. Contraria diminutio per statuta. *Myns. 5. O. 43. Gail. 2. O. 122.*

CAP. VI.

De Legatis.

In testamentis relinqui solent legata & fideicommissa.

1. **L**egatum est donatio à defuncto relicta, ab herede præstanda. *§. 1. I. bt. l. 116. d. leg. 1.*

2. Estque purum vel conditionale.

3. Causa efficiens benigna testatoris voluntas. *l. 1. C. com. d. legat.* impulsiva, propinquitatis vel meritum legatarii.

D 2

4. Ma

*v. fudo.
D. 1. 2. p.
145.*

NB.

4. Materia in qua, testamentum;
vid. Luedw. Disp. p. I. ht.
 circa quam, res propriae vel alienae, §. 4.

5. In specie legari potest liberatio
149. debitori, §. 11. I. ht. t. t. d. lib. leg. usufru-
d. p. 157. ctus. t. t. fo. à Sande lib. 4. t. 4. def. 9. servi-
 tus praedialis, l. 1. 2. 3. d. serv. leg. dos. t. t. d.
 dot. praleg. vid. Heig. q. 31. n. 13. optio vel
 electio. §. 23. I. ht. t. d. opt. leg. triticum, vi-
 num, oleum, t. d. i. trit. vin. ol. leg. fundus
 instructus ein Gut mit volliger Einrich-
 tung / t. t. d. instruct. vel instrum. penus
 Küchenspeiß / supellex, Hausrath / t. d.
 pen. leg. i. d. sup. leg. alimenta vel cibaria
 Unterhalt und Kost, l. 6. d. alim. vel. cib. leg.
 l. 43. l. 234. §. 2. d. V. S. Myns. 3. O. 12. Surd.
 d. aliment. tit. 4. q. 4. aurum, argentum,
 mundus, ornamenta, vestes. t. t.

6. Forma quòd purè vel sub condi-
 tione relinquatur, t. t. C. d. cond. insert.
 aut modo, t. t. C. d. his quae sub mod. ut ta-
N₃ men quinque testes relictum probent.
 l. 22. C. d. fideic.

7. Finis ut benignè fiat legatario,
vid. Luedw. Disp. p. 157. §. 9. ff. pro soc. Effectus quòd legati do-
 mini-

minium statim à morte testatoris transeat in legatarium, l. 64. pr. ff. d. furt. & ad illud conservandum dentur tres actiones, rei vindicatio, hypothecaria & personalis, §. 3. l. ht. l. 1. 2. C. com. d. legat. resque alienari nequeant. auth. res qua C. eod.

8. Contraria, ademptio quæ fit vel verbis expressis, vel nuda voluntate. Bocser. cl. 3. D. 8. 81. seqq. vel translatio, t. t. d. adim. vel transf. leg. diminutio per Falcidiam, pr. l. ad. L. Falcid. l. 10. C. eod. quæ tamen certis casibus cessat. N. l. c. 2. Myns. 3. O. 60, Bocser. d. D. 8. 107. seqq.

C A P. VII.

De Fideicommissis. v. Ludew. Disp. p. 161.

1. Fideicommissum est ultima quædam voluntas, quâ hereditas datur instituto, sub fide restituendi substituto.

D 3

2. Est-

2. Estque universale, vel particulare. *t. t. d. fideic. hered. t. d. sing. reb. per fideic. vel.*

3. Causa efficiens voluntas testatoris & affectio erga fideicommissarium.

4. Materia hereditas tota, vel res singularæ. *pr. & §. 1. l. d. sing. reb.*

Ms. 5. Non tamen in restitutionem veniunt legitima filii, dos matris. *Mantic. d. conjectur. ult. vol. lib. 7. c. 8. n. 2. 3. non feuda antiqua. Grass §. hic q. 50. n. 2. non emphyteusis ecclesiastica, & privata, q. 51. non sepulchra gentilitia. q. 53.*

6. Forma quòd relinqui possit in testamento vel ab intestato, *§. 10. l. d. fideic. hered. per verba præceptiva vel rogativa. §. f. l. d. sing. reb. vel. expressè vel tacitè. Grass. §. Fideicommissum q. 4. Mantic. lib. 8. t. 1. purè vel sub conditione.*

vid. l. udio. 7. Effectus quòd restituenda hereditas, & heres fiduciarius deducat Trebellianicam. *§. 7. l. d. fideic. hered. & §. 8. p. pro sua quarta zu seinem Antheil onera l. 162 subeat.*

lit. d.

8. Con-

8. Contraria revocatio testatoris,
caducitas. L. un. §. sin autem C. d. caduc.
toll. item prohibitio Trebellianicæ, Gl.
in Nov. 1. Bocer. cl. 3. D. 7. θ 69. ejusque a-
missio ob non confectum inventarium.
 Geil. 2. O. 138.

*vid.
 Cod. d.
 p. 163.
 inf.*

CAP. VIII.

De Codicillis.

*Imperfecti testamenti species sunt, codicillus
 & mortis causâ donatio.*

1. Codicillus est ultima voluntas
 minus solennis de eo, quod
 quis post mortem suam fieri velit.

*vid.
 L. un.
 D. p.
 164.*

2. Estque testamentarius vel subsi-
diarius.

3. Causa efficiens & materialis, ea-
 dem quæ in testamento, excepta here-
 ditate.

4. Forma quòd nullam solennita-
 D 4 tem

tem ordinationis desideret, §. *fin. I. ht.* sufficiatque fieri coram quinque testibus, etiam non rogatis. *L. fin. C. eod. Bocer. cl. 3. D. 6. 8. 30.*

5. Effectus quòd ex eo detur hereditas per fideicommissum, §. *pen. I. ht.* & quòd clausula codicillaris testamentum ¹⁷³ solennibus carens sustinet. *L. 14. C. d. fideic. Bocer. d. D. 6. 8. 42. 44. Besold. th. pr. lit. C. Turret. d. effect. cl. eod. Carpz. 6. resp. 113.*

6. Contraria, testamentum vel codicillus sequens. l. 3. C. ht.

C A P. IX.

De mortis causâ donationibus.

v. Ludw. Disp.
p. 102
1.

D Onatio mortis causâ est, quæ fit propter mortis suspitionem, vel solâ mortalitatis cogitatione. *l. 1. ht.*

2. Donare mortis causâ potest is cui testamenti factio est, *l. 25. pr. f. ht. filiusf.*

con-

consensu patris. d.l. 25 §. 1. l. 27. l. 29. eod.
capere m. c. possunt omnes, qui & lega-
ta accipere. l. 35. eod.

3. Materia eadem, quæ donationis
puræ & simplicis; nam quæ inter vivos
donari possunt, multò magis in ultima
voluntate. *t. t. I. d. L. Fus. Can. toll.* non ta-
men omnia bona futura, sed præsentia
rectè donantur. L. 8. C. d. *revoc. don.*

4. Forma ut coram quinque testi-
bus fiat. L. fin. C. d. *codicill.* insinuatione *N. 3.*
tamen non eget, quantacunque sum-
ma sit. l. fin. C. *ht. Bocer cl. 2. D 19. 0. 59.*

5. Effectus quòd morte confirme-
tur, eâ non secutâ resolvatur. l. 23. *ht.*

6. Contraria mors donatarii, dona-
toris pœnitentia & reconvalescentia.

§. 1. I. d. donat. l. 2. 3. seqq. ht.

l. 1. C. eod.

05) 0 (20
8

D 5

CAP,

C A P. X.

De aditione hereditatis.

Testamentum ad finem & exitum perducitur, cum aditur hereditas.

*vid. l. udu.
Disp. p. 143.*

1. **A**ditio hereditatis est ejus acquisitio & pro herede gestio, per facta externa. *l. 10. l. 87. ht. 9. fin. l. d. her. qual. & diff.*

2. Adit autem heres institutus, vel ab intestato proximus. *l. 195. ff. d. V. S. Nov. 118.*

3. Materia, bona defuncti, non viv-
v. l. udu. ventis, *l. 1. ff. d. hered. vel act. vend.*

4. Forma ut liberè minimèq; coacta
*p. 112.
lit. E.* voluntate adeatur, *l. 85. ht.* & purè sine die aut conditione, *l. 51. 9. f. eod. in solidum, non pro parte. l. 1. 2. ht. l. 7. ff. d. R. 7.*

5. Finis & effectus, ut omne jus, *vid. l. udu.*
d. 7. quod defunctus habuit, omniaq; com-
112. moda heres acquirat, *l. 24. l. 119 l. 178. l. 208. d. V. S.* utque omnia hereditatis

one-

onera subire, creditoribus & legatariis
satisfacere teneatur; *L. fin. C. d. jur. de lib.*

sc. juxta vires hereditarias, si cum bene-^{vid.}
ficio inventarii adierit. *Nov. 1. Bocer. cl 3° d. p.*^{Ludov.}
D. 11. 8. 47. seqq. 145.

6. Contraria repudiatio & renun-^{vid.}
ciatio, quæ excludit aditionem, *l. 4. C. d.*^{145.}
rep. hered. & 30. annorum præscriptio.
Myns. 2. O. 71.

CAP. XI.

De Inventario. ^{Ludov. Disp.}
^{p. 144.}

In heredum gratiam, ne graventur, introdu-
ctum est beneficium Inventarii.

1. **I**nventarium est accurata bono-
rum defuncti consignatio & de-
scriptio. *L. f. C. arb. tut.*

2. Et fieri debet ab herede, *L. fin. C. d.*
jur. de lib. tutoribus, l. 7 ff. d. admin. tut. at-
que scribi manu Notarii publici.

3. Materia, bona hereditaria omnia,
corporalia atque incorporalia, mobi-

D 6

lia

lia & immobilia, debita & credita: etiam res alienæ, uti depositæ ac commodatæ. *Richter. decis. 59. n. 9. 16. 18.*

4. Forma ut intra tres menses inchoetur & absolvatur, per tabularios, adhibitis testibus, resque omnes specificentur. *d. l. fin.* sufficit autem hodie inventarium pro more cujusque loci confici. *Rol. à Valle de Inventar. f. 20. Bocer. cl. 3. D. 11. 0. 66.*

5. Finis & effectus, ne heres teneatur ultra vires hereditarias. *d. l. fin.* utque salvam habeat Falcidiam. *Nov. 1.*

6. Contraria fraus, dolus heredis, prohibitio testatoris, denique ejus ommissio.

C A P. XII.

De Successione ab intestato.

Hactenus de successione testamentaria sequitur ab intestato seu legitima.

1. **S** uccessio legitima est hereditatis
extra

extra casum testamenti acquisitio.

2. Estque personalis vel representalis.

3. Succedunt. 1. descendentes. 2. ascendentes. 3. collaterales. 4. Conjuges. 5. Fiscus. *Nov. 118.*

4. Primus ordo est descendentium seu liberorum, qui si sint primi gradus, succedunt in capita, ulterioris in stirpes, §. 6. *I. d. hered. quæ ab intest. N. 118. c. 1.*

5. Si liberi sint diversi matrimonii, dotem vel donationem propter nuptias sui parentis, *ihr Väterlich oder Mütterlich Anspruch*/habent præcipuam; in reliquis bonis succedunt æqualiter. *L. 4. C. d. sec. nupt. Nov. 22 c. 1.*

6. Hæc in liberis legitimis obtinent, ut & legitimatis per subsequens matrimonium, nec non adoptivis. Legitimati per rescriptum succedunt, si non extent liberi legitimi. *Geil. 2. O. 142.* Illegitimi liberi, & quidem naturales succedunt matri, *l. pen. C. ad Sc. Orphit.* non ita indistinctè patri. *Nov. 89. cap. 4.* Spurii

D 7

quo-

quoque foli matri. d.l.pen. incestuosi ac
adulterini non succedunt nec patri nec
matri. d.N.89. c.f. auth. ex complexu. C.d in-

N³. incest. nupt. alimenta tamen necessaria iis
debentur. adde Gab. Palæot. tr. d. spur.
Ludov. 6. 41.

P. 173. 7. Secundus est ascendentium, qui
 excludunt omnes collaterales, exceptis
 fratribus & sororibus utrinque defun-
 cto conjunctis eorumque liberis, quo-
 rum illi in capita, hi in stirpes admittun-
 tur. *Nov. 118. c. 2. N. 127. c. 2. Carpz. p. 3. C.*
17. d. 5. Hi autem ascendentes absque
 bonorum distinctione succedunt, ex
 quacunque linea ea proveniant. *Myns. 6.*
O. 55. Carpz. d. c. 17. d. 1. Bocer. cl. 3. D.
10. § 24.

id. p. 175. 8. Tertiò succedunt collaterales, &
 quidem fratres & sorores ambilateres,
 horumque prædefunctorum liberi cum
 illis in stirpes, soli in capita. *Nov. 118. c. 3.*
N. 127. R. A. 1529. §. Item als bißhero.
 Post hos fratres unilateres, eorumque
 filij. *Carpz. p. 3. C. 14. d. 3.* & deinceps in gra-
 du propinquiores, je näher dem Blut/
 je

je näher zum Gut. in infinitum usque.
Bocer. d. D. 10. §. 52.

9. Quarta est successio Conjugum,
qui certam bonorum partem ex statutis
capiunt. *auth præterea C. und. vir & ux.*
quæ portio statutaria eis per testamen-
tum auferri nequit. Nov. 53. c. 6. Berlich. 3.
concl. 9. n. 3. 10. Bocer. d. D. 10. §. 58.

10. Denique fiscus occupat bona
hereditaria planè vacantia, die Erblose
Güter. t. t. C. d. bon. vacant.

11. Forma succedendi, quòd vel fiat
in capita, so viel Mund/so viel Pfund/vel
in stirpes in die Stämm / aut jure re-
præsentationis, quod tamen ultra
fratres eorumque liberos non exten-
ditur. ind.
Ludw.
dis p. p.
178.

12. Finis & effectus acquisitio bo-
norum defuncti, eorumque partici-
patio.

13. Affinia, bonorum possessio,
transmissio. Contraria re-
nunciatio.

CAP.

CAP. XIII.

De Bonorum possessionibus.

v. Ludew. Disp.

§. 182 De juris civilis successione satis : transeamus ad praetoriam, quæ dicitur bonorum possessio.

1. **B**onorum possessio est jus perfequendi retinendique patrimonii five rei, quæ cujusque cum moreretur, fuit. l. 3. §. 2. ff. ht.

2. Estque ordinaria, ex testamento vel ab intestato. §. 1. 3. 1. ht. vel extraordinaria. t. t. ut ex leg SC. bon. poss. deinde

v. Ludew. edictalis vel decretalis. Bocer. cl. 3. D. 12. §. 13. seqq.

3. Causa efficiens, Prætor, qui eam defert, & voluntas ejus cui defertur, neque enim invito acquiritur. d. l. 3. §. 2. in f. ht.

4. Materia in qua decernitur possessio, sunt omnes res, omnia commoda & incommoda hereditaria. l. 1. eod.

5. For-

5. Forma quòd sufficiat eam quali-
cunque testatione apud judicem agno-
scere, *l. fin. C. qui admitt. ad bon. poss.* intra
 tempus sc. legitimum, quod in liberis &
 parentibus annuum, in reliquis agnatis
 & cognatis est centum dierum. *§. 4. 6. l.*
eod. d. l. fin.

6. Finis ut is qui jure civili ab here-
 ditate exclusus, ex jure prætorio suc-
 cessionem sibi debitam acquirat. Vis &
 effectus, quòd bonorum possessor sit
 vice heredis, omniaque jura heredita-
 ria perinde ut heres consequatur. *l. 2. l. 3.*
cum simil.

C A P. XIV.

De Collatione.

Ut equalitas in divisione hereditatis serve-
tur, inducta est collatio.

1. Collatio Einwerffung der Gü-
 ter / est rei propriæ in commu-
 ne

ne illatio, ut hereditati permixta inter omnes cohæredes æqualiter dividatur.

2. Estque generalis, vel specialis, *rub. ht. t. d. collat. dot.* deinde realis, cautionalis. *l. 1. §. 11 ht.*

N 3. 3. Obtinet tantum inter descendentes, seu liberos, non ascendentes aut collaterales.

4. Materia collationis, bona perfectitia, cujuscumodi sunt dos, donatio propter nuptias. *l. 9. l. 17. C. ht. t. d. collat.*

Excep *dot.* non simplex donatio, nisi sit inofficiosa, *l. pen. C. eod. Bocer. cl. 3. D. 13. 8. 26 27.*

vid. Philip. us. p. 436. neque sumptus studiorum. *L. 50. ff. fam. 17. libri, sumptus doctores, Schneid. in*

§. 20. I. d. act. in act. fam. ercisc. Brunner. tr. d. collat. bon. c. 4. Bocer. d. D. 13. 28. neque vestes & jocalia Frauen. Zier / Geil. 2. O. 91. expensæ nuptiales, Hochzeit. Unkosten. Carpz. d. C. d. 21. seqq. Bocer. d. D. 8. 25.

5. Forma quòd fiat vel re ipsa, vel cautione datis fidejussoribus vel pignoribus de conferendo, *l. 1. §. 7. ht.* aut juramento.

6. Fi-

6. Finis ut servetur æqualitas. l. 20.
C. eod. Effectus ut collata communiter
dividantur. l. 19. §. f. C. eod.

Contraria, remissio testatoris. auth.
ex testamento. C. hr.

CAP. XV.

De Renunciatione suc-
cessionis.

*In familiis nobilibus & illustribus hodie ad
exclusionem filiarum obtinent renuncia-
tiones & fideicommissa familia, itaque
hoc loco commodè hæc juris materiæ tra-
ctari possunt.*

1. **R** Enunciatio successionis, Vera
zieg. Recht künftiger Warths
und Erbschaften / est hereditatis a vitæ
& inde promanantis, ex voluntate libe-
ra, medio juramento, à fœminis dota-
tis

tis & certioratis in gratiam masculo-
rum & conservationem familiarum fa-
cta spontanea remissio. *Kellenb. tr. q. 1.*
num. 4.

2. Estque 1. jurata vel injurata; 2. u-
niversalis vel particularis, & 3. judicialis
vel extrajudicialis.

3. Origo ex jure divino, *Num. 27.*
v. 8. Jos. 17. v. 4. Canonico. c. quamvis
2. d. pact. in 6. causa impulsiva, necessi-
tas, remota lex seu consuetudo; pro-
pinqua consensus & voluntas libera ac
perfecta.

4. Subjectum seu personæ renunci-
antes sunt foeminae nobiles & illustres.

5. Objectum bona paterna, quæ ali-
às filia obvenire potuissent, mobilia,
immobilia, allodialia, feudalia.

6. Forma & requisita. 1. juramen-
tum vel interpositio fidei. *Myns. 1. O. 17.*
Geil 2 O. 59. 2. certioratio. 3. congrua
dotis constitutio. *Bocer. cl. 2. D. 1. 0. 13.*

7. Finis est conservatio familiarum,
ut per bona in agnatione servata fiant
illu-

illustriores. Effectus ut ab omni succes-
sione filia excludatur.

8. Affinia feuda, fideicommissa fa-
miliae, Stammgüter / confraternitates
Erb. Verbrüderung.

9. Contraria, pœnitentia patris, re-
vocatio utriusque partis, læsio enor-
mis. *Myns. 5. O. 59. Gail. 2. O. 147.* non su-
pervenientia liberorum filiae renunci-^{M3.}
antis ex L. si unquam C. d. revoc. don.

CAP. XVI.

De Fideicommissis familiae.

1. Fideicommissum familiae est do-
natio quædam ab instituyente ea
lege facta, ut bona proximioribus eo-
dem gradu, vel seniori in familia, ad
ejus conservationem perpetuò ac or-
dine successivo deferantur. *L. 22. §. f. l.*
69. §. 3. d. leg. 2.

2. Estque reale vel personale, ex-
pres-

pressum vel tacitum. l. 114. §. 15. d. leg. 1.
l. 38. §. 2. seqq. d. leg. 3.

3. Causa efficiens fideicommittentis seu instituentis voluntas, & lex eam approbans ac confirmans.

4. Fideicommissa familiae instituerre possunt omnes, qui testari vel contrahere & donare possunt, arg. l. 2. d. leg. 1. l. 1. §. 5. ad Sc. Treb. nec refert an sint patresf. vel filii. arg. Nov. 117. c. 1. §. 1. masculinam foeminae, l. 5. ff. qui testam. fac. poss. l. 20. C. d. donat. modò liberam bonorum administrationem habeant.

5. Iis autem relinqui possunt, qui ex testamento vel contractu possunt capere, quibusque donari potest: in primis autem relinqui solent familiis nobilibus & patriciis.

6. Et succedunt in ea soli agnati, qui de familia testatoris sunt, in primis illi, quibus sunt constituta, d. l. 32. §. f. d. leg. 2. & qui ex his primo gradu sunt procreati, d. l. 32. §. f. etiam posthumi, l. 120. §. f. d. leg. 1. l. 1. §. 8. d. leg. 3. emancipati, l. 69. §. f. d. leg. 2. exheredati, l. 115. §. 15. d. leg.

leg. 2. & cœlibes, L. un. C. d. infirm. pœn. cœlib.

7. Non autem in his succedunt fœ-^{Ex. p.}
minæ vel earum liberi, l. 105. §. f. l. 196.
 §. f. d. V. S. non spurii. l. 4. ff. und. cogn.
 naturales, l. 6. C. d. instit. & substit. N. 89.
 c. 4. adoptivi, l. pen. §. 1. in f. C. d. adopt. &
 consequenter per unionem prolium u-
 niti: non ex conjuge ad morganaticam
 ducta nati. 2. F. 29.

8. Constituuntur in rebus immobi-
libus, 2. F. 1. in f. universalibus, uti here-
 ditate, t. t. I. d. fideic. her. vel particulari-
 bus, uti ædificiis, l. 38. §. 2. d. leg. 3. sylvis,
 prædiis. l. 77. §. 27. l. 78. §. 3. d. leg. 2. etiam
 emphyteuticis, aliisque rebus quæ im-
 mobilibus accensentur, 2. F. 1. in f. non^{Ex. p.}
autem ecclesiasticis, Nov. 7. c. 1. N. 120 c.
 1. seqq. t. t. x. d. reb. Eccl. non alien. & feudali-
 bus. 2. F. 8. 52. 55.

9. Forma quòd constituentur vel
per ultimam voluntatem, ut testamen-
 to, L. 114. §. 14. d. leg. 1. l. 32. §. f. d. leg. 2.
 & codicillis, l. fin. §. 2. C. d. codic. vel in-
ter vivos, uti contractu, l. 10. C. d. pact.
 & do-

& donatione. *arg. l. 2. 3. C. d. don. quæ sub mod.*

10. Quibus solent adjici conditiones & certæ leges, ita ut vel unus solus & quidem Senior der Eltiste des Stamms und Nahmens / vel plures simul ea obtineant, inque iis succedant. *d. l. 32. §. f. l. 69. §. 3. d. leg. 2.*

11. Ut autem hæc constitutio sit legitima, requiritur, ut fiat cum causæ vel

1. personæ, cui relinquitur, expressione,

l. 114. §. 14. d. leg. 1. l. 38. §. 4. l. 93. pr. d. leg.

2. 3. & ut legitima cæteris liberis salva sit,

Nov. 18. c. 1. N. 92. c. 1. & creditoribus jus suum non intervertatur. d. l. 114. §. 14 d.

3. leg. 1. l. 25. C. d. pact. denique ut scriptura interveniat, *arg. L. 1. C. d. jur. emphyt.*

12. Finis & effectus, ut familiae & bona conserventur, ut possessor rerum emolumenta percipiat: non tamen eas alienare potest, cum sint restitutioni obnoxia. Verfangene Güter. *vid. Petra d. fideicom. q. 8. per tot. Carpz. p. 3. C. 8. cl. 32. 34. 36.*

13. Affinia majoratus, confraternitates,

tates,

tates, feuda, fideicommissa vulgaria, & statuta fœminas excludentia.

14. Contraria, modi quibus ea dissolvuntur, ut rei fideicommissariæ interitus, alienatio, abusus.

CAP. XVII.

De Transmissione.

In successione obtinet transmissio & jus accrescendi.

1. **T**ransmissio Verfendungs Recht/ est hereditatis ad heredem, mortui heredis ante aditionem derivatio. *vid. Nic Noal. tr. d. transmiss.*

2. Fitque vel jure fuitatis. L. 8. C. d. suis & legit. vel ex potentia sanguinis. L. un. C. d. his qui ant. apert. tab.

3. Transmittere possunt liberi, sive masculi sive fœminæ. *d. l. un.* & quidem jure fuitatis in heredes quoscunque, ex

E

poten-

potentia sanguinis nonnisi in descen-
dentes, cujuscunque sint sexus vel gra-
du.s.d.l.un non in alios, nec ipsos parien-
tes. Bocer. cl. 3. D 11. 0. 43.

4. Materia hereditas, legata quoque
 & fideicommissa, d. l. un. sed non con-
 ditionalia, vid. Consal. tr. d. fideicommiss. f.
 112. item legitima, Id. f. 226. ut & dona-
 tio. Id. f. 4.

5. Finis & effectus, ut hereditas ad
 posteros transeat.

6. Affine jus accrescendi, l. 142 d.
 V. S. l. 89. d. leg. 2. Contraria repudiatio
 vel recusatio, non tamen substitutio
 vulgaris. Vasq. d. success. part. 1. §. 21. n.
 183. seqq.

C A P. XVIII.

De Jure accrescendi.

vid. Luder.
 Disp. p.
 153.

JUS accrescendi **Anwachungs-**
Recht est jus, quo pars vacans
cedit

cedit parti occupatæ. *Svev. in tr. sing.*
6. 4.

2. Estque in specie sic dictum, vel
jus non decrescendi. *L. un. §. 11. C. d. ca-*
duc. toll.

3. Causa efficiens, lex vel dispositio
testatoris.

4. Materia quòd locum habeat in
hereditate tam testamentaria, *d. l. un. §.*
10. quàm ab intestato delata. l. 9. ff. d. suis
& legit. in bonorum possessionibus. t. t.
C. quand. non pet. part. pet. accresc. legatis,
§. 8. I. d. legat. mortis causâ donationi-
bus. L. fin. C. d. m. c. don. usufructu, t. t. ff.
d. usufr. accresc. non autem in contracti-
bus, arg. l. 120. pr ff. d. V. O. neque em-
phyteuli, Clar. in §. Emphyteusis. q. 39. feu-
dis. 1. F. 8. Svev. d. tr. lib. 2. c. 2. an in unione
prolium. Id. d. c. 2.

5. Forma in requisitis consistit, &
hæc propria sunt. 1. ut plures sint insti-
tuti, aut pluribus res eadem legata. 2.
eodem testamento, & 3. conjunctim. 4.
ut portio à collegatario nondum sit ac-
quisita, aliàs ad hæredes transmittit.

E 2

Svev.

Svev. d. tr. lib. 2, c. 1. denique §. ut sit con-
junctio mixta, vel ut re & verbis sint
 conjuncti, l. 89. d. leg. 3. l. 142. d. V. S. Id. lib 2.

id. f. 154. c. 3. non verbis vel re tantum. Bocer. cl. 3.
 D. 8. 0. 72.

6. Finis ut voluntas testatoris im-
 pleatur. Effectus actio, quâ pars vacans
 peti potest. Id. c. fin.

7. Contraria acquisitio, substitu-
 tio; nam substitutus præfertur con-
jecto, Nov. 1. c. 1. §. 3. prohibitio
 testatoris.

LIB.

LIB. V.

De Contractibus.

CAP. I.

De Obligationibus. *vid. Ludw. Disp. p. 187.*

Jus ad rem nobis debitam consistit in obligatione.

1. **O**bligatio est juris vinculum, quo necessitate adstringimur rei alicujus solvendæ vel præstandæ. *pr. I. ht.*

2. Est que naturalis vel civilis: illa solo æquitatis vinculo nititur, *l. 59. ff. d. solut. hæc à lege est, l. 52. §. 1. ht.* & contrahitur consensu tam vero, quàm præsum- *ht.*
pto, vel re, verbis aut scripturâ. *l. 1. ht. §. f. 1, eod.*

E 3

3. Ob-

3. Obligatur is qui consentire potest tam pater quam filius. *l. 39. l. 43. ht. non servus, l. 14. eod. surdus & mutus aliquando. l. 49 ht.*

4. Materia ex qua obligatio existit, sunt facta: materia circa quam, res licitæ & impossibiles; impossibilium enim nulla est obligatio. *l. 26. d. V. O. l. 45. d.*

vid. Ludw. v. d. p. R. I. 205.

5. Forma pro contrahentium voluntate varia: vel enim verbis, pactis, scripturâ vel aliter fit obligatio, *l. 4. ff. p. 181. d. pign. l. 26. C. d. fid. instrum. & proprio nomine vel alieno, d l. 1. ht. recipitque diem, conditionem, modum, l. 24. l. 44. dt.*

vid. Ludw. d. p. R. I. 205.

6. Finis ut ex obligatione aliquid detur vel fiat. Effectus ut ad dandum faciendumve aliquem obliget. *l. 3. ht. actione inque ad exigendum producat.*

7. Contraria obligationi dissensus, error, simulatio. Tollit eam solutio, & quicquid vim solutionis habet, *pr. I. quib. mod. toll. obl. interitus rei ante moram debita,*

bita,

bitæ, l. 45. ht. tempus, saltem quoad ex-
ceptionem vel præscriptionem. L. 3. l. 4.
C. d. præscr. 30. ann. adde. Bocer. cl. 4. D. 19.

C A P. II.

De Pactis.

1. **P**actum est duorum pluriumve
in idem placitum consensus. l. 1.
pr. ff. ht.

2. Estque expressum vel tacitum. l. 2.
3. 4. ht. personale, reale, l. 2, l. 22. eod. ju-
diciale, extrajudiciale, obligatorium
vel liberatorium, cujus varias species
recenset. Bocer. cl. 2. D. 2. 0. 43. 44.

3. Causa efficiens propinqua, con-
sensus contrahentium, remota lex, ego-
na lex in justa causa. Pacisci possunt
omnes, qui non prohibentur; & alii na-
turâ, alii lege: naturâ infantes, furiosi
amentes. l. 1. §. pen. ff. d. O. & A. lege im-

E 4

pube-

puberes, l. 1. ff. d. minor. prodigi. l. 6. d. V. O. minores, l. 3. C. d. in int. rest. min. nisi curator auctore. Gl. ibid filius. in detrimentum patris, l. 23. C. ht.

4. Materia res quæ in commercio sunt. l. 34. §. 1. d. contrah. empt. præsentis vel futuræ, l. 46. ht. l. 73. d. V. O. modò sint paciscentium propriæ. d. l. 46. Non autem licet pacisci de rebus publicis, l. 28. l. 38. ht. nec turpibus vel prohibitis, l. 6. C. eod. nec de quota litis, l. 5. C. d. postul. nec de hereditate viventis. l. 15. l. 29. C. ht.

5. Forma quòd non desiderant verborum ordinem, & vel re, vel per epistolam, vel per nuncium fiant, l. 2. ht. in præsens vel in diem vel sine conditione, l. 24. §. 1. l. 41. l. 52. §. f. eod. inque scripturam redigantur & consignentur à partibus vel à iudicibus, vel à Notariis.

6. Finis ut aliquid remittatur vel donetur. l. 22. C. ht. Effectus quòd hodie ex pactis seriò initis oriatur actio, d. sp. i. l. 6. 3. x. eod. sc. condictio ex lege vel canone,
181.

none, *Dd. in d. c. 1. & exceptio peremptoria. §. 1. I. d. except.*

7. Contraria, error, *l. 51. ht. dolus, l. 7. §. 1. eod. metus. l. 116. ff. d. R. I* & vitia, quæ hærent in materia, ut cum res est turpis vel illicita; *l. 6. C. ht. denique pacta posteriora, l. 12. C. eod.*

CAP. III.

De Stipulatione. *J. Ludew. D. 57. p. 198.*

Contractus vel sunt juris civilis, aut gentium: & illi ex verbis, ut verborum obligatio, cui accedit sponsio, fidejussio, assecuratio; vel ex literis, ut literarum obligatio.

1. **V**erborum obligatio seu stipulatio est verborum conceptio, quâ is qui interrogatur, daturum facturumque quod interrogatus est, respondet, *l. 1. §. 3. ff. d. V. O.*

2. Partes ejus duæ, interrogatio &

E § **con-**

congrua responsio. l.1. §. f. ht. l. 52. §. 7. d.
O. & A.

3. Est que judicialis, conventiona-
lis, l. 5 pr. ff ht. deinde in dando vel fa-
ciendo consistit, hinc dividua vel indi-
vidua, l. 2. l. 22. ht. ibique Dd. certa vel in-
certa, l. 73. l. 74. eod. pura, in diem, con-
ditionalis, §. 2. I. eod. denique à loci cir-
cumstantia judicialis vel extrajudicialis.
Gl. & Dd. in l. 69. eod. Bocer. cl. 2. D. 15. θ.
87. seqq.

4. Causa efficiens verba contrahen-
tium idoneè voluntatem significantia.
l. 1. §. 2. ht. l. 7. §. 12. d. pact.

ludw. 5. Materia circa quam, res omnes
Disp. quæ in dando faciendoque consistunt,
l. 209 & dari fieri possunt. l. 2. l. 29. ht. §. fin.
I. eod.

id. p. 6. Forma ut fiat utroque loquente
205 & præsente, l. 1. pr. ht. ut interrogatio
præcedat & in continenti sequatur re-
sponsio. d. l. 1. §. 1. l. 137. eod. quæ facien-
da verbis futuri temporis, & certis ac
idoneis, olim solennibus, hodie qui-
buscunque, d. l. 1. §. 2. l. 65. pr. ff. ht. §. II.
I. eod.

I.eod. l. 10. C.d.contr. stip. imò & diversis
linguis. d.l.1. §. f. ht. §. 1. I.eod. Fit & sti-
pulatio purè, in diem vel sub conditio-
ne. §. 2. I. ht. l. 63. l. 73. pr. ff eod. Bocer. d. D.
15. 0. 45. 49. seqq.

7. Finis ut promissor ex verborum
vinculo obligetur, etiam re interve-
niente. Effectus condictio certi, quæ
certum, & actio ex stipulatu, quæ in-
certum petit. l. 74. l. 75. ht. pr. I.eod. l. 9. ff. ^{condi.}
^{dis.}
si cert. pet. ^{208.}

8. Affinia, pollicitatio, t. t. ff. d. polli-
cit. & sponsio. Contraria vitia, t. t. I. d. in
ut stip. dolus, l. 36. ht. error, dissen-
sus. §. 22. I. dt. scelus aut turpitude, l.
4. C. eod.

CAP. IV.

De Sponsionibus.

1. **S**ponsio ein Wettung est conven-
tio, quâ inter duos pluresve nî ita

E 6

res

res esset, certum quid deponitur aut promittitur, ea lege, ut victori cedat. *L. 17. §. f. ff. d. præscr. verb.*

2. Estque judicialis vel extrajudicialis, simplex vel mutua: honestav el inhonestav, & illa seria vel jocosa. *Val. Max. lib. 2. c. 3. Plin. hist. nat. lib. 9. c. 35. Franc. Pfeil resp. 34 cent 1.*

3. Causa efficiens remota, *lex, l. 3. ff. d. aleat. ἀγοναταγντινὴ* spes lucri, aliquando facilitas & inconsultus calor, vel mera jactantia & propè insania.

4. Causa proxima sunt personæ spondentes. Spondere possunt omnes, qui non prohibentur.

5. Materia circa quam, res honestæ, *l. 3. ff. d. aleat. l. 17. §. f. d. P. V.* futurae vel præteritæ, & illæ quidem semper circa conditiones versantur. Spondere non licet super ludo prohibito, *l. 2. §. 1. ff. d. aleat. vel in causa inhonestav. d. l. 17. §. f. d. P. V.*

6. Materia quam spondere licet, sunt res omnes, quæ sunt in commercio, pecunia, *d. l. 2. l. 3. d. aleat.* vinum vel fru-

frumentum, *VVe hn. cons. 59. annuli, d. l. 17. & res aliæ.*

7. Forma substantialis, ut fiat per conventionem, & quidem plerunque per restipulationem, *l. 108. ff. d. V. O.* & semper sub conditione. Accidentalis forma est, quòd inter duos vel plures fiat, interveniente stipulatione vel pacto, *l. 5. pr. & § 1. ff. d. naut. fœn. sub æquali vel inæquali pecunia*; & aliquando de-^{N3.}positis pignoribus apud tertium, & sub arbitrio tertii, uter vicerit. Ob summam immodicam sponsio reprobatur.

8. Finis, lucrum vincentis. Effectus actio ex pacto vel stipulatu, *l. 13 ff. d. V. O.* & præscriptis verbis, *l. 17. § f. d. P. U.* de dolo, *l. 5. 6. 7. ff. d. dol. mal. Stracha tr. d. Sponson. part. 4 c 14.*

9. Affinia pactum, pollicitatio, donatio, stipulatio, fœnus nauticum, assecuratio. Contraria dolus, *l. 2. §. 2. ff. d. dol.* captatio in verbis, vis, metus, causa inhonesta, *d. l. 17. § f. d. P. U. Tessaure. 2. q. 19 n. 6.* error, dubia promissio. *Zaf. ad l. 108. n. 11. d. V. O.*

E 7

CAP.

CAP. V.

*vid. Ludew.
Disp. p. 209.*

De Fidejussionibus.

1. **F**idejussio est stipulatio, quæ alterius obligationem ita in fidem nostram suscipimus, ut tamen debitor principalis maneat obligatus.

2. Estque pura vel conditionalis.

3. Fidejubere possunt omnes, qui & obligari, tam patres quàm filii. *l. 8. C. ht. non mulieres, t. t. ad Sc. Vellej. nisi beneficiis suis renunciarent. auth. si qua mulier. C. eod. N. 134. c. 8. Geil. 2. O. 89. 90. Bocer. cl. 2. D. 16. §. 5. & D. 17. §. 82. neque milites, l. 31. C. d. loc. conduct. servi, l. 20. ht. clerici & monachi, Hostiens. in rub. x. eod. n. 3. pupilli & minores, nisi auctoritate tutorum & curatorum. l. 49. ht. l. 3. ff. d. min.*

4. Materia circa quam & cui fidejussor accedere potest, sunt omnes omnino obligationes, ex quibuscunque oriantur contractibus, *l. 1. ht. §. 1. 1. eod.*

In

id. p. 24.

In criminalibus valet eatenus fidejussio, ut fidejussores ad pœnam pecuniariam se obligent. *l. 3. 4. ff. d. custod. reor.* non etiam ad corporalem. *Dd. in l. 71. §. f. ht. Bocer. d. D. 16. §. 11.*

5. Forma fidejussionis in stipulatione consistit, *l. 12. C. eod.* quæ semper intervenisse præsumitur. *§. f. I. ht.* Et tenetur fidejussor ad id ipsum quod debet principalis, non ad aliud durius causâ, re, tempore, loco, *l. 8. §. 7. l. 34. ht.* non in maiorem summam, quamvis ad concurrentem obligetur, *l. 27. §. 1. d. pact. l. 1. d. V. O. Bocer. d. D. 16. §. 20.* at in leviorem causam obligari potest. *d. l. 8. d. l. 34. §. 4. I. eod.* Fidejussor etiam purè vel sub conditione, ad tempus vel ex tempore dari potest, *l. 10 C. ht.* quo casu post lapsum temporis non tenetur, et si principalis ulterius se obligaverit. *L. 7. C. locat. Mys. 6. O. 53. Geil. 2. O. 30.*

6. Finis fidejussionis est, ut creditor fiat securus. *pr. I. eod. §. f. I. d. replic.* Effectus quòd fidejussor peræquè tenetur ac debitor principalis, ad id sc. quod

*fidejussor
d. p.
214.
d.
p. 212
lit. c.*

*id.
p. 214.*

quod tempore fidejussionis erat in obligatione, seu fors sit sine usura, *es sey Capital oder Zins. l. 68. §. 1. ht.* non etiam quod ex mora aut delicto debitoris accessit, *l. 8. ff. d. eo quod cert. loc. nisi in omnem causam fidejusserit. l. 54. ff. locat.*

Ludw.
D. p.
214.
47. 6.

7. Tria autem fidejussores habent beneficia. 1. excussionis, ne conveniantur ante principalem, nisi hic sit absens, vel non solvendo, *auth. presente C. ht. vel si quis se ut debitorem principalem, als ein Selbtschuldner constituerit, Geil. 2. O. 77. Bocer. d. D. 16. §. 28. Carpz. p. 2. C. 18. d. 2. vel ex statutis aliter observetur. Myns. 2. O. 15. (2) divisionis ut plures teneantur pro rata. §. 4. l. ht. (3) cedendarum actionum, ut ei qui solvit, creditor actionem cedat in confidejussores, ut viriles praestent. *l. 17. l. 18. Everhard. consil. 1. per tot.**

8. Ad effectum & hoc pertinet, quod fidejussor non possit agere ad liberationem, nisi debitor bona dilapidet, aut ipse diu in obligatione steterit, *l. 10. C. mandat.* aut in eum parata sit executio

CUTIO

cutio ex instrumento guarentigiato.
Geil. 2. O. 29.

9. Solutione facta repetere potest
 fidejussor non modò debitum, quod
 solvit, sed quicquid ex fidejussione da-
mni injuriæve est passus; *Bald. in d. l. 10.*
n. 15. C. mand. idque contraria mandati
actione, à principali debitore ejusque
 heredibus.

10. Contraria modi, quibus fidejuf-
 sio tollitur: quales solutio, *l. 76. ff. d. solut.*
novatio. l. 4. C. eod. prorogatio termini
 absque fidejussoris consensu facta: sen-
tentia definitiva, obligationis diuturni-
tas, repræsentatio rei principalis semel
 facta, nisi totius judicii fidejussor sit.
Hypolit. rub. ht n. 99.

C A P. V I.

De Asssecuratione.

I. **A** Asssecuratio est contractus, quo
 alienarum rerum pericula ca-
 sus-

fusque fortuitos suscipimus, certo precio, scriptura interveniente definito. *Strachatr d. Assetur. praf. n. 46.*

2. Causa efficiens remota, consuetudo & stylus curiæ mercatorum, statuta emporiorum & constitutiones: propinqua illi qui asscurare possunt.

3. Et cum pactationibus frequenter fiat, asscurare poterunt omnes, qui pacisci vel contrahere naturâ vel lege non prohibentur.

4. Nec quis ipse tantum, sed & per alios, veluti per filios, itemque procuratorem, institorem vel mediatorem, dato ad hoc speciali mandato asscurare poterit. *l. 27. §. 1. l. 28. l. 68. d. procur. l. 79. d. V. O.*

5. Materia merces licitæ. *l. 11. §. 2. ff. d. publican. & vectig. Strach. gl. 5. n. 3.* non etiam personæ.

6. Forma quòd fiat pro certo precio, & instrumenta ac literæ desuper conficiantur & subscribantur.

7. Finis utilitas publica, ut commercia conserventur, & privata asscurati, quate-

quatenus rerum suarum indemnitatem consequitur, & affecuratoris, ut lucrum rebus prosperè cedentibus captet, *Scaccia d. commerc. §. 1. q. 7 p. 1.*

8. Effectus obligatio utrinque ad præstanda ea, quæ inter partes convenire; & actio exinde orta, si pars alterutra contractui non steterit, Lites affecuratoriæ mercatorum arbitrio plerunq; committi, & de plano expediri solent.

9. Affinia fidejussio, stipulatio, fœnus nauticum, sponsio, olla fortunæ. Contraria affecurati culpa, pactorum transgressio, contrariæ etiam exceptiones utrinq; competentes, Stracha d. tr. gl. 29.

CAP. VII.

De Literarum obligationibus.

*Hactenus de obligatione verborum, sequitur
literarum obligatio.*

- I. Literarum obligatio seu contractus chirographarius est, quo quis

quis

quis scripturâ obligatur ad solvendum illi, cui quis se pecuniam debere & accepisse scripsit. *t. I. d. oblig.*

2. Initur à creditore & debitore, qui pecuniâ vel verè numeratâ, vel spe ejus numerandæ cautionem scripsit & creditori tradidit.

3. Materia res fungibilis, vel pecunia. *dt. & t. t. C. d. non num. pecun.*

4. Forma ut quis scripturâ alteri traditâ confessus sit, se ab illo certam quantitatem accepisse. *dt. & tex. x.*

5. Finis & effectus, ut quis reddat in eodem genere ac bonitate pecuniam aliâve rem fungibilem acceptam. *d. t.* & datur inde condictio certi seu ex chirographo.

6. Contraria apocha seu quietantia Quittung/ quâ creditor solutionem debiti fatetur; item exceptio non numeratæ pecuniæ, quæ datur debitori intra biennium, tuncque creditori incumbit numerationis probatio, *l. 1. l. 10. l. 14 C.* *dt. imò & post biennium,* si debitor probare velit. *70. à Sande lib. 1. def. Fris.*

t. 8.

id.

sup.

p. 118.

n. 8.

t.8. d.3. H. Pistor. 4 q.12. Et hæc maximè
inter mercatores obtinent. P. Heig. ad t.
I. d. lit. oblig n. 73.

C A P. VIII.

De Mutuo. *in Sudew. Disp.*
n. 183.

Contractus jure gentium fiunt vel ex re, vel
consensu. Contractus reales sunt mutuum,
commodatum, depositum, pignus.

1. **M**utuum est contractus realis,
quo rem in quantitate confi-
stentem ita damus, ut accipiens ean-
dem reddat non in specie, sed in gene-
re, *pr. I. quib. mod. re contr. oblig.*

2. Estque verum, vel quasi per fi-
ctionem brevis manus. *l. 15. ff. d. R. C. ci-
vile, naturale, mixtum, Tr. I. D. 20. 0. 1.
lit. d.*

3. Causa efficiens conventio ac con-
sensus contrahentium, ipsaque rei tra-
ditio.

4. Ma-

Ludov. Dig. 4. p. f. 187. Materia res fungibiles seu quæ pondere, numero, mensurâ constant. l. 2. §. 1. ff. dt. & d. pr.

5. Forma à parte dantis dominium, & voluntas ac facultas id transferendi. l. 2. §. 4 eod. §. 2. I. quib. alien. lic. ex parte accipientis, ut rem mutuo datam restituat, in eadem bonitate ac qualitate, quæ fuit tempore contractus, l. 3. ff. dt. etiam valore pecuniæ mutato. l. 69 ff. d. contrah. empt. c. 20 x. d. censib. Richt. decis. 72. Berlich. concl. 36. Bocer. cl. 2. D. 7. 0. 47.

6. Finis ut res necessariae inter homines communicentur, iisque frui liceat. l. 17. §. 3. ff. commod. Effectus conditionis certi, vel ex stipulatu. d. pr. I. quib. *id. f. 189* mod. recont. obl. pr. I. d. U. O.

7. Adjacentia usuræ, Interesse. Affinia cambium, emptio reddituum annuorum, Gultkauff / victalitium Leibkauff.

8. Contraria error, l. 18. dt. mora, l. 32. eod. item exceptio non numeratæ pecuniæ, quæ opponenda intra biennium, *id. sup. 116. inf.* non post, nisi debitor onus probandi reci-

recipere velit. L. 8 l. 24. C. d. non num. pec.
t. t. I. d. lit. oblig.

CAP. IX.

De Cambiis.

Affine mutuo est Cambium.

1. Cambium est contractus dandi & reddendi tantundem pecuniæ in diversis locis, ad commodiorem negociationis usum inductus.

2. Estque vel manuale, vel literarium in specie sic dictum: deinde vel feriarum seu nundinale, vel platearum siue non nundinale: regulare vel irregulare.

3. Causa efficiens remota jus gentium, consuetudo, statutum: propinqua ipsi negociatores seu cambiores, & qui literas cambii acceptant. *Stypman. d. jur. marit. & naut. p. 4. c. 8. n. 21. seqq.*

4. Ma-

4. Materia omnis generis pecuniæ & nummi recepti. *Scacc. tr. d. commerc. §. I. q. 4. n. 19. seqq. & q. 6.*

5. Forma ut dentur literæ cambii Wechselbrieff unæ, binæ vel ternæ, directæ ad locum solutionis & præsentatæ acceptentur statim auff Sicht / vel intra certos dies ; non acceptatæ cum protesto, uti vocant, remittantur prima occasione, ut jus agendi contra datorem literarum maneat salvum, summaque in literis contenta reddatur.

6. Finis primarius est commodior commerciorum usus; secundarius, lucrū honestum, quod negociatores ob industriam, operas, sumptus & pericula ex numismatum commutatione sperant : solet etiam dari collybistica symbola Wechselgeld. Effectus actio de cambio ad persequendum id, quod ex cambio inito & acceptatis literis debetur. *vid. Marquard. d. jur. mercat. lib. 2. c. 18. & ut pecunia cambialis jus habeat prælationis. I. d. c. n. fin.* Lites inde ortæ in foro mercatorum decidi solent, vel

N³

vel apud iudicem ordinarium, quem sæpè ipsi negociatores informare necesse habent.

7. Cambio potest accedere fidejussor, qui secundis vel tertiis literis cambii subscribit, sed tamen ita, ut tanquam principalis teneatur.

8. Affine est cambiis, quando pecunia datur mercatori non ad cambium, sed ut suo periculo eam in cambiis habeat expositam, adjecto pacto de lucro modico.

9. Contraria cambiorum sunt, quæ ea vel oriri prohibent, qualia sunt cambia illicita, veluti ficca, c. 1. d. camb. in lib. 7. decretal. vel eadem jam existentia perimunt, ut mutuus partium dissensus. Non tamen literis cambii opponi potest exceptio numeratæ pecuniæ, neque ordinis. *Stypm.*

d. c. 8. n. 118.

F

CAP.

CAP. X.

De Usuris.

*Accidentia mutui sunt usura, Interesse,
mora.*

1. **U** Sura est id, quod supra sortem in mutuo exigitur.
2. Estque vel lucratoria, compensativa, punitoria: illa illicita, *c. 8. cau. 14. q. 4. hælicitæ. l. 17. §. 3. ff. ht. Bocer. cl. 4. D. 20. 0. 4. 5. 6. 10.* deinde legalis vel conventionalis, terrestris, nautica. *Vultej. 1. 7. R. 44.*
3. Causa efficiens, pactum, stipulatio: *αροκαταρκτηκή* mora.
4. Materia, pecuniæ usus.
5. Forma in quantitate consistit, & quotannis Nobilibus quatuor, mercatoribus octo, cæteris sex pro centum debentur, *l. 26 C ht. hodie quinque tantum. R. A. 1548. & 1577. r. 17. R. A. 1654. §. Anlangend fünffrige Zins/alicubi etiam sex.*

6. Fi-

6. Finis ut damnum compensetur,
& mora puniatur. Effectus ut sorte uti
liceat, & interim canon à creditore exi-
gatur.

7. Affinia annui redditus, Büstkauß.
R. 1548. & 1577. t. von wucherlichen Con-
tracten. 17. & interesse. Contraria ana-
tocifinus, s. usuræ usurarum, Judenwü-
cher. l. 28. C. ht. l. 26. §. 1. ff. d. cond. indek.
Carpz. p. 2. C. 30. d. 29.

ind.
P. m. 302.

CAP. XI.

De Interesse.

1. **I**nteresse est utilitas justa circa
rem de qua agitur, consistens,
quam haberemus, si damnum non de-
disset, aut lucrum nobis non interce-
pisset adversarius. L. 13. ff. rem rat. hab.
L. un. in f. C. d. sent. quæ pro eo quod in-
terest.

2. Est que aliud damni emergentis,
F 2 aliud

aliud lucri cessantis, *d.l.13.d.l.un.* minus rectè dividitur in commune, conventum & singulare; vel in intrinsecum & extrinsecum, *vid. Caballin. tr. de eo quod interest. n.13.16. Bocer. cl. 6. D. 29. 8. 14. 15.*

3. Causa efficiens remota, æquitas naturalis: propinqua, mora, *l. 8. ff. de eo. quod cert. loc. vel factum adversarii.*

4. Materia est damnum emergens vel lucrum cessans, id est, omnis utilitas, quæ circa rem ipsam, quæ præstanda, consistit.

5. Forma in modo consistit, ad quem usque taxari potest; ut sc. in casibus vel factis certis ad duplum usque, in incertis tantum, quantum reverà *N³.* damnum datum est, quantumque verè lucrari potuit, actor interesse nomine accipiat. *d.l.un. Bocer. d. D. 29. 8. 25. seqq.* an verò interesse etiam alterius interesse quis petere possit. *vid. Menoch. d. A. 7. Q. cas. 119. n. 18.*

6. Finis ne quis per alterius culpam, sentiat damnum. Effectus propinquus est ipsa adversarii ex mora & facto obligatio:

gatio:

gatio: remotus, ejus quod interest pe-
titio vel per modum actionis vel officio
judicis. Caballin. d. tr. n. 218.

7. Affinia, pœna conventionalis, u-
fura, fructus rei, annui reditus, Jährli-
che Zins / Gülden / Renten. Contraria,
quæ petitionem interesse impediunt,
vel cessare faciunt : ut si reus moram
purget, vel nihil intersit aut interesse
definat, l. 112. §. f. d. V. O. vel loco ejus
quod interest, certa pœna promittatur.
§. f. l. eod.

C A P. X I I.

De Mora.

1. **M**ora est solutionis frustrato-
ria dilatio, vel debiti oblatis
recusatio.

2 Est que tacita, vel expressa. l. 33. l. 135.
§. 1. ff. d. V. O. l. 12. C. d. contr. stip. vera vel
quasi, judicialis vel extrajudicialis.

F 3

3. Com-

3. Committit eam debitor, cum in-
*N*terpellatus vel omnino non, vel non ju-
sto tempore solvit: & creditor, quando
solutionem debiti justo loco, tempore
& modo oblatam recipere recusat.

4. Forma quod fiat ex persona, si vel
debitor interpellatus opportuno loco
& tempore non solvit, l. 32. ff. d. usur l.
127. d. V. O. vel creditor debitum non
acceptat.

5. Effectus quoad debitorem, (1)
obligationis perpetuatio l. 91. §. 3. d. V. O.
(2) fructuum praestatio. l. 38. ff. d. usur. in
creditor, quod in eum transfertur pe-
riculum rei. l. 127. d. V. O.

vid. inf. p. 162 6. Purgat eam debitor oblatione &
depositione legitima, l. 91. ff. de l. f. C. d.
usur. & solutione, tum etiam allegatio-
ne difficultatis & impossibilitatis. l. 3. §.
3. d. act. empt. R. A. 1654. §. die Zins.
Creditor iterata debiti petitione.

l. 7 ff. d. usur.

CAP.

CAP. XIII.

De Commodato. *vid. Luedw. D. Sp. p. 191.*

1. **C**ommodatum est contractus realis, quo res ad certum usum gratis datur, ita tamen ut illa ipsa restit- *in he*
nie se?
 tuatur.

2. Causa efficiens consensus contra-
 hentium, & rei interventus. §. 2. I. quib.
mod. re contr. obl.

3. Materia circa quam res omnes, l. 1.
 §. 1. ht. etiam alienæ, l. 13. eod. non tamen
 quæ usu consumuntur, nisi dicis ergò.
 l. 3. §. f. l. 4. ht.

4. Forma ut sit gratuitum, d. §. 2. in d.
 f. & ut concessio fiat ad certum finem §. 191.
sub certo modo & tempore, expressè
 vel tacitè.

5. Finis ut mutuis juvemur officiis,
 & ut vitæ necessitatibus subveniatur.
 Effectus actio directa & contraria, il- d.
 la datur commodanti ad restitutionem §. 192.
 rei salvæ & integræ, unà cum fructibus:

F 4

hæc

hæc commodatario ad expensarum repetitionem. l. 15. §. 1. ff. d. furt. l. 5. §. 9. l. 13. §. 1. ff. ht. c. un. x. eod.

6. Affine commodato precarium, l. 1. ff. d. precar. Bocer. cl. 2. D. 9. §. 32. seqq. à quo distant precariæ pontificiæ, quæ pertinent ad locationem. Nov. 7. §. 120.

C A P. XIV.

vid. Ludw. De Deposito.

Disp. p. 194.

1. **D**epositum est contractus realis, quo res gratis custodienda datur sub fide eandem in specie restituenti, quandocunque deponenti libuerit. l. 1. pr. ff. ht.

2. Estq; in specie dictum, vel sequestrum. l. 17. ff. eod. l. 109. d. V. S. voluntarium vel necessarium. l. 1. §. 1. 2. 3. ht.

3. Materia res tam propriæ quam alienæ. l. 31. ff. eod.

4. Forma ut res tradatur, eademque volent-

D
p. 194.
ht. c.

volenti quandocumque restituitur sine
 ulla mora aut exceptione. l. 14. ht. l. per.
 C. eod.

5. Finis ut res bona fide seruetur. Ef-
 fectus actio directa & contraria; illa in
 depositarium, ut rem restituat cum fru-
 ctibus, & damnum dolo culpaque lata
 datum refarciat. l. 1. §. 24. 26. l. 7. §. 1. ht.
 hæc in deponentem, ut expensas refun-
 dat. l. 5. eod.

6. Affinis sequestratio. Contraria
compensatio, reconventio, l. 11. C. ht. l.
 fm. C. d. compens. exceptio. l. 18. §. f. ff.
 commod.

C A P. XV.

De Sequestratione.

Depositum species est Sequestrum.

1. S Equestratio est rei controversæ
 à pluribus facta depositio. l. 6. l.
 17. ff. depos. l. 18. ff. d. P. V.

F 5

2. Est-

2. Estque voluntaria seu conventio-
nalis, & necessaria seu judicialis. d. l. 6. &
17. L. un. C. d. prohib. seq. pec. t. t. x. d. seq. poss.
& fruct. Clem. un. cod. confer. Bocer. el. 2. D.
10. 0. 13. & D. 11. 0. 17.

3. Causa efficiens, conventio par-
tium & iudex tam ordinarius, quam de-
legatus. c. 2. x. d. dol. & conium. *αγορα-
ταγντικη* suspicio fugæ, l. 7. §. 2. qui satisd.
eog. dilapidatio, l. 22. §. 8. sol. matrim.
contumacia rei. c. 2. x. d. seq. poss. metus
armorum. Myns. 5. O. 35. Gail. 1. O. 145.
147. 148. Bocer. d. D. 11. 0. 50. 56. 57. 67.

4. Materiae res corporales & incor-
porales, d. l. 17. l. 110. l. 122. d. V. S. t. t. C. d.
prob. seq. pec. O. C. p. 2. t. 21. Von der Stritt-
gen Possession. mobiles, immobiles; ali-
quando personæ, uti sponsa duorum. c.
14. x. d. sponsal.

5. Forma & requisita, 1. ut iudici
summarie constet de jure actoris. 2. ut
citetur reus. 3. ut sollicitans seque-
strum, id ad sui juris vel debiti conser-
vationem faciat, non calumnie aut æ-
mulationis causâ, idq; juratò affirmet,
deni-

denique 4. ut ex persona rei adfit suspi-
cio. *Myns. 5. O. 35. Bocer d. D. 11. 0. 75.*

6. Finis & effectus creditoris affe-
curatio, & quòd eo invito reus non
possit res ad se retrahere. Jus sequestri
consistit in possessione, vel rei custodia,
l. 17. §. 1. ff. depos. Clem. un. d. seq. poss. &
fruct. Bocer d. D. 11. 0. 8. 9.

7. Contraria modi, quibus finitur,
veluti mutuo consensu, *l. 35. d. R. 7. con-*
ditione impleta, *l. 5. §. 1. l. 6. depos. litis*
terminatione, *Clem. un. d. seq. poss. & fruct.*
judicis decreto. *c. 1. x. eod. satisfatione*
& sufficienti cautione, fidejussoribus
vel pignoribus, *l. 59. §. f. ff. mand. jurato-*
ria cautione non aliter, quàm si persona
fit fide digna, honesta & non de fuga su-
specta. *Myns. 2. O. 11. Bocer. d. D. 11. 0. 81, 82.*

C A P. XVI.

De Pignoribus. *vid. Linder
Disp. p. 196.*

1. **P**ignus est contractus realis, quo
creditori jus in re constituitur,

F 6

ad

ad debiti securitatem. §. 4. I. quib. mod. re
contrah. obl.

2. Est q̄; generale, vel speciale. l. 6. bt.
voluntarium seu conventionale, vel ne-
cessarium; illud expressum vel tacitum.

t. t. ff. quib. cau. pign. tac. contrah. hoc legale,
prætorium vel judiciale. t. t. C. d. præ. pign.
t. t. C. d. reb. auth. jud. possid. Tr. 2. D. 1. 0. 2. 3.

4. Bocer. cl. 2. D. 12. 0. 61. seqq. Est quoque
in specie, vel hypotheca seu rei immo-
bilis, Insaß/Underpfand. §. 7. l. d. act.

3. Causa efficiens, voluntas homi-
num expressa vel tacita. l. 1. pr. l. 16. ff. d.
pigner. act. lex, t. t. in quib. pign. tac. contrah.
vel magistratus sive judex.

4. Materia res omnes tam mobiles
quam foli, etiam nomina. l. 16. §. f. d.
pign. act. Non tamen res sacræ & reli-
giosæ vel publicæ, L. 3. C. quæ res pign.
dar. poss. neque litigiosæ. l. 1. §. f. ff. eod.

alienæ, t. C. si res alien. prædia minorum,
t. t. ff. & C. d. præd. min. fundus dotalis.

t. t. d. fund. dot. pr. I. quib. alien. lic. non
etiam feuda, 2. F. 53. quamvis fructus
possint, Besold. cons. 57. n. 237. non in-
stru-

Instrumenta agriculturæ. l. pen. & auth.
seq. C. que res pign. neque arma. l. 14. ff. d.
re milit.

5. Forma quòd nuda voluntate &
 quibuscunque verbis fiat cum vel sine
 scriptura, l. 4. ff. ht. generaliter vel spe-
cialiter l. 1. l. 4. l. fin. C. que res pign. Obl. poss.
diem & conditiones recipiat. l. 4. ff. d.
pign. act. & pactiones iustas. t. t. C. d.
paet. pign. Bocer. d. D. 12. 0. 31. seqq.

6. Finis ut creditor securus sit de
 credito, arg. pr. l. d. fidej. Effectus a-
ctio hypothecaria, quâ debitor pignus
persequitur: §. 7. l. d. act. & pigneratitia,
quâ debitor soluto debito ad ejus re-
stitutionem agit, t. t. d. pign. act. item
distractio, quæ fieri debet bona fide
& solennitate debita. t. t. ff. & C. d. di-
tract. pign. l. f. C. d. jur. dom. impet. deni-
que prioritas seu prælatio, quando al-
ter alteri præfertur in pignore. t. t. qui
pot. in pign. vid. Beutheri tr. sing. Bocer. d. D.
12. 0. 86 seqq.

7. Affinia fidejussio, l. 7. ff. d. prat. stip.
l. 1. ff. qui satisd. cog. antichresis. l. 1. §. 1. ht.

F 7

8. Con-

8. Contraria modi, quibus solvitur, uti solutio, l. 1. pr. l. 5. § 2. ff. quib. mod. pign. solv. oblatio & depositio debiti, L. 19. C. d. usur. l. 9. C. d. solut. rei interitus totalis, l. 16. §. 3. ht. ædibus tamen combustis adhuc area maneat obligata, l. 21. d. pign. act. denique longissimi temporis præscriptio, L. 3. l. 7. C. d. præscr. 30. ann. & sententia. l. 5. §. f. quib. mod. pign. solv.

CAP. XVII.

vid. Ludo. De Antichresi,
Disp. p. 198.

Ad materiam pignoris pertinet Antichresis Gegegnung qua hodie frequens est.

I. Antichresis est species pignoris ea lege dati, ut donec pecunia solvatur, creditor pignore utatur fruatur in vicem usurarum. L. 11. §. 1. d. pign. l. 33.

revenditionis. Contraria solutio debiti, l. 9. §. 3. l. 11. §. 3. l. 33. d. pign. act. L. 2. C. d. pign. & satisfactio alia, non præscriptio. Myns. 6. O. 70. Geil. 2. O. 18.

C A P. XVIII.

De Emptione venditione.

Contractus juris gentium ex consensu sunt emptio venditio, cui accedit evictio & retractus, locatio conductio, emphyteusis, societas, mandatum.

vid. Ludw. Disp.

1. **E** Mptio venditio est contractus de re certo pretio habenda.

2. Estque pura vel conditionalis, §. 221. l. 1. ht. Fitque in vel sine scriptis. L. 17. C. d. fid. instrum.

3. Causa efficiens, consensus in re & precio. l. 9. pr. l. 7. §. 1. ht.

4. Materia, res omnes quæ sunt in commercio, non quæ extra illud, uti

res

res sacrae, religiosae, publicae, §. fin. I. ht. l. 6. l. 26. eod. nec litigiosae, l. fin. C. d. litig. feudales. 2. F. 53. 55. emphyteuticae irrequisito domino. L. fin. C. d. jur. emphyt. non aedificia ut destruantur, l. 57. eod. non venena. l. 35. §. 2. ht. P. H. D. art. 37. non arma hostibus imperij. t. t. C. quae res export. non deb. at rectè res alienae, l. 28. ht. *Sudo* nomina, L. f. C. mand. annui redditus vel *p. 220* census. Nov. 72. c. pen. N. 160. c. 2. x. vag. ht. Venditum autem intelligitur, quicquid *N.* rei venditae adhæret, was Erd und Nagel fest ist. l. 37. ht. & prædio vendito veniunt pisces, animalia & columbaria ligna, molendina, thesauri. *Guid. Papa* decis. 51.

5. Forma quòd fiat cum vel sine ar- *id. p.* rha, l. 17. C. d. fid. instrum. sub conditione *221.* expressa vel tacita, l. 7. l. 37. ht. in diem certum. l. 213. d. V. S. perficitur autem simul atque de precio convenerit, & res certa est, potestque premium in alterius tertii arbitrium conferri. §. 1. I. ht. l. f. C. eod.

6. Finis ut res inter homines com-
muni-

munificentur. Effectus quòd à perfecto
contractu recedere non liceat, sed
 emptor precium venditori tradere co-
 gatur. l. 7. C. d. act. empt. deinde quòd
periculum & commodum rei venditæ
 ad emptorem pertineat, §. 3. I. ht. nisi
 venditor fuerit in dolo vel mora, Carpz.
 1. resp. 108.

7. Adjacentia pacta, uti addictio in
diem, lex commissoria, pactum de
retrovendendo. t. t. ff. d. in diem addict.
 & t. d. l. commiss. l. 2. C. d. pact. int. empt.
 & vend. cui nunquam præscribitur.
 Carpz. 2. C. 1. d. 8. & 9. resp. 27.

8. Contraria, dolus, l. 5. C. d. rescind.
 vend. error. l. 4. ff. eod. lætio ultra dimi-
dium. l. 2. C. dt. nisi quis huic remedio
 renunciaret, Bocer. cl. 2. D. 3. §. 86. Richter.
 decis. 95. vel venditio sit facta sub
hasta. Id. decis. 99. n. 47.

& 100.

In Contractibus nominatis, etiam re
 integra non est locus penitentia
 etiam si qd Interesse p'stare vellet,
 In Contractibus v. inominatis re
 integra locus est penitentia. CAP.
 vid. Schuëderw. ad Instit. 1.3.
 d. oblig. Tit. 14. p. 470. lit. a. b.

CAP. XIX.

De Evictionibus.

1. **E** Victio est rei nostræ per iudicem facta recuperatio. *l. 24. ht.*
2. Estque ablative vel retentiva, *Bo- cer. cl. 2. D. 22. 6, 6. 7.*
3. Evincere possunt omnes qui non prohibentur, non venditor ejusque hæres aut fidejussor. *l. 17. ht. l. 14. C. eod.*
4. Materia res mobiles vel immobili-
les. *l. 3. 5. 7. ht. l. 2. 4. 5. 19. C. eod.* Et obtinet cum primis in emptione, *d. l. 6.* sed & in aliis contractibus, veluti in permutatione, *l. 29. C. ht.* datione in solutum, *l. 4. C. eod.* divisione, *l. 66. §. f. ht.* locatione, *l. 9. ff. locat.* emphyteusi, *L. f. C. d. jur. emphyt.* imò & in transactione, *l. 33. C. d. transact. dote. l. 1. C. d. jur. dot.*
5. Forma quòd præstetur cautione simplicæ vel duplicæ. *l. 16. 17. C. ht.* pignoribus vel fidejussoribus. *l. 15. C. ht.*
Requisita ut quis ad evictionem agere possit,

possit, sunt (1) ut antequam res evincatur, auctori suo quis denunciaret litem sibi motam. *l. 8. C. ht.* (2) ut res sententiâ in judicio sit evicta. *l. 16. §. 1. eod.*

5. Finis ut emptor in re emptâ sit securus. Effectus actio ex empto vel ex stipulatione simplæ, quâ petitur interesse cum precio, aut duplæ, quâ ad duplum precium agitur, *l. 37. §. 1. ht. re evictâ*, sc. quando lis maturè re adhuc integra venditori est denunciata, etiam scienti. *l. 3. l. 20. C. ht.* & si monitus, ut se defendat. *l. 29. §. f. eod. Bocer. d. D. 22. 0. 93. 96.* nisi notoria sit ejus injustitia. *l. 11. §. 12. ff. d. act. empt.*

6. Contraria, rei alienæ scientia, *l. 27. C. ht.* transactio vel compromissum, *l. 56. §. 1. ff. eod. Burgund. tr. d. evict. c. 39. seqq.* omissio defensionis vel appellationis, *l. 55. l. 66. eod.* denunciatio non justo tempore facta, *l. 29. §. f. eod.* denique injuria judicis & violentia, vulgò vor Gewalt zu wehren ist man nicht schuldig. *l. 51. ht. Myns. r.*

O. 54.

CAP.

CAP. XX.

De Retraetu.

1. **R**etraetus est facultas rem immo-
 bilem venditam intra certum
 tempus æquali pretio redimendi, certis
 personis specialiter concessa, vulgò
 Einstand/ Abtrieb/ Losung/ Freundrecht.
 Lev. 25. v. 25. Ruth 4. v. 4. Jer. 32. v. 7. L. 14.
 C. d. contr. empt.

2. Estque legalis vel municipalis: &
 hic vel territorialis, Marklosung / qui
 civibus & incolis contra extraneum:
ensualis, Zinslosung / qui communem
 censum præstantibus, partialis, Theillo-
 sung / qui partem rei venditæ possidenti:
 & gentilitius, Erblosung / qui consan-
 guineis competit. Bocer. cl. 3. D. 22. §. 9.
 25. 29. 30.

3. Causa efficiens lex, L. 14. C. d. contr.
 empt c. 8. x. d. in int. restit. L. 1. C. d. metall. &
 metallar. l. 11. L. f. C. d. jur. emphyt. l. congruit.
 C. d. loc. præd. civ. cōsuetudo vel statutum.

4. Re-

4. Retrahere possunt consanguinei proximiores venditoris, non primi acquirantis, *Tiraq. d. retract. consang. §. II. gl. I. n. 18.* & liberi quoque alienantis, *arg. l. 114. §. 16. d. leg. 1. vid. Richter. decis. 76. n. 13. seqq.* & his non extantibus, collaterales cognati, foeminae & masculi, *Id. n. 30.* deinde focii, *Molin. d. just. & jur. d. 379.* post eos qui rem communem habent citra societatem, *§. F. t. 14. 15. 16.* postremò vicini & confines, *L. un. C. non lic. habit. metrocom. lib. 11. 5. F. t. 24. Sande decis. Fris l. 3. t. 5. d. 9.*

5. Excluduntur à jure protimiseos spurii & naturales, filii adoptivi & spirituales: monachi, banniti, excommunicati: denique qui in venditorem fuere ingrati.

6. Materia res immobiles venditæ daß der Einstand allein in den Liegenden unbeweglichen Gütern statt habe / vel quæ earum loco veniunt: & quidem avitæ, *N. Stammgüter / alicubi etiam non avitæ, Richter. d. decis. 76. n. 39. 40.*

7. Et obtinet retractus tantum in emptio-

emptione venditione; non in permutatione, neque divisione, datione in solutum, transactione, donatione, locatione ad longum tempus, emphyteusi, feudo pignorisq; datione. *Bocer. d. D. 22. 0. 43. 44. vid. Richter. d. decis. 76. n. 176. seqq. Carpz p. 2. C. 32. d. 15. seqq.*

8. Forma ut i. retrahens intra annum & diem redimat. 2. ut justum offerat precium & expensas emptori restituat. denique 3. sibi & in suum usum retrahat. *Geil. 2. O. 18. Berlich. 2. concl. 40. Richter. d. decis. n. 112. seqq. Bocer. d. D. 22. 0. 36. 61. Carpz. d. C. 32. d. 3. 7.*

9. Finis tum familiae conservatio, ut res in eam, ex qua exierat, familiam revertatur, tum ut exclusis extraneis res vendita apud quocunque modo conjunctos maneat. Effectus condictio ex lege vel statuto: potest etiam retrahens implorare nobile judicis officium.

10. Contraria renunciatio, anni lapsus, ad retrahendum inhabilitas.

CAP. XXI.

De Locatione conductione.

1. Locatio conductione est Contractus pro certa mercede aliquid faciendi, vel utendi. *l. 14. d. 22. §. 1. 2. ht. pr. I. eod.*

2. Estque rerum vel operarum. *d. l. 22. §. 1. l. 36. l. 51. §. 1. ht. l. 27. in f. ad L. Aquil. junct. L. 2. ff. ad L. Rhod. d. jact.*

3. Causa efficiens, consensus expres-sus vel tacitus super re fruenda, & mercede certa. *l. 2. pr. l. 13. in f. l. 14 ht.*

4. Materia res omnis mobilis, immobilis, corporalis seu incorporabilis. *l. 7 ff. d. usufr. propria vel aliena, l. 7. ht.*

5. Forma quòd fiat sub certa mercede, *l. 2. pr. ht. §. 1. I. eod.* potest etiam fieri ad breve vel longum tempus. *l. 1. 2 ff. si ager. vectigal. Bocer. cl. 2. D. 4. 8. 12. 13.* ultra decennium tamen facta aliud nomen libellariæ vel census accipit; aliquando fit in perpetuum. *Honded. 1. Cons. 85.*

6. Fi-

6. Finis ut rerum usus inter homines communicetur. Effectus actio locati, quâ mercedem damnaque dolo vel culpâ etiam levissimâ conductoris data locator petit. *l. 9. §. ht. adde Gail. 2. O. 21. Berlich. 2. concl. 24. & conducti*, ut locator domum reficiat, *l. 15. l. 27. eod.* ut propter interitum rei vel sterilitatem fructuum remittat pensiones, *l. 13. §. 2. l. 25. §. 6. ht. Gail. 2. O. 23. Bocer. d. D. 4. Q. 67. 68.* ut onera fundi præstet, ut damna vitio rei locatæ contracta sarcit. *l. 19. §. 1. eod.*

7. Affinia emphyteusis, admodiatio, libellaria, census.

8. Contraria error in re & mercede, *l. 52. ht. dolus. l. 60. §. 4. eod.* nimia mercedis inæqualitas, & deceptio ultra dimidium justæ mercedis.

Pinell. in L. 2. C. d. resc. vend.

part. 1. c. 3.

G

CAP.

CAP. XXII.

De Admodiatione.

1. A Admodiatio est contractus, quo totius fundi proventus hac lege alicui locatur, ut is domino vel possessori loco mercedis certum modiorum numerum & reddituum quantitatem tempore definito persolvat aut prænumeret.

2. Estque pura vel conditionalis, expressa vel tacita, *arg. l. 13. seqq. ff. locat.* temporalis vel perpetua : pecuniaria vel frumentaria.

3. Causa efficiens lex, *arg. l. 8. C. d. pact. l. si olei. 21. C. locat.* & potissimum consuetudo.

4. Subjectum est vel concedens, vel recipiens. Illud sunt prædiorum possesores, domini vel quasi, ac bonæ fidei possesores, usufructuarii, emphyteutæ & similes. Recipiens sunt omnes ii, quibus licet conducere,

5. Ob-

5. Objectum principale, fundus seu prædium ein Land, oder Feldgut cum pertinentiis, quales agri, horti, piscinæ, sylvæ, ædificia, molendina: imò integer etiam districtus, Acempter/Commenden.

6. Forma in pactis eidem adjici solitis consistit, quæ ex instrumentis & quotidiana experientia peti facile possunt.

7. Finis & effectus respectu proprietarii, ut is pecuniam illicò capiat, sicque necessariam aliàs prædii alienationem evitet: respectu admodiatoris, ut omnibus prædii reditibus durante admodiationis tempore frui, sicque rem familiarem augere possit.

8. Affinia, locatio cum primis per aversionem, *l. 58 ff. locat. socida Vieh* verstellung / *l. 8. C. d. pact.* antichresis Pfandnutzung / *affictus. c. f. x. d. restit. spol.* emptio census seu reddituum annuorum.

9. Contraria quæ admodiationem vel vitiant vel finiunt. Vitiant usuraria pravitas, *Carocc. part. 5. q. 9.* & nimia læ-

lio. Valasc. d. jur. emphyt. q. 11. n. 3. 4. fini-
unt lapsus temporis, & ante eum inte-
ritus vel mutatio fundi, & contraria
partium voluntas.

CAP. XXIII.

De Emphyteusi.

1. **E**mphyteusis Erbbeständniß est
Contractus, quo prædium per-
petuò fruendum datur, sub lege melio-
rationis & certo canone annuo. §. 3. l. d.
loc. cond. l. 1. seqq. C. d. 7. E.

2. Estque civilis vel ecclesiastica,
hereditaria vel ex pacto & provi-
dentia.

3. Acquiritur consensu, traditione
& patientia: sed & præscriptione. l. 20.
C. d. agric. & censit. l. fin. C. d. fund. patrim.
Bocer. cl. 2. D. 14. 8. 42. 43.

4. Materia, res immobiles & steri-
les. l. 1. C. d. jur. emphyt. vineæ quoque.
l. 13.

l. 13. pr. d. S. P. R. aliquando grex ovium,
quæ oves dicuntur ferreæ Enserne
Schaaff.

5. Forma quòd plerunque in scri-
ptis, durch Erbzins Brief fiat, l. 1. 2. C.
ht. præsertim ecclesiastica. auth. hoc jus.
C. d. SS. Eccles. Bocer. d. D. 14. 0. 20. 21.

6. Finis ut agri inculti & steriles
per culturam meliorentur. Effectus
quòd ad emphyteutam omnis fructus,
sed & omne onus atque damnum per-
tineat, particulare scilicet; nam inte-
ritus rei spectat ad dominum. L. 1. C. ht.
Ad effectum quoque spectat mutua
inter dominum & emphyteutam obli-
gatio, & actio quæ ex hoc contractu
datur; quâ emphyteuta petit, ut res
tradatur & usus præstetur: dominus
autem ut canon solvatur, sive pensio:
neque ea remittitur ob sterilitatem vel
incursionem hostilem, arg. d. l. 1. nisi quis
re planè uti non potuerit. Geil. 2. O. 23.
Carpz. 1. resp. 9 f. Bocer. d. D. 14. 0. 71. 72.

7. Affinia, jus socidæ. L. 8. C. d. pact.
feudum, census, jus superficiei Grund:

G 3

oder

oder Plagrecht. l. 2. ff. d. superfic. libellaria.
Bocer. d. D. 14. 6. 93.

N°. 8. Contraria, modi quibus finitur
sc. consolidatione, quæ fit morte, &
renunciatione seu cessione emphyteu-
tæ: deinde deterioratione, auth. qui rem.
C. d. SS. Eccles. interituri, l. 1. C. ht. cano-
ne intra certum tempus non soluto, l. 2.
C. ht. Nov. 7. c. 3. alienatione, quæ fit domi-
no ignorante, l. f. C. eod. præscriptione
libertatis, l. 7. C. d. præscr 30. ann., Carpz. 2.
C. 13. def. 16. Bocer. d. D. 14. 6. 83.

C A P. XXIV.

ind. Vol. kn. De Laudemiis.

art. No 1. f. di.
Bocer. f. di.

Emphyteusi alienatâ, solvendum est domino
Laudemium.

I. Laudemium est oblatio quin-
quagesimæ partis pretii, quæ fa-
ciat emphyteuseos alienatione pro ap-
proba-
l. fin. c. 1.
f. iure
emphyt.

probatione novi emphyteutæ, & instru-
menti subscriptione, domino directo
 persolvitur, vulgò Handlohn / Lehen-
 wahr.

2. Estque legale vel consuetudina-
 rium, & hoc majus vel minus, groß
 und klein Lehenwahr / vid. Frantzck. in tr.
 d. Laudem.

3. Solvit illud novus emptor seu em-
phyteuta, d. l. fin. C. d. jur. emphyt. sc.
qui in priori investitura comprehensus
non est.

4. Et quidem domino directo, qui
retenta proprietate utile rei suæ domi-
nium alteri concedit.

5. Facienda est solutio statim post-
 quam dominus consensum adhibuit:
alicubi intra annum & diem fit.

6. Debetur pro prædiis emphyteuti-
 cis alienatis, & de rebus quæ solo cohæ-
 rent, & de ædificiis solo superimpositis.

7. Et debetur ex alienatione, per
quam rerum dominium transfertur,
quocunque hoc fiat titulo, lucrativo
vel oneroso.

G 4

8. Ta-

8. Talis est venditio, l. 67. d. V. S. permutatio, l. 2. C. d. rer. permut. in solutum datio, l. 1. C. d. fund. dot. locatio ad longum tempus, i. e. decennium vel ultra, l. f. ff. si ager vectig. vel emphyt. pet. donatio, legatum.

9. Finis & effectus novi emphyteutæ approbatio, novæque possessionis confirmatio.

10. Contraria præscriptio longissimi temporis 30. vel 40. annorum.

C A P. XXV.

De Societate.

1. Societas est contractus de re utrinque communicanda, ad uberio-rem quæstum & commodiorem usum.

2. Estque generalis vel specialis, pr. l. ht. l. 5. 7. 8. eod. conventionalis vel incidens. Vultej. 1. 39. Becer. cl. 2. D. 5. q. 7. seqq.

3. Cau-

3. Causa efficiens consensus expressus vel tacitus. l. 19. l. 31. 37. l. 44. ht.

4. Materia, res & operæ honestæ omnes, quæ sunt in commercio. l. 5. l. 63. §. 2. ht. non turpes. l. 53. 57. eod.

5. Forma quòd vel purè fiat vel sub conditione, ad tempus vel in perpetuum, l. 2. ht. partibus expressis vel non, & æqualibus vel inæqualibus. §. 1. 2. l. ht. l. 29. eod.

6. Finis ut lucrum & damnum sit commune. Effectus actio utrinque directa, d. l. 29. ht. quâ petitur confectio inventarii, restitutio damni vel expensarum, l. 38. §. 1. eod. & communicatio lucri, sc. pro ratione sortis & operæ illatæ. H. Pistor. 3. q. 11.

7. Contraria, dolus, l. 3. in f. ht. inæqualitas nimia, l. 29. §. f. eod. turpitude, l. 53. eod. Solvitur societas renunciatio- ne, non tamen dolosa vel intempestiva. §. 4. morte. §. 5. finito negotio, §. 6. & bonorum cessione, §. 8. l. ht.

l. 14. l. 65. ff. eod.

G 5

CAP.

C A P. XXVI.

De Mandato.

1. **M**andatum est contractus de re aliqua gratis expedienda, §. 11. & fin. l. 1. ht. l. 1. eod.

2. Estque generale vel speciale. 2. expressum vel tacitum. 3. cum vel sine libera. 4. ad negocia vel lites, *Vultej. l. 6. 39. Bocer. cl. 2. D. 6. 8. 13. 51.*

3. Causa efficiens, consensus vel voluntas, quæ ab amicitia vel fide profiscitur l. 6. §. 8. ht.

4. Materia, res omnes honestæ & licitæ, non turpes, l. 6. §. 2. l. 12. §. 7. l. 22. §. 6. ht. & tam mandans quàm mandatarus ad pœnam tenentur, impleto mandato. l. 5. C. d. accus. l. 25. ff. ad L. Corn. d. sicar. l. 11. §. 5. d. injur. l. 169. d. R. 7. Clar. 5. sent. §. fin. q. 89. Carpz. p. 4. C. 14. d. 6.

5. Forma quòd vel purè, vel in diem vel sub conditione fiat, l. 1. ht. & fines ejus diligenter sint custodiendi l. 5. eod.

6. Fi-

6. Finis ut quibus rebus ipsi interesse non possumus, fides amicorum interveniat. Effectus ut alter alteri statim obligetur, & mandatarius quidem, ut mandatum bona fide perficiat, l. 5. l. 10. pr. ht. & si quid inde sit consecutus, præstet. d. l. 10. §. 8. mandator, ut indemnitatem præstet, id est expensas & damna restituat. l. 14. 15. l. 26. § 7. l. 56. §. f. ht.

7. Contraria modi quibus solvitur: veluti voluntate, l. 12. §. pen. l. 36. §. 1. ht. morte, si res sit integra, §. 10. I. ht. l. 15. C. eod. renunciatione tempestivè facta. §. 11. I. ht.

C A P. XXVII.

De Contractibus innominatis & quasi.

Tantum de Contractibus nominatis, videamus innominatos.

1. Contractus innominati sunt, qui nullum certum nomen, negoci-

gocium tamen civile habent. *l. 1. l. 3. l. 5. §. 2. d. P. V. l. 1. d. est. act.* Eorum species sunt: contractus æstimatorius, do ut des, do ut facias, facio ut des, facio ut facias. *Bocer. cl. 2. D. 13.*

2. Contractus æstimatorius est, quo alicui res æstimata certo precio vendenda datur, ut is qui accepit, aut rem aut æstimationem restituat. *vid. Carpz. 1. resp. 106.*

3. Datur ex hoc contractu actio præscriptis verbis, quæ in specie æstimatoria dicitur; *l. 1. d. est. act.* & competit ei qui rem æstimatam vendendam dedit, contra eum qui accepit, ut res incorrupta reddatur, vel ejus æstimatio.

4. Contractus do ut des seu permutatio est, quâ certa res vel species pro alia re vel specie alicui datur. *l. 1. d. rer. permut.*

5. Huic simile cambium ein Wechselsel quo pecunia pro pecunia permutatur. *vid. Marq. d. jur. mercat. lib. 2. c. 12. & de eo supra.*

6. Contractus do ut facias est, quo
conve-

convenit, ut data certa re vicissim fiat aliquid. *l. 5. § 2. d. P. V.* Huc refertur assen-
curatio, de qua *Marq. d. tr. lib. 3. c. 13.* & su-
pra *c. sing.*

7. Contractus facio ut des est, cum ab una parte aliquid fit, ut ab altera quid postea detur *d. l. 5. § 3. d. P. V.*

8. Denique contractus facio ut facias est, quando ab utraque parte aliquid fieri debet. *d. l. 5. § 4.*

9. Oritur ex his contractibus inno-
minatis actio præscriptis verbis, ut fides
servetur, vel præstetur id quod interest.
*l. 7. § 2. d. pact. l. 1. 2. 3. 7. 8. d. P. V. l. 1. §. fin. d. o.
rer. permut.*

10. In iis autem locus est poeniten-
tia. *l. 5. d. cond. cau. dat. cau. non sec. Mar-*
quard. d. tr. c. 13, Carp. 2. p. 2. c. 33 d. 23.

De quasi Contractibus.

1. **Q**uasi contractus est jure præ-
sumpta conventio. Ejus spe-
cies sex recensentur. *t. I. de oblig. quæ q.
ex contr.*

G 7

2. Ejus-

2. Ejusmodi(1) est negociorum gestio, qua quis alterius negocia sine mandato gerenda suscipit. l. 2. l. 10. §. 1. d. neg. gest.

3. Oritur inde actio, & directa domino negocii gesti adversus gestorem, ut rationes reddat, & si quid perperam gessit, eo nomine condemnetur, l. 20. C. eod. & quicquid ad ipsum pervenit, restituatur. l. 2 l. 6. §. 9. l. 8. §. 1. ff. dt. In eam veniunt dolus & omnis culpa, etiam levissima. §. 1. I. d. oblig. quæ ex q. contr. l. 21. C. mand. l. 24. C. d. usur. Bocer. cl. 3. D. 17. 0. 17. Contraria datur gestori adversus dominum ad refarcienda damna & restituendas impensas necessarias & utiles. l. 10. l. 27. l. 38. ff. d. neg. gest.

4. (2) Administratio tutelæ, quâ ob res pupilli administratas inter tutorem & pupillum mutua nascitur obligatio. §. 2. I. dt. vid. supr. lib. 1. Bocer. cl. 3. D. 16.

5. (3) Communio rerum, cum duo pluresve in societatem rei alicujus singularis præter voluntatem incidunt.

§. 3.

§. 3. I. dt. Inde actio communi dividun-
do, quâ focii agunt ad rei communis di-
visionem, & præstationem fructuum
perceptorum atque impensarum. t. t.
com. divid.

6. (4) Hereditatis communio, cum
plures veniunt ad eandem hereditatem,
§. 4. I. dt. Inde actio familiæ erciscundæ,
quæ datur heredibus ad divisionem re-
rum hereditariarum, & præstationes
personales, l. 22. §. pen fam. erc. Bocer. cl. 3.
D. 18. 0. 17. seqq.

7. (5) Aditio hereditatis quâ heres
qui hereditatem adiit ad legata & fidei-
commissa legatariis & fideicommissa-
riis præstanda obligatur. §. 5. I. dt.

8. Denique (6) indebiti solutio, quo
is cui per errorem indebitum est solu-
tum, ad ejus restitutionem obligatur. §.
6. I. dt. t. t. ff. d. cond. indeb.

9. His addi potest (7) datio ob
causam, cum causâ non secutâ is qui
non stetit promissis, obligatur ad re-
stituendum id quod accepit. l. 1. & seqq. ff.
d. cond. cau. dat. cau. non sec. Bocer. cl. 3. D. 20.

10. Et

10. Et (8) obscuratio finium, cū in iis qui confines agros habent, tenentur sibi invicem ad fines ritè dirimendos & præstandum alter alteri quod interest, §. 20. I. d. act l. 2. l. 6. 8. fin. reg. Bocer. cl. 3. D. 19. Tum etiam (9) receptio in navim, quâ exercitor navis, cauponæ vel stabuli tenetur res receptas restituere & omnem damnum refarcire, l. 1. & seqq naut. caup. stab. Stypman. tr. d. jur. marit. p. 4. c. 16. n. 168.

C A P. XXVIII.

De Solutionibus.

Hactenus de contractuum constitutione, sequitur eorum dissolutio.

Modi ipso jure obligationem dissolventes sunt: solutio, oblatio debiti, novatio, delegatio, compensatio, transactio.

1. Solutio est rei debitæ præstatio.
pr. I. quib. mod. toll. oblig. l. 49. ht.

2. Est.

2. Est que vera vel imaginaria.

3. Solvere tenetur is qui debet; sed & alius nomine debitoris rectè solvit. l. 28. l. 40. ht. l. 7. C. eod.

4. Solvitur creditori etiam invito. l. 70. ht. l. 9. C. eod. sed & adjecto solutioni, l. 28. l. 71. eod. & procuratori generali, vel speciale mandatum habenti. l. 12. ht.

5. Forma ut eodem modo solvatur, quo debetur: non in alio loco, t. t. d. eo quod cert. loc. §. 33. I. d. act. vel tempore. l. 122. pr. d. V. O. non in alia moneta, nisi creditoris nihil interfit. l. 99. ht. Tessaur. decis. 183. deinde & totum debitum est solvendum, l. 27. l. 53. ht. L. 9. C. eod. non pro parte, nisi pars debiti sit illiquida, l. 21. d. R. C. vel diversæ summæ. l. fin. ff. quib. mod. pign. solv. R. A. 1654. §. Dem. nach auch.

6. Forma probandi 1. per apocham. 2. redditionem chirographi. 3. per conjecturas. L. 3. C. d. apoch. pub. Menoch. d. presump. lib. 3. pres. 131.

7. Finis & effectus ut tollatur obligatio. pr. I. quib. mod. toll. oblig.

8. Affi-

8. Affinia oblatio & depositio rei debita, Gerichtliche Hinderlegung / l. 9. C. ht. l. 17. C. d. usur. satisfactio, l. 52. ht. jusjurandum, l. 27. d. injur. cessio. l. 33. §. 1. ff. d. usufr.

C A P. XXIX.

De Oblatione debiti.

1. **O**blatio est legitima & solennis rei debita moroso creditori à debitore facta præsentatio, vim solutionis habens. *L. obligatione. 9. C. d. solut. L. 17. C. d. usur.*

2. Est que judicialis vel extrajudicialis.

3. Causa efficiens remota, jus civile: propinqua, personæ intervenientes, quæ vel principales, uti judex competens, offerens debitor & creditor morosus; vel minus principales, quales testes & Notarius,

4. Ma-

4. Materia omnis res debita, sive substantia sit vel quantitas, frequentissime pecunia.

5. Forma ut totum offeratur debitum, ut oblatio fiat congruo loco & tempore: ut res sic consigna deponatur apud judicem vel alias honestas personas. l. 9. C. d. solut. d. l. 17. C. d. usur. Bocer cl. 4. D. 19. θ. 59. 61. 62.

6. Finis est favor liberationis maturæ. Effectus idem qui solutionis: nam tollitur obligatio & omnis actio, inhibetur *ἀντίχρησις*, sistitur cursus usurarum: tam fidejussores, quàm pignora & hypothecæ liberantur. Bocer. d. D. 19. θ. 63.

7. Adjuncta locus & tempus. Fit depositio vel in loco judicii, vulgò hinter den Richterlichen Stab legen / vel in banco publico, vel apud Notarium publicum aliumve quemvis virum bonum.

8. Contraria rei depositæ à debitore facta revocatio, nec non dolosa rei non prius oblata, non omnis vel totius, alte-

alterius loco debitæ, deterioris aut mox
interituræ depositio.

CAP. XXX.

ind. Magde. be.
polie. ordn. c. 51. p. 589.

De Rescriptis moratoriis.

*Interdum solutio suspenditur per rescripta
moratoria.*

1. **R**escriptum moratorium est be-
neficium, quo debitori adversa
fortuna in egestatem lapso, solvendi di-
latio ad certum tempus indulgetur, vul-
gò Anstands Brieff/Quinquennell.

2. Estque annale, biennale, trienna-
le, demique quinquennale, rariùs vi-
cennale.

3. Concedit illud Princeps summus
seu Imperator, l. 2. l. 4. C. d. prec. Imp. off.
R. A. 1577. t. 21. §. Wann auch solche. &
tempore interregni Vicarii A. B. C. §. imò
& Princeps ac Status inferiores.

4. Per-

4. Personæ quæ petere possunt, sunt debitores fortunæ injuriâ ad paupertatem redacti. *R. A. 1548. t. 1.* Von verdorbenen Kauffleuten / *ibi*, daß sie auß unversehenen zugestandenen Unfällen.

5. Forma ut debitor probet, se citra suam culpam damnum notabile esse passum. *R. A. 1577. t. 23.* ut præstet fidejussionem idoneam creditoribus super solutione debiti. *L. 4. C. de prec. Imp. off.*

6. Finis ut debitores interim respirare possint & deinde sua exsolvere debita. Effectus quòd pariat exceptionem moratoriam, *d. l. 2. C. d. prec. Imp. off.* quòd etiam fidejussoribus profit, *arg. Nov. 4. c. 1. auth. presente. C. d. fidejuss.*

7. Affines induciæ moratoriæ, Auffschub und Frist zur Bezahlung / à creditoribus concedi solitæ. *L. fin. C. qui bon. ced. poss.*

CAP. XXXI.

De Cessione bonorum.

Debitoribus obarati confugiunt ad flebile & miserabile Cessionis beneficium.

1. **C**essione bonorum est eorum concessio creditoribus facta, Abtretung von Haab und Gütern.
2. Causa efficiens voluntas debitoris æs alienum fatentis. *l. pen. ht. Cedere bonis potest omnis debitor, tam pater quam filius. l. 7. C. eod* non tamen is qui scit se non esse solvendo, & spe cessionis contrahit; nec is qui in fraudem creditorum bona alienavit. l. fin. §. f. ff. que in fraud. cred. Eichard. 2. cons. 32. n. 4.
3. Materia res omnes bonaque debitoris, *l. 4. C. eod.* nec enim quicquam cedenti debet relinqui, præter vestimenta cotidiana, instrumenta.

4. Fit

4. Fit cessio vel in iudicio, vel extra illud, inter præsentes vel absentes, per epistolam ad nuncios. *l. fin. ht.* ut tamen cedens omnia bona sua indicet creditoribus, & quoque caveat, si ad meliorem fortunam pervenerit, se satisfacturum quatenus facere potest. *c. Odoardus. 3. x. d. solut. §. fin. I. d. act. ibique Schneid.*

5. Finis & effectus, ut creditoribus aliquatenus satisfiat, & debitor ab importunitate & molestiis carceris liberetur. *L. 6. C. ht. infamiam tamen facti cessio importat. l. 11. C. ex quib. cau. infam. irrog. Nov. 135.*

6. Affinis prædiorum in solutum datio. *auth. hoc nisi C. d. solut. N. 135.*

CAP. XXXII.

De Novationibus.

1. **N** ovatio est prioris debiti in aliam

liam obligationem transfusio atque translatio. *l. 1. ht.*

2. Estque voluntaria vel necessaria, simplex vel mixta.

3. Causa efficiens voluntas contrahentium, & litis contestatio atque sententia. *l. 29. ht.*

4. Forma ut expressè & disertis verbis fiat, & contrahentes exprimant, se velle primam aboleri & fieri novam. *L. fin. C. ht., Geil. 2. O. 30. Bocer. cl. 4. D. 19. 0. 102.*

5. Finis & effectus, ut perempta priori obligatione unà cum accessoriis, fidejussione sc. & pignoribus, ex secunda is qui novavit, teneatur. *l. 18. ht. §. 3. I. quib. mod. toll. obl.*

6. Affinia delegatio seu alterius debitoris substitutio, *l. 1. C. ht.*

cessio nominis, Ubergab.

L. 22. C. mand.

CAP.

CAP. XXXIII.

De Compensatione.

1. **C**ompensatio est debiti & crediti inter se collatio. *l. 1. ff. ht.*
 2. Oritur ex æquitate naturali vel civili *l. 3. ht. l. 10. C. d. judic.*
 3. Obtinet in debitis puris & liquidis, non in illiquidis, *l. f. C. ht.* neque in deposito, *d. l. fin. l. pen. C. de pos. & possessorio spolii. L. un. C. si de mom. poss. appell. Bocer. cl. 4. D. 19. θ 70.*
 4. Fit ipso jure, *l. 4. 5. C. ht. §. 30. I. d. act. oppositâ tamen exceptione. §. pen. I. eod. Carpz p. 1. C. 8. d. 6.*
 5. Finis ut præcidantur occasiones litium, & ut servetur æqualitas. Effectus quòd sistit cursum usurarum, *l. 11. l. 12. ht. liberat pignora, l. 17. C. eod. habetur pro solutione, suspenditque executionem.*
 6. Affinis, mutua petitio seu reconventio. *t. t. x. d. mut. pet. l. pen. C. d. sent.*
- H Con-

Contrarii casus , in quibus non admit-
titur, l. 1. 2. 3. 6. 7. 9. l. pen. l. fin. C. ht. Brun-
nem. in d. l. 1. 3 Carpz. d. C. 8. d. 9.

C A P. XXXIV.

De Transactionibus.

1. **T**ransactio est rei dubiæ, & litis
incertæ neque finitæ conventa
decisio.

2. Est que publica vel privata, gene-
ralis vel specialis, jurata vel injurata.

3. Partes ejus 1. dubietas. 2. remissio
litis, & 3. pro ea rei alicujus præstatio.

4. Causa efficiens, consensus, l. 20.
l. 34. C. ht. προκαταρκτική dubius litis
eventus.

5. Transigere possunt omnes qui &
pacisci: non procurator, nisi sit omnium
bonorum, vel speciale habeat manda-
tum. l. 17. §. f. l. 34. §. 1. d. jurej. l. 38. ff. d. pro-
cur. tutores, atque administratores civi-
tatis

tatis etiam transigere quidem possunt,
non tamen transigendo donare vel a-
lienare. L. 12. C. ht. l. 4. C. d. præd. min. l. fin.
 C. d. vend. reb. civ. Geil. 2. O. 72. n. 11. Carpz.
 5. resp. 66.

6. Materia, res dubiæ & litigiosæ: l.
 1. ht. l. 2. C. eod. non res judicatæ, l. 11. ht. l. 32.
 32. C. eod. non controversiæ quæ ex te-
stamento proficiscuntur, l. 5. ht. l. 1. C. d.
 SS. Eccles. l. 1. 2. testam. quemadm. aper.
neque alimenta futura, L. 8 ht. secus de
præteritis. l. 8. C. eod. De crimine capita-
 li, excepto adulterio, transigere licet, L.
 18. C. ht. l. 1. ff. d. bon. eor. qui mort. sibi con-
 sciv. Carpz. pr. crim. q. 71. n. 31. illa tamen
transactio non præjudicat magistratui.
 VVehn in obs. pr. verb. Eühngeld.

7. Forma quòd vel purè fiat vel sub
conditione & modo, l. 6. l. 9. C. ht. quan-
 doque sub pœna vel juramento; l. 40. l.
 41. C. eod. fit etiam in judicio vel extra
illud, l. 28. C. ht. in scriptura vel sine scri-
pto. l. 5. C. eod. l. 21. C. de pact.

8. Finis ut finis litibus imponatur,
 l. 1. ht. l. 10. C. eod. Effectus non minor

H 2 quàm

quàm rei judicatæ, l. 20. C. eod. aut juris-
jurandi. l. 32. d. jurej. quare nec rescripto
Principis, d. l. 10. nec ob instrumenta
noviter reperta retractari potest. l. 19. l.

29. C. ht. nisi dolosè sint occultata.

9. Affiniã, pactum, compromissum,
divisio, res judicata. Contraria error,
L. 29. C. ht. metus, l. 13. C. eod. dolus, l. 4.
l. 19. l. 28. C. eod. falsitas, l. pen. ht. denique
læsio immodica, propter quam rescindi
potest. L. 2. C. d. resc. vend. L. 5. C. d. dol. mal.
Geil. 2. O, 70. Bocer. cl. 2, D, 20. 8. 28.

C A P. XXXV.

De Retentione.

1. **R**etentio est actus jure permis-
sus, quo quis rem alterius penes
se ex certa & justa causa existentem
tamdiu detinet, donec satisfiat de debi-
to. L. 19. d. V. S. l. 26. §. 4. d. cond. indeb.

2. Estque facti vel juris, l. 33. dt. l. 5. l. 7.
§. fin.

§. fin. l. 9. ff. d. impens. in res dot. fact. fit que
in iudicio vel extra illud.

3. Causa efficiens remota, jus civile:
proxima, rationes ob quas ea concedi-
tur: impulsiva, æquitas. l. 48. ff. d. R. V.

4. Retinere potest creditor pignus
pro sorte non soluta, l. 9. §. 3. l. 11. ff. d. pign.
act. vel usuris. l. 4. C. d. usur. Ex causa ta-
citi pignoris locator retinet res inquili-
ni pro pensione vel deterioratione, l. fin.
C. in quib. cau. pign. tac. contr. l. 2. ff. eod. uxor
bona mariti ob dotem, vel pro bonis
paraphernalibus, L. un. §. 1. C. d. R. V. A. l.
fin. C. d. pact. cõv. l. 29. C. d. jur. dot. vel mari-
tus bona uxoris. d. l. un. §. 1. venditor rem
venditam pro precio nondum soluto. l.
31. §. 8. l. 57. ff. d. edil. edict. aurigæ & tabel-
larii res quas vehendas aut portandas
conduxere, donec illis satisfiat. l. 5. pr. ff.
ad exhib.

5. Ob impensas retinere potest cre-
ditor rem oppignoratam. l. 8. ff. d. pign.
act. maritus dotem. §. 39. l. d. act. l. 5. l. 15.
ff. d. impens. in res dot. fact. commodatarius
rem commodatam, l. 18. §. 2. 3 ff. commod.

H 3

depo-

depositarius rem depositam, l. 5. l. 23. ff. depos. emptor rem alienam emptam, si evincatur. l. 45. §. 1. ff. d. act. emptor. conductor rem conductam, l. 55. l. pen. ff. locat. hospes & caupo res hospitantium pro hospitatione. Ob mercedem non solutam retinere possunt Advocati & Notarii, Actuarii acta & processus clientis. Geil. 2. O. 12. n. 5. sartor vestem. Id. d. n.

6. Materia, res alienæ mobiles, immobiles, l. 59. ff. d. furt. nomina. Moli-gnat. tr. q. 270. res ecclesiæ, c. 1. d. in int. restit. & minoris. l. 39. §. fin. ff. d. min. decimæ & redditus. R. A. 1555. §. Als auch den Ständen.

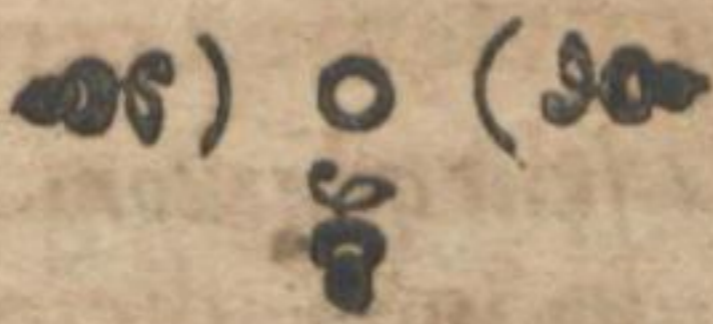
7. Forma quòd in nuda rei alienæ detentione consistat sine animo possidendi, & quidem ex certa & justa causa, l. 14. ff. d. dol. mal. & met. except. l. 0. §. 1. ff. d. A. P. inque judicio vel extra illud fiat, nec ulla retinenti fatalia currant, quibus jure suo excludatur.

8. Finis ut quis securus sit de con-sequendo debito. Effectus quòd reti-
nens

nens teneatur ad reddendas rationes,
arg. l. 2. ff. d. neg. gest. obligeturque ad cul-
 pam latam & levem, arg. l. 5. §. 2. ff. com-
mod. immunis tamen sit ab omni one-
 rum præstatione, quæ dominis incum-
 bunt, l. 13. ff. d. impens. in res dot. possitque
 jus suum in alium transferre. Myns. 6. O.
82. n. 8.

9. Contraria, defectus justæ causæ,
 solutio, pr. I. quib. mod. toll. obl. Affinia,
 compensatio, pignus. L. un. C. etiam ob
chirog. pecun. pign. retin. poss. repress-
liæ. c. 1. d. injur. & damn. in 6.

Myns. 6. O. 1.

H 4

LIB.

L I B. V I.

De Criminibus.

C A P. I.

De Furto.

Absolutis materiis necessariis, quæ de contractibus sunt, sequuntur delicta.

Delictum in genere est offensio contra jus illata.

Estque vel verum & proprium, vel improprium & quasi: & illud privatum vel publicum.

Privata delicta sunt quatuor: furtum, rapina, damnum, injuria.

1. **F**urtum est rei dolo malo facta contractatio, §. 1 d. obl. ex del.

2. Estque manifestum vel non manifestum, heimlicher vel öffentlicher Dieb.

Diebstahl / §. 2. I. eod. l. 3. ht. diurnum, nocturnum, l. 2. ht. leve vel grave, simplex vel qualificatum, primum vel iteratum, Vultej. l. 48.

3. Causa efficiens fraudulosa voluntas & contrectatio : ωρονάληρηλήν oportunitas temporis, loci, rerum.

4. Tenentur furti non tantum ipsi fures, sed & receptatores rerum furtivarum, l. 14. C. ht. & qui in officio versantur fraudulenter, l. 8. l. 16. C. ht. l. 33. ff. eod. nuncii, l. 22 ff. mand. C. C. art. 170. aurigæ. R. 1500. t. Von Fuhrleuten. R. 1548. 1577. t. eod. & qui opem ac consilium dant. §. 11. I. dt. l. 53. d. U. S.

5. Materia, res alienæ, mobiles, etiam minimæ. §. 16. I. d. R. D.

6. Forma, ipsa rei contrectatio & dolus. l. 1. ht.

7. Finis est lucrum. Effectus consistit in actionibus pluribus, §. 14. I. d. act. & pœnis. Hodie est pœna suspendii, si furtum ter commissum sit vel cum effractione factum. 2. F 27. §. fin. P. H. D. art. 157. seqq. quæ tamen pœna cessat in

H 5 co,

Excip. eo, qui famis tempore furatus est. Prov.
 6.v.30.c.3.x.ht. C.C. art. 160. Bocer. cl. 4. D.
 1.0.99. vel res ablatas restituit, arg. l. 5. §.
 4. ff. d. re milit.

8. Mitigatur etiam poena impube-
 ribus, non autem minoribus, C.C. art.
 164. opem auxiliumve ad furandum
 præstantibus, nisi dolo malo ad actum
 furandi proximum præstiterint, aut de
 furto participaverint. Mod. Pistor. 2. q.
 63. Coler. decis. 150. furum furtorumque
 receptatoribus, Id. decis. 145. n. 10. & do-
 mesticis, vid. Clar. 5. sent. §. furtum, n. 22.
Carpz. pr. crim. p. 2. q. 82. 84.

9. Alterum privatum delictum est
Rapina, quæ est violenta & dolosa rei a-
licujus mobilis ablatio. pr. I. vi hon. rapt.

10. Poena olim erat tripli, & simul
 petebatur res sicque in quadruplum
 dabatur actio. d. pr. Hodie poena ista
 tripli non est in usu, & raptores poenâ
gladii aut alio ultimi supplicii genere,
pro cujusque regionis consuetu-
dine plectuntur. P. N. D.

art. 126.

CAP.

CAP. II.

De Damno.

1. **T**ertium privatum delictum est damnum, quo patrimonium alicujus diminuitur, aut persona læditur.

2. Obligatur ex damno dato is, qui injuriâ, id est contra jus, dolo sc. vel culpâ etiam levissimâ damnum alteri intulit. l. 38 l. 44. ff. ad. L. Aquil. Non autem tenetur is, qui jure permittente quid fecit, aut casu fortuito. §. 2. 3. I. eod. *Excip.*

3. Licet enim occidere latronem insidiantem, vel quemcunque alium ferro nos petentem, l. 5. pr. l. 6. pr. ff. dt. & adversarium quoque in colluctatione, in pancratio aut pugilatu, l. 7. §. 4. eod. marito adulterum ἐν τῷ ἔργῳ deprehensum. l. 30. pr. eod. *13.*

4. Neque is tenetur de resarciendo damno, qui incendii arcendi causâ vicinas ædes demolitus est, l. 49. §. 1. ff. dt.

Geil. 2. O. 23. n. 3. Bocer. cl. 4. D. 2. 12. 13. nec
 is, qui alienas merces in mare projecit
servandarum suarum causâ. l. 14. pr. ff. d.
 P. V. Sed nec de casu fortuito quis tene-
 tur, cujus exempla recensentur. in l. 7. l.
 31. l. 28. §. 1. ff. ad L. Aquil. §. 3. 4. 5. 8. 1. eod.

5. Vindicatur hoc delictum olim
 ex L. Aquilia. pr. §. 12. 13. 16. 1. dt. hodie
damnum æstimari solet, & ad id refar-
 ciendum agi: & si quis vulneratus sit, in
 hanc æstimationem veniunt mercedes
Medicis & chirurgis præstitæ, operæ
 itidem, quibus quis caruit aut cariturus
 est. Cicatricum autem & de formitatis
ratio haberi in hac actione non debet,
nec doloris sive cruciatus, quem læsus
 sustinuit, l. fin. vers. cicatricum ff. d. his qui
 N3. N3. dejec. vel effud. etsi petant vulnerati, daß sie
vor empfangenen Schaden und Schmer-
zen ein Abtrag begehren. Bocer. d. D. 2.
 0. 33. 35.

6. Concurrit cum actione L. Aequi-
 liæ actio injuriarum. Myns. 1. O. 25. Bocer.
 d. D. 2. 0. 51, sed & publicum L. Corneliæ
 judi-

judicium. l. 23. §. 9. ff. ad L. Aquil l. 3. C. eod.
§. 11. I. eod.

7. Affinis damno corruptela. t. t. d.
serv. corrupt. Bocer. d. D. 2. 8. 57. seqq.

CAP. III.

De Injuriis.

1. **Q**uartum privatum delictum est
Injuria, quâ alterius corpus vel
fama læditur. *pr. & §. 1. I. ht.*

2. Est que realis vel verbalis. l. 1. §. 1.
ht. hæc verbis fit vel scripturâ: deinde
levis vel atrox. §. 9. I. *ht.* l. 16. §. 6. ff. d.
pæn.

3. Causa efficiens sunt homines
mentis compotes, doli capaces & con-
tumeliæ animo quid facientes; hinc *Exrip.*
non tenentur injuriarum impuberes,
furiosi, l. 3. §. 1. ht. dormiens, Clem. 1. d.
homicid. ebrius, arg. l. 6. §. 1. ibi, per vinum
lapsis. ff. d. re milit. Bocer. cl. 4. D. 4. 8. 21.

H 7

ira-

ratus. l. 48. ff. d. R. I. L. un. C si quis Imp. maledix. Gail. 2. O. 110. n. 27. Sande decis. Fris. l. 5. t. 8. d. 7.

4. Neque solùm is injuriarum tenetur, qui re ipsa facit injuriam, sed etiam qui persuasit, jussit, mandavit curavitque, ut injuria fieret, l. 11. pr. & §. 3. ht. & si plures injuriam faciunt, singuli tenentur: tot enim sunt injuriæ, quot personæ. l. 34. eod.

5. Materia, ii qui injuriam patiuntur, & quidem per semetipsos vel per alios, d. l. 1. §. 3. 5 ht.

6. Forma quòd injuria fit re vel verbis. d. l. 1. §. 1. Re, quoties manus inferatur, vel facto quis læditur, ut si quis verbera inferat, vel fuste aut gladio mineatur, domum alicujus vi introeat, literas resignet, celet vel litem moveat. Dd. in l. 5. C. ht.

7. Verbis, quando fit convitium. l. 15. §. 3. ht. ut si quis appelletur scurra, spurcius, aut si cui dicatur mentiris, calumniaris, etiamsi addatur salvâ reverentiâ, nisi quis dicat laceffitus ad defensionem.

vid.
ref.
200.

fensionem famæ. l.25. §.1. d. procur. l.14.
 ff. d. bon. libert. Geil.2. O.100. Bocer. d. D.4.
 0.18. 20. denique quicquid dicitur in
contumeliam alterius, injuria est,
 etiam si verum sit quod objicitur; nec
enim veritas convitii excusat injurian- N.
tem, C.C. art.110. nisi quis nocentem
infamaverit, & ob publicum interesse.
 ht. Geil.2. O.99. Myns.4. O.4. Bocer. d. D.
 4.0.13.14. Sande decis. Fris l.5. t.8 d.7.

8. Sed & scripto fit injuria, cum fa-
 mosis libellis aut literis nomen alicujus
 proscinditur. L.un. C. d. fam. libell.

9. Finis ut contumelia alicui fiat.
 Effectus in pœnis injuriarum confi-
 stit: agitur enim de omni injuria civili-
 ter vel criminaliter. §.10. l. ht. Actio ad
palinodiam zum Biederruff/ civilis est, N.
 non criminalis. Geil.1. O.61. Bocer. d. D.4.
 0.55. Pœna famosi libelli capitalis est, si
capitale crimen objiciatur. C.C. art.110.
 Bocer. tr. d. fam. libell. c.5.

10. Contraria, modi quibus injuria
 tollitur. Tollitur autem morte, nisi
lis

lis sit contestata. §. I. I. d. perp. & temp act.
 Sande. l. 5. t. 8. d. 4. Carpz. 3. R. 30. 39. spa-
cio anni continui. l. 5. C. ht. add. Gail. 2.
 O. 105. dissimulatione, remissione ex-
pressa vel tacita, quæ colligitur ex fami-
 liari conversatione, nisi protestatio præ-
cesserit, daß man auff Hoffrecht mit ei-
 nem trincket. Besold. in th. pr. h. verb. deni-
 que retorsione; non pœnitentia convi-
tiatoris. Bocer. d. D. 4. 8. 79.

C A P. IV.

De Retorsione.

*Injuriarum remedia duo sunt, unum judicia-
le, actio ad palinodiam; alterum extra
judiciale, retorsio.*

- I. **R** etorsio est injuriæ in injurian-
 tem rejectio.
2. Estque verbalis vel scripta.
3. Cau-

3. Causa efficiens is cui injuria illata est. Materia is qui intulit.

4. Forma ut fiat in continente. *Geil. 2.O.101.n.3.* & coram Notario ac teste; qui retorsionis libellum conficere, eumque convitiatori insinuare jubetur, vel potest injuriatus propriâ alienave manu eam scribere, perque Notarium vel duos testes alios obtrictatori exhibere. Tutius est ut retorsio per Notarium in instrumentum publicum redigatur, & studiosè asservetur. *Bocer. cl. 4. D. 4. 0. 45. 46.*

5. Finis est honoris defensio. Effectus quòd retorquendo criminis objecti suspicio purgetur. *l. 25. §. 1. d. procur.*

C A P. V.

De Criminibus extraordinariis.

1. **E**Xtraordinaria crimina sunt, quæ pro arbitrio judicis extra ordinem

nem coërcentur. *l. 28. d. poen. l. 2. C. d. recept. l. fin. C. d. mod. mult.*

2. Ad ea pertinet (1) sollicitatio alienarum nuptiarum, vel pudicitiae alterius. *l. 1. pr. ff. ht.* (2) abactio partus, *l. 4. eod.* sc. inanimati seu non vitalis, nam partum animatum aut vitalem abigens ultimo supplicio afficitur. *P. H. D. art. 133.* (3) infantis expositio. *L. 2. C. d. inf. expos. C. C. art. 132.* (4) potuli amatorii suggestio. *l. 38. §. 5. d. poen. Besold. th. pr. verb. Lieb. Fräncklein.*

3. Porro (5) abigeatus, Vieh Diebstahl / *l. 1. l. f. d. abig.* sed hodie abigeos ut fures puniri mos est. (6) dardanariatus, quem committunt ii qui annonam vexant, supprimunt, flagellant, quorum poena arbitraria. *l. 6. ht. R. A. 1577. t. die Monopolia.* (7) sacculariatus, cujus rei, qui vetitas in sacculo artes exercent, die mit der Taschen spielen / Spitzbuben. (8) Stellionatus seu cujuscunque doli aut fraudis commissio. *l. 3. l. 4. ff. stellion.*

4. Huc referri potest (9) improbamen-

mendicitas L. un. C. d. valid. mendic. P. D.
1577. t. 17. ludus vetitus. t. t. d. aleat. ebrio-
fitas. d. Ord. pol. t. 8.

5. Denique species criminum ex-
traordinariorum sunt, receptatio male-
ficorum, l. 1. d. recept. expilatio, effractura
carceris, l. 1. 2. d. effract. termini motio,
t. t. d. term. mot. scopelismus. l. 9. d. extra
ord. crim. illicita conventicula, l. 1. pr. l. 3.
d. colleg. & corp. concussio seu baratteria.
l. 1. l. 2. d. concuss. prævaricatio. t. t. d. præ-
varic. quorum omnium pœna arbitraria.
adde Bocer. cl. 4. D. 9.

De quasi delictis.

1. Quasi delicta sunt, quæ consi-
stunt in aliqua culpa, hoc est quæ ex fa-
cto aliorum, quibus utimur, imputan-
tur. §. fin. l. d. oblig. quæ ex q. del. nasc. l. f. §. 4.
naut caup. stabul.

2. Ejusmodi est (1) damnum aut
furtum in navi, caupona vel stabulo
commissum, quod imputatur exercito-
ri. d. §. f. & dt.

3. (2)

3. (2) Dejectio, vel effusio ex cœnaculo, si quid ex ædibus dejectum effusumve est, quod nocuit prætereunti. *§. 1. I. dt. t. ff. d. his qui dejec. vel effud. &*
 (3) positio vel suspensio rei alicujus ex ædibus, quæ cadens nocet. *d. §. 1. Pœna ejus hodie arbitraria.*

4. Denique imperitia malè judican-
tis. pr. 1. dt. sed hodie in judicem datur actio ex syndicatu. vid. Paris d. Puteo tr. sing. Bocer. cl. 4. D. 17.

C A P. VI.

De Crimine læsæ Majestatis.

Haftenus de delictis privatis, sequuntur publica: qualia sunt crimen læsæ Majestatis, homicidium, adulterium, crimen falsi, vis publica, aliaque, de quibus ordine dicendum.

1. C Rimen læsæ majestatis est, quod

quod à subdito in Principem vel Remp. committitur.

2. Estque in specie, vel perduellio; & verum vel quasi. *Vultej. 1. 47.*

3. Committitur tantum à subditis, non à vasallis. *Clem. 2. d. sent. & re jud.*

4. Et quidem in solum Principem ejusque securitatem, non contra inferiores, *Dd. in L. 5. C. ht. an & contra Consiliarios: aff. per d. L. 5. Bocer. ci. 4. D. 11. 8. 18. 19.*

5. Forma quòd committatur re ipsa vel facto atroci, *l. 1. seqq. ht.* non etiam verbis. *l. 7. §. 3. eod. L. un. C. si quis Imp. maled. conatu tamen exteriori. d. l. 5. C. ht. Bocer. d. D. 11. 8. 34.*

6. Pœna perduellionis est gladii cum confiscatione bonorum, etiam extantibus liberis, quin & ii fiunt infames carentque testamenti factione. *d. L. 5. P. H. D. art. 218. A. B. t. 24. Carpz. pr. crim. 1. q. 41.* quod tamen quoad liberos videtur injustum. Si securitas inferiorum violetur, non capitali, sed arbitrariæ pœnæ locus est.

7. Con-

7. Contraria, præscriptio vicennii.
l. 12. C. ad L. Corn. d. fals. Affinia rebellio,
feditio, conspiratio.

8. Ad majestatis crimen etiam tan-
quam affinia referri possunt delicta im-
mediatè in Deum ejusque altissimam
majestatem commissa, uti sunt blasphem-
ix. Nov. 77. c. 1. R. A. 1577. t. von Gottso
lästern. pactum expressum vel tacitum
cum dæmone, P. H. D. art. 149. Carpz.
p. 1. prax. crim. q. 49. magiæ, incantatio-
nes, Zauberer / Hexer / c. 2. d. sortileg.
P. H. D. art. 109. per jurium, l. 2. C. d. reb.
cred. P. H. D. art. 107. Carpz. 1. q. 46.
47. hæresis, apostasia, schisma. Bocer.
cl. 4. D. 10.

C A P. VII.

De Homicidio.

I. **H**omicidium est cædes hominis
contra jus facta.

2. Est-

2. Estque voluntarium vel involuntarium & casuale. 2. in specie vel parricidium. 3. verum vel quasi: mediatum vel immediatum.

3. Homicidii rei sunt, qui dolosè interficiunt, qui mortis causam præbent, l. 4. ff. ad L. Corn. d. sicar. qui cœdem mandant, l. 15. eod. qui assassinos conducunt, Besold, in th. pr. verb. Mâus chelmord / qui foetum animatum enecant, L. 8. C. dt. c. 8. cau. 32. q. 2. c. 5. c. 20. x. ht. P. H. D. art. 133. qui infantes exponunt in locum solitarium, ut inedia consumantur. L. 2. C. d. infant. expos. P. H. D. art. 131. Coler. decis. 158. qui veno vel magicis artibus hominis vitæ nocent. L. 6. C. d. malef. C. C. art 130.

4. Tenentur quoque homicidii minores, L. 1. C. si adv. delict. l. 37. §. 1. d. minor. P. H. D. art. 164. rixosi & ebriosi. Dd. in l. 6. §. 7. d. re milit. Geil. 2. O. 110. n. 27. 29. non autem iracundiâ la- ^{Excip.} cessiti. Id. d. O. n. 35. non infantes & furiosi. L. 12. ff. ad L. Corn. d. sicar. & arg. l. 13. ff. d. off. Pres. Id. n. 31. non dormien-

mientes & noctambulones, die Schlaffgänger. Clem. un. ht. Id. d O n. 30.

5. Forma ut dolo fiat & eventus sequatur; l. 16. §. 8. ff. d. pæn. neque enim N. conatus pro eventu punitur. P. N. D. art. 178.

6. Pœna homicidii dolosi est, gladii, l. 3. §. f. ht. §. 5. I. d. pub jud. P. N. D. art. 137. & 148. Carpz. 1. q. 7. quæ interdum exasperatur, uti in latrocinio & affassinio rotâ. C. C. art. 122. 130. Carpz. 1. q. crim. 19. 22. 23. In homicidio necessario excedens moderamen inculpatae tutelæ, punitur saltem de excessu. Berlich. 4. concl. 12 Homicidium casuale extra pœnam est. Clem. 1. ht. Clar. 5. sent. §. Homicidium. Geil. d. O. n. 33. Carpz. 1. q. 27.

7. Parricidii pœna est, ut quis culco insutus cum simia (hodie fele) cane, gallo & vipera (alicubi etiam sine iis) in mare vel flumen projiciatur. §. 6. I. dt. L. un. C. ad L. Pompej. d. parricid C. C. art. 131. 137. Carpz. 1. q. 8. seqq. Coler. decis. 157.

8. Propricidii seu autoxeigias pœna, ut si quis ex conscientia sceleris sibi
mor-

mortem consciverit, ejus bona confiscentur, ipseque extractus à carnifice in loco inhonesto sepeliatur, P. H. D. art. 131. secus si ex melancholia. l. 1. 2. C. d. bon. eor. qui mort. sibi consciv. Damhoud. in prax. crim. c. 20.

CAP. VIII.

De Defensione necessaria.

Commodè hîc tractari potest materia necessariae defensionis.

1. Defensio est instantis periculi inculpata propulsatio. L. 3. C. und. vi. l. 45. §. ff. ad L. Aquil. c. 2. c. 3. in f. x. d. homicid.

2. Estque publica, vel privata, de qua hic. l. 1. 2. C. quand. lic. unic. sin. jud. se vind.

3. Causa efficiens, jus naturale, hoc est recta hominis ratione conformatum,

tum, c. 3. dist. 1. l. 1. §. 16. ff. d. vi. arm. l. 1. §. 3. ff. si quadrup. paup. *ωροναταγντι* in imminens periculum, d. l. 1. §. 16. c. 2. d. homicid. terror armorum, non minarum, nisi alia vis præparamenta accedant.

4. Materia circa quam, à parte aggressoris est offensio, & opposita à parte propugnatoris defensio personæ suæ, imò & rerum ac bonorum. d. l. 1. 2. C. quand lic. un sin. jud. & existimationis. l. 14 ff. d. bon. libert. l. 25. §. 1. d. procur. Obrecht. in tr. d. necess. defens. c. 8.

5. Forma & modus ut fiat cum moderamine inculpatae tutelæ. Idque in tribus consistit, causa, modo & tempore. Causa debet esse justa, sc. 1. insultatio. 2. & talis, per quam insultato mortis periculum imminet. 3. quod insultatus aliter quàm insultantem occidendo evadere non possit. d. l. 45. §. 4. ad L. Aquil. l. 2. l. 3. C. ad L. Corn. d. sicar. P. H. D. art. 140. Modus in eo est, ut inter defensionem & offensionem sit justa proportio & paritas, Bocer. cl. 6. D. 1. 8. 19. 24. Deniq; ut defensio fiat in continenti in frischer That/
non

non ex intervallo. P. H. D. art. 142. Geil.
d. O. n. 11. 12.

6. Probanda a. defensio & vel testi-
bus, etiam alias ^{m.} idoneis, deinde præ-
sumptionibus & conjecturis. P. H. D.
art. 141. seqq. Geil. 1. d. P. P. c. 16. n. 22.

7. Finis est non ultio sed defensio,
quæ tamen ultionē respectu offendenti-
tis secum trahit. Effectus quòd defen-
for in nullo peccet, L 3. C. ad L. Corn. d. si-
car. sed innocēs sit & extra pœnā. d. c. 2. d.
homicid. d. l. 3. Clem 1. eod. P. H. D. art. 139.

8. Affinis est apprehensio nocentis,
l. 4. l. 5. ff. d. L. Aquil. pœna iusta. l. 3. C. d.
Ep. aud. Contraria offensio, iniustitia,
dolus malus.

C A P. IX.

De Adulterio.

I. A Dulterium est thori legitimi,
sui vel alieni violatio. l. 6. l. 34.
ht. c. 15. cau. 32. q. 5.

I 2

2. Est-

2. Estque simplex, vel duplex, Ober-
hurerey inter utrinque conjugatos. *c. 4.*
cau. 32. q. 4.

3. Committit illud uxor indistinctè,
sive rem habeat cum soluto sive con-
jugato. *l. 13. ht. l. 101. d. V. S.* maritus quo-
que, sive rem habeat cum conjugata,
l. 22. l. 29. C. ht. sive soluta. *Clar. 5. sent. §.*

Quest. Adulterium. n. 2. an in sponsa? aff. per
L. 13. §. 3. ht. l. 7. C. eod. Bocer. cl. 4. D. 12. θ. 5.
Sed & is adulterii tenetur, qui lenoci-
nium facit; domumque suam stupris
præbet. *l. 8. ht. N. 130. c. 10. C. C. art. 123.*

4. Forma probandi etiam per præ-
sumptiones, si eæ sint urgentissimæ, *l. 34.*
C. ht. veluti si ambo in eodem lecto nu-
N. 3. di sint deprehensi. *c. 12. x. d. præsumpt. Bo-*
cer. d. D. 12. θ. 23. 25.

5. Pœna adulterii capitalis, *§. 4. I. d.*
pub. jud. l. 30. C. ht. C. C. art. 120. Deut. 22.
v. 22. Ezech. 18. v. 11. 13. Carpz. 2. q. 53. etiam
quoad foeminas, idque juri divino con-
forme est. *Bod. n. 1. d. Repub. 3.* quæ tamen
pœna capitalis hodie in pecuniariam
converti solet, more pessimo. *Fichard. 2.*
cons.

conf. 18. n. 8. Civiliter punitur adulterium
separatione thori, sed & amissione do-
tis vel donationis propter nuptias. Nov.
117. c. 8. 9. N. 134. c. 10. Carpz. 2. q. 63.

6. Affinia, bigamia, quæ etiam capi-
talis. P. H. D. art. 121. Carpz. 2. q. 66. stu-
prum, fornicatio. Berlich. 5. concl. 39.
Carpz. 2. q. 80. Contraria, præscriptio,
l. 29. ff. sol. matrim. remissio mariti. *auth.*
sed hodie. C. ht. N. 134. c. 30.

CAP. X.

De Stupro.

1. Stuprum est illicita virginum vel
vi-duarum honestarum deflora-
tio. l. 101. d. V. S. l. 38. ff. ad L. 7ul. d. adult.

2. Estque voluntarium, vel vio-
lendum.

3. Pœna illius est, ut stuprator stu-
pratam & ducat & dotet. Deut 22. v. 28.

I 3

29.6.

29.c.1.x. d. adult. Clar. lib.5. sent. §. Stuprum.n.3. quæ tamen pœna hodie alternativa, ut stuprator aut dotet & alimenta infanti præstet, aut in uxorem ducat, fo. à Sande lib.2.t.1. d.10. Stupri violenti pœna est capitalis. C.C. art.119. arbitraria si quis crimen hoc perficere non potuerit. Bocer. cl.4. D.12.0.72.

4. Affinis est raptus, incestus, Sodomia.

5. Raptus est personæ abductio libidinis causâ facta. l.3. §.4. l.5. §.2. ad L. Ful. d. vi pub.

6. Pœna ejus capitalis, §.8.1. d. pub. jud. L. un. C. d. rapt. virg. etiamsi rapta consentiat, aut matrimonii causâ quis eam rapuerit. Clar. 5. sent. § Raptus.n.3.4.

7. Stuprum quod fit à sanguine junctis dicitur incestus ein Blutschand / & propriè committitur inter ascendentes, & descendentes in infinitum, in linea collateralis inter fratres & sorores. Clar. §. Incestus n.3.4. Carpz in pr. crim. part. 2. 9.72.73.74.

8. Pœ-

8. Pœna ejus capitalis. C.C. art. 107.
Damboud. in prax. crim. c. 94.

9. Sodomia est luxuria contra naturam, marium cum masculis, foeminarum cum foeminis, & congressus cum bestiis. Rom. 2.

10. Pœna ignis vel gladius. C.C. art. 116. Exod. 23. v. 19. Clar. §. Sodomia. n. 12.

11. Affine crimen Sodomiae perpetrant masturpatores, tribades & similes, in quos est pœna arbitraria. Carpz. 2. q. 76.

12. Punitur etiam arbitrariè fornicatio. Id. 2. q. 80. concupinatus. Id. 2. q. 70. n. 38. 41. lenocinium. Id. 2. q. 71.

C A P. X I.

De Falso.

1. Falsum est veritatis dolosa immutatio.

I 4

2. Com-

2. Communiter dictis, scriptis vel facto.

3. Dictis, ut si quis dicat falsum testimonium, vel nomen aut genus falsum fingat, vel pro Nobili se gerat, cum non sit. *L. un. C. d. mut. nom.*

4. Scripturâ, ut si quis falsa instrumenta vel testamenta scribat, signet. *l. 4 5. 17 18. ht. l. pen. l. 21. C. eod. Clar. 5. sent. §. Falsum, vers. Notarius.*

5. Facto, si quis scripturam in fraudem alterius delet, mutat, corrumpit, *l. 1. ht. scripturas alienas falsò imitatur, l. 23. eod. falsis utitur instrumentis, l. 3. eod. signa adulterina sculpsit, l. 30. pr. eod. literas alienas aperit. Clar. in d. §. qui falsas literas nomine magistratus reddit; l. 25. ht. ut hodie validi mendicantes facere solent. L. un. C. d. val. mend. qui nummos aureos adulterant, fingunt, radunt, l. 8. eod. vel corrumpunt stanneosve expendunt, inaurant, argentant. t. t. C. d. fals. monet. qui mensuras vini vel frumenti publicè probatas corrumpit, l. pen. §. 1. ht. qui falsis ponderibus utitur. l. 52. d. furt.*

vid. s.
p. 182

furt. Deut. 25. v. 2. denique qui falsos testes subornat & corrumpit. *Clar. in d. §. n. 13. Bocer. cl 4 D. 15.*

6. Pœna olim varia. §. 7. *I. d. quib. jud. l. 1. §. f. eod.* hodie arbitraria, & pro circumstantiis delicti variat, ut ad mortem extendi possit. *l. 22. C. eod. P. H. D. art. 12. Carpz. 2. q. 93.* Monetæ corruptæ pœna ob læsam majestatem, ignis est. *L. 2. C. d. fals. mon. Id. 2. q. 42. & seqq.*

C A P. XII.

De Vi.

1. **V** Is est delictum, quo violentia adhibetur rebus vel personis.
2. Estque publica vel privata, illa cum armis, hæc sine iis fit. §. 8. *I. de pub. jud. deinde vera vel quasi.*
3. De vi publica tenetur, qui arma cogit, *l. 1. C. ht.* qui turbæ seditionis ve causâ homines in armis habet, vel cum

I	5	telo
---	---	------

telo est in publico, *d.l.3.pr. §.1. eo. & domos expugnat. l.pen.pr.ht. qui incendium facit. l.5.pr.eod. vel ex incendio rapit. l.3. §.3.eod. adde & qui nova exercet vectigalia, l.fin.ht. aut vetera auget. L.2. C. vectig. nov. instit. non poss. Bocer. cl.4. D. 13. 0.21.22.*

4. Poena hodie arbitraria, ultimi etiam supplicii, *l.pen.pr.ht. l.6. C.eod.*

5. Affine crimen fractæ pacis, (and) friedbruch / *R.1500. & 1521. O.C.p.2.t.9. Geil.1.0.2. & diffidatio Befehdung.*

6. Vis privata punitur arbitrariè. *Clar. §.fin. q.83. Carpz.1.q.40.*

7. Ad quasi vim pertinet plagium, concussio, carcer privatus.

8. Plagium est surreptio, occultatio, detentio vel suppressio hominis liberi. Poena ejus capitalis. *Deut. 24. v.2.l.7.l.f. C. ad L.Fab.d.plag. Carpz.2.q.83. n.89.*

9. Concussio est extorsio pecuniæ vel alterius rei, metu potestatis facta; dicitur etiam baratteria.

10. Car-

10. Carceres privati omninò illiciti. *L. un. C. d. priv. carc. inhib.*

De variis criminibus publicis.

1. **S**unt & alia repetundarum, peculatus, residuorum, ambitus, annonæ crimina. *Bocer. cl. 4. D. 16.*

2. Repetundarum tenetur, qui in magistratu vel officio publico pecuniam iniquè capit, §. II. *I. d. pub. jud. l. 4. l. 7. pr. ad L. ful. repet.* non is qui propter amicitiam, xenia vel esculenta accipit. *l. 18. ff. d. off. Præs. Myns. 2. O. 75.*

3. Pœna est arbitraria. *Clar. §. fin. q. 73. Carpz. 2. q. 93. n. 52. seqq.*

4. Peculatus est furtum pecuniæ publicæ vel alterius rei, vulgò Diebstal des gemeinen Sackels. *l. 4. l. f. ff. ad L. ful. pecul.* Pœna hodie capitalis vel suspendii. *P. H. D. art. 171.*

5. Affine sacrilegium, quod est furtum rei Deo consecratæ, sive in loco sacro vel profano scienter factum. Idque

capitale, C. C. art. 172. seqq. Carpz. 2. q. 89.

6. Residuum est pecuniæ sibi commissæ abusus. Pœna est extraordinaria. l. 4. §. 1. ff. ad L. ful. pecul. l. fin. C. d. frum. urb. Constant. lib. 11. Carpz. 2. q. 85.

7. Ambitus est illicita ad honores & officia per largitionem obreptio. Nov. 8. c. 8. Pœna itidem arbitraria. L. un. C. d. ambit.

8. Affinis Simonia, quæ est nundinatio præbendarum & munerum ecclesiasticorum. t. t. x. d. simon. Pœna arbitraria, interdum anathema. c. 1. eod.

9. Flagellatio annonæ est, si quis annonam cariorem facit vel corrumpit. l. 2. ff. ad L. ful. d. annon l. 1. C. d. can. frum. Pœna extraordinaria pro personarum & delicti qualitate. l. 1. §. 1. l. 3. ff. dt. Damhoud. in pract. crim. c. 134.

10. Huc pertinent Monopolia, Sirkauß quæ illicita, L. un. C. d. monopol. R. A. 1548. 1577. t. eod.

CAP.

CAP. XIII.

De Accusationibus.

*Hactenus de criminibus publicis , restat de
processu quoque dispicere.*

*Crimen defertur in iudicium. 1. accusatione.
2. denunciatione. 3. inquisitione.*

1. **A**ccusatio est maleficii alicujus apud iudicem delatio , ad vindictam publicam solenniter facta.

l. 3. ht.

2. *Causa efficiens ii , quibus accusandi jus est , contra eos quos accusare licet.*

3. *Accusare possunt omnes qui non prohibentur , vel generaliter , uti mulier, pupillus , miles, magistratus , infamis. l. 8. ht. vel speciatim, uti liberi parentes, l. 5. C. ad L. Corn. d. fals. liberti patronos, l. fin. C. eod. laici clericos, c. 14. x. d. test. consanguineus consanguineum. l. 15. C. ht.*

I. 7

4. Ac-

4. Accusari possunt rei cujuscun-
que sexus vel ætatis, si doli sint capa-
ces, l. 3. 7. ff. d. min. ut puberes & puber-
tati proximi. l. 115. d. R. I. non Legati &
N³ magistratus, l. 12. pr. ht. nec absentes.
l. 6. C. eod. secus hodie ex consuetudine.
Clar. §. fin. q. 44. n. 3. non mortui, nisi in
crimine læsæ majestatis. L. fin. C. ad L.
Ful. maj.

5. Materia circa quam, delicta pu-
blica.

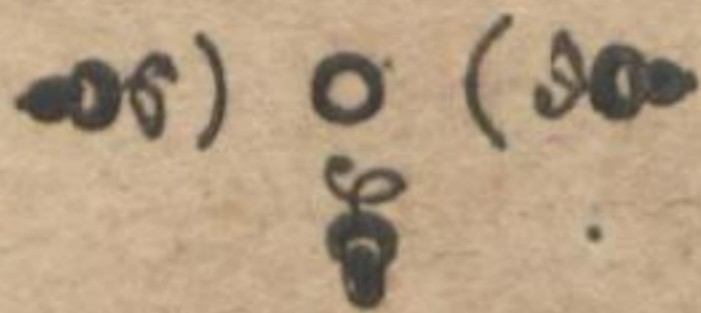
Proc.?
accus. 6. Forma ut fiat oblato libello, quo
crimen cum omnibus circumstantiis
personæ, loci, temporis continetur.
l. 1. pr. & §. 1. 2. 3. ff. ht. inscriptionis ne-
cessitas hodie cessat: præstanda tamen
ab accusatore cautio de prosequenda
lite & refarcienda injuria. l. 3. C. d. his
qui accus. l. 1. C. d. exhib. reis. Sicque reus
captus custodiæ traditur, vel fidejuf-
foribus committitur. l. 1. d. custod. reor.
Instituta a. accusatione causa eodem
modo agitur per litis contestationem,
exceptiones, probationes, quo in ci-
vilibus agitari solet. d. l. 1. cum similib.
vid.

vid. *Damboud. pract. crim. c. 13. 30. Bocer. cl. 6. D. 38.*

7. Contra absentem ita procedi so- *Proc.*
let, ut reus publicè affixis, vel ad magi-
stratum domicili emissis literis, intra
annum ad comparandum citetur, an-
notatis interim ejus bonis, quæ si con-
tumax emanat, confiscantur. l. 1. 2. l. fin.
C. d. exhib. reis.

8. Finis & effectus, ut delicta puni-
antur, quod Reip. interest.

9. Affinia, denunciatio, inquisitio.
Bocer. d. D 38. 0. 42. 45. Contraria, modi
quibus extinguitur, uti sunt abolitio.
t. t. C. d. abolit. indulgentia Principis &
aggratiatio, Begnadigung/ denique
præscriptio 20. annorum.
l. querela. C. de fals.

CAP.

CAP. XIV.

De Torturis seu quæstionibus.

Veritatem commissi criminis sæpè per tormenta exquirere iudex cogitur.

1. **T**ortura est remedium, ad eliciendam à reis veritatem adhibitum.
2. Estque levis, levissima; vel gravis, gravissima.
3. Causa efficiens mos antiquus populorum. Requisita προκαταρκτικῆ (1) ut sit causa criminalis, eaque atrox & capitalis. l.1.l.8.ht. Damboud. in pract. crim. c.35 n.4 (2) ut aliæ probationes defint. d.l.8. (3) ut sufficientia concurrant indicia, quibus reus penè convictus sit. d.l.1. l.18. § 1. l.20. l.fin. ht.l.3.l.8. C.eod. Damboud.c.36. Myns.6. O.97. Talia non Exiunt fama, C.C.art.25. fuga. Gail. 2.O. 109. n.5. non inimicitia, minæ, Carpz. pr. crim. q.121. n.50. ἀμαλόδειξις, cruentatio

tio

tio sanguinis ex vulnere occisi. Id q. 122. *MS*

n. 31.

4. Materia ii qui torqueri possunt:
& quidem hodie tam servi, quàm libe-
ri. Non tamen innocentes, l. pen C. *Emp.*
ht. non impuberes & senes. l. 10. l. 15.
eod. foeminae prægnautes, l. 3. d. pan.
milites & Nobiles, l. 6. § 1. d. re milit.
Senatores eorumque liberi, l. 8. l. 11.
l. 16. C. *ht.* item Doctores & Advocati,
quod tamen usu non servatur, cùm rea-
us omnem dignitatem excludat. L. *MS*
1. C. *ubi Sen. vel clariss. vid. Damhoud.*

6. 41.

5. Forma ne à tormentis incipia-
tur, l. 1. pr. l. 18 C. *ht.* sed prius indicia
reo communicentur, audianturque
ejus defensiones, an illa refutare pos-
sit. De se autem interrogandi malefici,
non in caput aliorum. l. 1. l. 16. *ht. Dam-*
houd c. 37. n. 10. 12. Sæpe tamen fures ac *MS*
latrones, itemque sagæ de complici-
bus sociisque interrogari solent. Tor-
menta variis instrumentis atque modis
exercentur, hoc tamen moderamine
fiat,

fiat, ut persona sit salva. *l. 7. ht. Id. d. e. 37. n. 17. seqq.*

6. Finis ut veritas exprimatur. Effectus quòd si in confessione tormentis extorta reus in iudicio perseveret, exinde condemnetur. *l. 2. C. d. custod. reor. sin neget, iterum torqueatur si nova ad-sint indicia, aliàs absolvendus sit. Dam-boud. c. 38 39. 40.*

C A P. X V.

De Pœnis.

Post confessionem delicti spontaneam vel extortam, sequitur ut nocentes pœnis subjiciantur.

1. **P**œna est delictorum coërcitio.
 2. Estque ordinaria vel extra-ordinaria: civilis vel criminalis, capitalis vel non capitalis, Vultej. 1. 54.
 3. Causa efficiens lex, vel magistra-
 tus,

tus, penes quem est jus gladii & merum imperium.

4. Materia in qua, ii qui deliquere per facta, dicta, scripta, consilia. l. 16. pr. ff. ht.

5. Forma in pœnarum generibus & modo consistit. Modus ex circumstantiis dependet, causa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, eventu. d. l. 16.

6. Finis ut delicta puniantur & alii exemplo deterreantur. l. 28. §. pen. ht. Effectus quod pœna tollit omnem reatum.

7. Contraria per quæ pœna tollitur, sunt mors damnati, t. t. C. si reus vel accus. mort. abolitio, indulgentia, restitutio & aggratiatio, item præscriptio. l. 12. C. d. fals.

8. Causæ pœnam mitigandi sunt diu-
 turnitas temporis, Tiraq. in tr. d. pœn. temp. caus. 29. ira, l. 5. C. d. injur. l. un. C. si quis Imp. maled. Id. d. tr. c. 1. dolor, furor, l. 13. ff. d. off. Præs l. 12. ff. ad L. Corn. d. sicar. ebrietas, l. 6. §. pen. ff. d. re milit. ætas, l.

37. ff.

37 ff d. min l. 1c 8. d. R. I. etiam senilis. l. 3. §. 7. d. S. Syllan Id. cau. 8. sexus, Id. cau. 9. culpata. l. 7. ff ad L. Corn. d. sicar. Id. cau. 14. dolus minor, cau 15. consanguinitas. l. 1. C. d. his qui latron. Id. cau. 20. pœnitentia cau 28. spontanea confessio suique indicatio. l. un. C. d. his qui se def. Id. cau. 30. dignitas, nobilitas. cau. 31. paupertas. cau. 32. necessitas famis. cau. 33. jussus domini vel superioris. cau. 34. 35. metus. 36. eventus non infecutus cau. 37. 38. 39. 40. consuetudo cau. 42. multitudo. cau. 48. merita publica. 49. insigne artificium. l. 32. ht. Id. cau. 50. vita bene acta. 51. officium. 58. & si quæ causæ similes, de quibus latè Tiraq in d. tr.

C A P. X V I.

De Mulctis.

I. **M**ulcta est pœna pecuniaria ob

ob culpam imposita, vulgò Trevel & Buß.

2. Estque modica, levis vel gravis:
deinde lege taxata vel arbitraria.

3. Mulctare possunt hodie omnes magistratus & iudices competentes, quoad personas & bona in territorio sita.

4. Causa impulsiva, exorbitatio, dolus, culpa, l. 4. l. 6. C. d. mod. mulct. contumacia. L. un. ff. si quis ius dic. non obtemp.

5. Materia, pecunia, l. 4. C. ht. & operis publici ædificatio, l. 3. C. eod. vel alia præstatio.

6. Forma ut imponatur causâ cognitâ, & citata auditaque parte. l. 47. pr. ff. d. re jud. Modus ut fiat intra definitam à lege quantitatem. d. l. 4. l. 6. C. ht. sed hodie magistratus & iudices pro qualitate delicti ac personarum mulctare solent.

7. Finis ut inobedientes ad officium cogantur. Effectus quòd non damnum famæ, sed pecuniæ irroget. l. 1. C. ht.

8. Ad-

8. Adjacentia, severitas, *l. i. C. ht. moderatio. l. fin. §. i. eod.* Affines poenæ pecuniariæ legales vel aliæ. affinis quoque infamia & inacula. *l. 2. C. d. inoff. test. Freher. tr. d. in fam. lib. 3. c. 29.* Contraria, defectus culpæ, & præcipitania in iudice imponente.

C A P. XVII.

De Confiscatione.

1. Confiscatio est bonorum per fiscum ademptio, vulgò Einziehung der Güter.
 2. Estque totalis vel partialis.
 3. Obtinet in crimine læsæ Majestatis, *L. quisquis §. C. ad L. ful. maj. auth. bona damnatorum. C. d. bon. proscript.* sed & in aliis casibus. *P. Heig. 2. q. 33.*
 4. Confiscare possunt magistratus summæ potestatis, *l. 1. 2. C. ne lic. cert. jud. sine juss. Princip. confisc.* sed & inferiores ex privilegio vel præscriptione.
 5. Ma-

5. Materia, bona damnati propria, non aliena, & allodialia, non feudalia; Geil. 2. d. P. P. 14. nec dos, legitima, bona emphyteutica, itemque alienari prohibita & fideicommissio subjecta. Besold. conf. 95. & 153.

6. Forma ut in ea diligens fiat omnium bonorum annotatio seu inventarium.

7. Finis ut fiscus ditescat. Effectus ut is loco heredis sit, & creditoribus satisfaciat.

8. Contraria, restitutio gratiae vel iustitiae. l. 1. §. fin. ff. d. quest. l. f. C. d. sent. pass.

CAP. XVIII.

De Aggratiatione.

Pœna quandoque fit gratia, vel relaxatio.

1. Aggratiatio est indulgentia vel remissio pœnæ, reo ex gratia à Principe summo attributa,

2. Con-

2. Considerantur hîc 1. illi qui remittunt, & 2. quibus pœna remittitur.

3. Remittere potest, qui summam habet potestatem de morte, exilio & confiscatione statuendi: scilicet 1. Imp. 2. Electores, Principes, aliiq̄ue Status Imperii vi superioritatis. *l. 7. C. d. prec. Imp. off.* imò & Civitates liberæ Imperiales, die Freye und Reichs Stätt: ita tamen, ne hoc jure abutantur, neve pœnam remittant in delictis lege divina capitalibus.

4. Remittitur pœna iis, qui deliquere, & quibus gratia delicti concedi potest. Excusat tamen quosdam ætas, uti infantes, *L. 12. ff. ad L. Corn. d. sicar. l. 5. §. 1 ff. ad L. Aquil.* vel vitium aliquod naturale, ut furiosos, *l. 1. §. 2. ff. ad L. Pomp. §. 8. I. d. inut stip. noctambulones, Schlafgänger / qui furiosis & mortuis comparantur. *adde P. Zacch. quest. Medicoleg. lib. 2. t. 5. q. 12. n. 10.**

5. Non a. remitti pœna potest spon- te confitenti, *arg. l. 5. ff d. custod. reor. l. 10. C. d. poen. Carpz. pr. crim. p. 3. q. 149. nec serio.*

seriò pœniteni, *l. 65. ff. d. furt l. 3. C. d. apostat.* vel ad petitionem puellæ nupturæ damnato. *Id. l. q. 49. n. 72.* aut ob insigne artificium, *arg. l. 32. ff. d. pœn.*

6. Requisita aggratiationis sunt i. ut pœna jure divino nominatim non sit expressa, nec ad Decalogi tuitionem sancita. *Carpz. p. 3. q. 15. n. 29. seqq.* (2) ut justa sit causa ad clementiam, & singulares circumstantiæ concurrant.

7. Cessat itaque in delictis talibus, uti sunt blasphemia in Deum commissa. 2. sacrilegium. 3. homicidium deliberatum. 4. adulterium, bigamia, incestus, Sodomia. 5. latrocinium, rapina, incendium aliaque ejus generis delicta. Admittitur a. in crimine maledicentiæ, furti, & simili. *vid. Besold. th. pr. verb. Besoldigung der Maleficanten.*

8. Finis & effectus à pœna liberatio. Affinia dispensatio, restitutio ex gratia vel justitia, mitigatio pœnæ vel in aliam transmutatio. Contraria abusus, criminis reite-

ratio.

K

LIB.

L I B. VII.

De Processu.

C A P. I.

De Jurisdictione.

Absolutis duobus juris objectis restat tertium, quod sunt actiones, quibus experimur in iudicio.

Constat omne iudicium 1. personis illud constituentibus. 2. causa. 3. processu.

Personæ principales iudicii sunt Actor, Reus & Iudex: minus principales sunt Advocati, Procuratores & executores.

In utroque Actore sc. & reo requiritur, ut legitimam personam standi in iudicio habeat.

In

In iudice requiritur 1. jurisdictio. 2. competentia 3. habilitas.

Fundamentum itaque iudiciorum est jurisdictio.

1. Jurisdictio est publica de causis cognoscendi potestas.

2. Propria ejus, esse jus incorporale, individuum, transmissibile, perpetuum.

3. Species ejus tres, imperium merum, mixtum & jurisdictio simplex. l. 3. & ibi Barto! ff. ht. Hodie jurisdictio est vel civilis, Niedergericht oder Niederbottmäßigkeit / vel criminalis, Malefiz, Obrigkeit / Blutban / Peinlich, oder Halßgericht : & illa voluntaria vel contentiosa, ordinaria, vel delegata seu mandata : alia denique consensu partium prorogata.

4. Acquiritur 1. lege. 2. consuetudine. 3. præscriptione. 4. concessione vel privilegio. Bocer. cl. 5. D. 10. 8. 61. 70.

5. Materia in qua personæ & territo-

K 2

ria:

ria: materia circa quam, personæ & res.
l.1.2.4.ht.

6. Forma jurisdictionis exercendæ aut solennis est in loco editiore & pro tribunali sedente magistratu, vel de plano stante iudice. Probatur jurisdictione *Probat* *Juris* 1. actu & exercitio ejusdem. 2. signis merum imperium notantibus, erectio ne patibuli vel furcarum, rotarum. 3. per literas investituræ & privilegia antiqua. 4. per testes, qui de actibus exercitæ jurisdictionis testantur. 5. præsumptionem, quâ unumquodque præsumitur illius esse jurisdictionis, cujus est territorii. c.2. d. restit. spol. n. 6. adde Knich. d. Jur. territ. c. 3. p. tot.

7. Finis ut conservetur religio, finiantur lites & fiat justitia. Effectus quòd jurisdictione producit actionem confessoriam & negatoriam, quâ defendantur: quin & hodie poenâ fractæ pacis tenetur, qui alienam jurisdictionem violat. *AB*

8. Affinia regalia, 2.F. 56. Bocer. cl. 5. D. 11. & consimilia. Contraria, modi quibus

bus finitur 1. morte ejus cui concessa est, non mandantis, c. 2. d. off. de leg. (2) non utendo & præscriptione. 3. revocatione superioris ex justa causa, ubi quis ea abutitur. 4. culpâ & delicto. Jurisdictio delegata finitur morte delegantis & delegati, c. 20. c. pen. x. d. off. deleg. deinde revocato mandato, temporeque commissionis elapso & finito negotio commisso: prorogata finitur poenitentia. l. 18. ff. ht.

CAP. II.

De Judiciis.

1. Judicium est legitima controversiæ inter litigantes apud judicem disceptatio. c. forus, x. d. V. S.

2. Partes ejus præcipuæ tres: principium seu litis contestatio: medium: probatio: finis nempe sententia.

3. Estque competens vel incompetens,

tens, ordinarium, vel extraordinarium:
deinde ecclesiasticum vel seculare, civile
vel criminale : illud reale, quod vel
petitorium vel possessorium, aut perso-
nale: hoc capitale vel non capitale.

4. Causa efficiens, jus gentium vel
civile: proxima, magistratus qui judi-
cia constituit, & personæ, quæ illa su-
stinent, nempe judex, actor & reus:
impulsiva generalis, rerum huma-
rum necessitas, specialis, reorum fru-
stratio.

5. Materia, causæ civiles & crimi-
nales: & agitur aut de re pecuniaria, aut
de existimatione, aut de crimine capi-
tali. *l. 5. d. var. & extraord cogn.*

6. Forma in observatione processus
consistit. *c. quoniam. 11. x. d. probat. Clem.*
sepè. d. V. S.

7. Finis ut lites terminentur, & jus
suum cuique reddatur. Effectus quod
inducit jurisdictionem, *l. 4. 5. d. jurisd.*
præventionem, *l. 49. ht. perpetuat actio-*
nes, *L. un. C. ex del. def.* interrumpit præ-
scriptionem, *l. fin. C. d. præsc. 30. ann.* ex-
clu-

cludit moræ purgationem & pœnitentiam, constituit possessorem in mala fide, *auth. malæ fidei. C. d. A. P.*

8. Adjacentia, sportulæ, sumptus, *t. t. C. d. sport. & sumpt.*, acta, scripturæ, locus tutus, tempus legitimum.

9. Affinia, arbitrium, *l. 1. ff. d. arbit.* transactio, jusjurandum, *l. 1. 2. ff. d. jurej.* confessio, *l. 1. ff. d. confess.* privata vindicta & defensio. *l. 1. 2. C. quand. lic. unic. sin. jud. se vind.*

10. Contraria, præscriptio instantiæ vel litis, *l. 13. C. ht. l. 3. 4. C. d. præsc 30. ann.* inæqualitas, *l. 42. d. R. I. c. 51. eod. in* 6. mors judicis & morbus fonticus, *l. 46 49. ht.* mors accusatoris, *t. t. C. si reus vel accus. mort.* prohibitio superioris, *l. 58. ht.* partium à lite discessus. *l. 4. C. d. pact.* transactio, solutio rei petitiæ, satisfactio, *§. fin. I. d. perpet & temp. act.*
denique omnia, quæ processum annullant.

De Compromissis.

Judiciis similia sunt arbitria seu compromissa.

1. **C**ompromissum est litigantium in sententiam arbitri mutua stipulatio.
2. Estque voluntarium vel necessarium: speciale, generale: plenum juratum.
3. Propria, esse liberum, l. 7. §. 5. l. 19. ff. d. arbit. & simile judiciorum, l. 1 eod. æquale, l. 21. eod. stricti juris, extraordinarium: personale, nec in heredes transiens. l. 27. §. 1. l. 32. §. 16. l. 45. eod.
4. Causa efficiens voluntarii, voluntas partium: necessarii lex, statutum, coactio, decretum judicis.
5. Compromittere possunt omnes, qui non prohibentur vel ob dementiam, infirmitatem ætatis, statum, sexum. l. 27. §. pen. l. 32. §. 1. de.

6. Com-

6. Compromitti potest in omnes, quibus id non prohibetur. *l. 3. §. fin. l. 4. eod.* cujuscunque dignitatis aut existimationis, *l. 7. dt.* unum vel plures, numero potius impari quam pari. *l. 27. §. 3. eod.*

7. Materia res omnes controversæ, una vel plures, *l. 13. l. 33. ht.* sed de rebus claris, uti transactis, juratis & judicatis frustra compromittitur. *l. 27. ff. d. cond. indeb.* nam qua de re nequit transigi, nec de ea compromitti: uti de alimentis, re-^{Excip.}bus alienari prohibitis, veluti emphyteusi, feudo, fideicommissis. *auth. res que C. d. fideic.* nec de causis spiritualibus, *c. 8. x. d. arbit. ecclesiæ vel Reip.* perniciosis, *c. 3. eod.* neque de criminalibus. *l. 8. C. d. Episc. aud.*

8. Forma, ut ex conventionem partium, vel ad ordinem judiciorum fiat, *l. 1. ht. Bocer. cl. 6. D. 37. §. 2. seqq.* juxta consuetudinem & statuta cujusq; loci.

9. Finis quòd tollendarum litium causâ fiat. *l. 37. eod.* Effectus quòd sententiæ arbitri, maximè si æqua sit, stetur,

tur, l. 27. §. 2. eod. Myns 1. O. 33 Geil. 1. O. 150. Bocer. d. D. 37 0. 86. indeque detur exceptio vel actio, ut quis officio judicis parere cogatur c. 2. x. eod.

10. Adjacentia sumptus ab utraque parte præstandi, salarium, locus, tempus. Affinia judicia, l. 1. ht. & ordinariæ actiones, l. 32. §. 8. eod. arbitramenta, l. 70. ff. pro soc. transactiones. Contraria ea, quæ compromissa annullant vel dissolvunt.

C A P. I V.

De Foro Competente.

Tantum de judicio in genere, sequens est videre de foro competente, ubi quæque causa sit peragenda.

1. **F**orum competentens est locus exercendarum litium, necessario à litigantibus ad eundem.

2. Est-

2. Estque commune, vel privilegia-
tum ratione causæ vel personæ.

3. Causa efficiens, lex, consuetudo,
c. 5. c. 12. x. ht. partium consensus, judicis
præventio, *c. pen. eod.* negligentia & ju-
stitiæ denegatio. *c. 17. eod. Myns. 1. O. 88.*

4. Materia causæ cujusque jurisdic-
tionis propriæ; ecclesiasticæ, *c. 1. 2. 5. ht.*
seculares, *c. 10. eod.* feudales, *c. 6. eod.*

5. Ad formam pertinet, quòd quis-
que forum sortitur ratione domicilii,
contractus, rei sitæ, delicti. *c. fin. x. ht. t. t.*
C. ubi in rem act. t. t. C. ubi de crimin. agi
oport. vid. Carpz. 2. resp. 26. 29. 39. & ex
continentia causæ, t. t. in quib. cau. ad eund.
jud eat. P. Frider. tr. sing.

6. Finis & effectus, ut sua cuique
constet jurisdictio, & judiciis sua vis at-
que authoritas.

7. Adjacet stylus & observantia curiæ.
Affinis locus arbitri. *l. 21. §. 9. ff. d. arbit.*

8. Contraria, privilegia & præscri-
ptiones fori. *l. 7. ff. qui satisd. cog. nisi iis*
etiam sit renunciatum; exceptio
fori incompetentis.

CAP. V.

De Syndicis.

Judiciis inserviunt Syndici, Advocati & Procuratores.

1. **S**YNDICUS est actor universitatis, qui communi mandato causas & lites ejus in judicio persequitur & administrat.

2. Constituuntur Syndici vel à lege seu consuetudine, vel ab universitate aut majore ejus parte, aut ab ordine magistratus, vel iis quibus ordo commisit. *l. 3. l. 6. pr. ff. quod euj. univ. nom. l. 18. ff. ad municip. l. 2. C. d. decret. ab ord. fac.*

3. Eligi debent ex corpore decurionum, siquidem idonei adsint, *l. 4. ff. quod univ. nom. sin minus, extranei.* Idonei a. sunt literati, & causarum rerumque periti. Et plerunque duo, tres vel quatuor constitui solent, quia re-
Etiam

ctius plurium fidei, quàm unus Resp. committitur.

4. Constitui possunt in omnibus causis negociisq; Reip. civilibus, imò & criminalibus, cum mandato tamen speciali; sed & in iis, quas universitas cum superiore veluti Principe, habet.

5. In constituendo a. Syndico servanda forma antiqua & consuetudo, *l. 6. pr. ff. dt. eâque* deficiente, forma juris; sc. ut omnes qui constituere debent, convocentur in locum publicum, uno eodemque tempore, per sonitum campanæ, tubæ aut aliud signum, & in suffragia eant. *l. 2. C. d. decur. lib. 10. l. pen. C. d. legat. lib. 10. Specul. d. Synd. n. 2. 9. 16.* utq; electo Syndico, instrumentum ea de re fiat, quò facilius Syndicatus possit probari. Instrumentum illud quatuor præcipuè continere debet: quis, ad quid, contra quos, quomodo & quare constituat. *Id. n. 21.*

6. Finis, necessitas ac utilitas universitatis, neque enim conveniri nec agere rectè potest, nisi per Syndicum, qui

K 7

eam

eam repræsentet. *l. 7. §. 1. quod cuj. univ. nom.* Effectus, quod Syndicus litis fiat dominus omniaque agat, quæ universitas agere potest; ut tamen utilitas causæ, sic damnum quoque in universitatem derivatur. *l. fin. eod.*

7. Contrariæ exceptiones, quæ Syndico opponuntur, veluti quòd vitium fit in causa effectrice, vel in forma Syndicatus. *Specul. d. t. n. 11.* contrarii quoque modi, quibus finitur, uti morte Syndici, non constituentium, quia universitas semper vivere intelligitur. *l. 63. ff. d. usufr. l. 7. §. f. quod cuj. univ. nom. deinde revocatione. l. 6. in fin. eod.*

CAP. VI.

*De virt. d'vityj
Advoc. eorum
officio vid. Stritsch.
Adv. p. d. r.*

De Advocatis.

I. **A**Dvocati sunt, qui litigantium causas tractant, defendunt atque agunt. *l. 1. §. 11. d. extraord. cognit.*

2. Pro-

2. Propria, maxima dignitas, l. 18. C. ht. nobilitas, l. 19. C. eod. privilegia atque immunitas. l. 3. 4. 5. 8. 14. 18. 19. 21. eod.

3. Officium eorum, clientem ejusque causam tueri, l. 1. C. d. off. div. jud. non plures lites suscipere, quam peragere possint: non eas protelare, non fraudibus se tueri, nisi in bona causa. Myns. 3. O. 6. non probris certare, sed jure & legibus. l. 6. C. d. postul. denique omni diligentia, studio, fide & industria patrocinari, & litem susceptam ad exitum perducere, l. 13. §. pen. C. d. judic. vid. Caccialup d. off. Advocat. q. 1. Berlich. 1. concl. 9. Bocer. cl. 6. D. 7. 0. 22. seqq.

4. Salarium ex consuetudine æstimari solet, debeturque iis in fine actionis præstitâ jam operâ, Myns. 2. O. 7. & ad heredes transmittitur. Id. 3. O. 8.

5. Forma & modus exercendæ advocaturæ pro causarum varietate variat.

6. Finis ut clientium salutem provideant. l. 21. C. ht. & hinc necessaria vitæ subsidia sibi comparent. l. 4. l. 9. C. eod.

7. Ad-

7. Adjacentia, Advocatorum industria: affines adjutores, Procuratores, Notarii.

8. Contraria diuturna absentia, *l. 24. C. ht. mors, finis officii & depositio, vel translatio, l. 2. l. 22. eod. remotio ob pactum de quotâ litis, l. 5. C. d. postul. vel alias causas. Bocer. d. D. 7. 0. 50. 51. 52.*

C A P. VII.

De Procuratoribus.

1. **P**rocurator est, qui aliena negotia mandato domini administrat. *l. 1. ff. ht.*

2. Estque specialis vel generalis aut cum libera: judicialis vel extrajudicialis, verus vel falsus.

3. Causa efficiens, iudex, consensus privatorum & ratificatio, quæ est pro mandato. *Myns. 1. O. 44.*

4. Constituere procuratorem possunt
sunt

sunt, omnes, qui non prohibentur, l. 43. §. 1. ht. c. fin. x. eod. plures quoque simul agentes unum rectè constituunt.

5. Procuratores esse possunt, quicumque nominatim non prohibentur: non minores, l. 12. C. ht. l. 1. 2. C. qui legit. person. stand. an infames. §. fin. I. d. except. infamis. cau. 3. q. 7. Ord. Cam. 1. t. 18. Gail. 1. O. 43. n. 8.

6. Materia causæ civiles, non criminales, nisi civiliter sint intentatæ, vel quis justas absentiaæ causas alleget.

Myns. 4. O. 75. no die ex parte accusatoris procurator indistinctè in criminalibus admittitur. Clar. lib. 5. sent. q. 32. *vid. in crim. p. III. ju. cv. n. 2. 8.*

7. Forma quòd procurator constituitur consensu expresso vel tacito: & verum tam præsens quàm absens per literas, nuncium. l. 1. 3. 5. 6. ht. denique per infirmationem mandati in judicio, vel ex tra illud coram Notario & testibus, vel literis consignatis. Bocer. cl. 2. D. 6. 0. 42. *vid. Carp. 3. 9. 105. n. 16. 25. 39. 41.* seqq. & cl. 6. D. 6. 0. 54. 55.

8. Procuratorii instrumenti forma est, ut contineat nomen constituentis & pro- *reg. lit. Instrum. procuratorij*

& procuratoris constituti: deinde contra quem, in qua causa, coram quo iudice, & ad quos actus procurator eligatur: denique inferenda est clausula, ratum haberi quicquid is gesserit. *l. 65. ht. vid. Myns. 5. O. 84. & 4. O. 99.*

9. Affines Advocati, qui tamen longè dignioris conditionis, item defensores, actores, negociorum gestores.

10. Contraria, renuntiatio. *Gail. 1. O. 46. revocatio re adhuc integra, l. 16. seqq. ht. mors domini vel procuratoris. l. 15. eod. 17. d. judic. contrariæ etiam sunt exceptiones procuratoriæ, quæ ex defectu causæ efficientis, vel materiæ aut formæ vicio desumuntur.*

C A P. VIII.

De Processu.

Forma iudicii consistit in processu.

1. **P**rocessus est ordo legitimis in iudiciis

diciis circa causas à judice & partibus
ad evitandam confusionem servandus.

c.11.x.d prob.c.1.d sent. & re jud.

2. Estque civilis vel criminalis : ille
hodie est ordinarius seu solennis, & ex-
traordinarius seu summarius, item exe-
cutivus.

3. In modo procedendi ordinario
consideranda (1) ea quæ præcedunt ju-
dicium. 2. quæ in eo fiunt. 3. quæ illud fi-
nitum sequuntur.

4. Quæ judicium præcedunt, sunt
vel substantialia, vel accidentalia. Ad il-
la pertinet, 1. Citatio. 2. Libellus ad hæc
1. Contumacia, 2. Dilatio, 3. satisfactio
seu cautio; denique Exceptiones.

5. In ipso judicio quæ fiunt, itidem
vel sunt substantialia, vel accidentalia.
Illiusmodi est Litis contestatio & Pro-
batio; hujusmodi juramentum calum-
niæ, tandem sequitur sententia.

6. Finis & effectus rei judicatæ con-
summatio seu executio, ut quisque
quod sibi debetur, cōsequatur. *pr. I. d. act.*

7. Affines, audientiæ ordinariæ.

Con-

Contraria nullitas, quam faciunt in-
competentia judicis, illegitimatio per-
sonarum, omissio formæ legitimæ, ex-
cessus Advocatorum & Procuratorum,
ambages, temeritas & malitia litigan-
tium.

CAP. IX.

De Citatione.

Processus initium est citatio.

1. **C**itatio est rei ad judicem judicii
suscipiendi causâ vocatio.

id. Brun. 2. paratit. l. 2. t. 4. d. in jus voc. p. 53. 2. Partes ejus tres: præceptio judi-
cis, citationis insinuatio, & nuncii rela-
tio. Myns. 6. O. 10. & 1. O. 77.

3. Est que realis vel verbalis: illa seu
actualis est apprehensio personæ: hæc
aut privata, cùm quis in faciem vel ad
domum citatur, aut publica, quæ fit af-
fixis literis. vid. Geil. 1. O. 56. 57. est & a-
lia

lia peremptoria aut dilatoria. l. 68. ff. d. judic.

4. Origo citationis ex jure naturæ est: namque species est defensionis, Clem. pastoralis. d. judic. Myns. 6. O. 6.

5. Causa efficiens præceptum judicis, instrumentalis, executio apparitoris: προκαταρκτική, litigantis instantia.

6. Citare possunt judices tam ordinarii, quàm delegati. c. 1. d. cau. poss. insertâ citationi delegationis copia. Gail. 1. O. 48. n. 17. 20. Bocer. cl. 6. D. 13. 8. 9.

7. Citari debent omnes, quorum interest, quorumque causa agitur, l. 47. ff. d. re jud. etiamsi sint præsentis, uti praxis fervat; Bocer. d. D. 13. 8. 5. nec modo in singulis causis, sed singulis etiam causarum actibus. d. Clem. l. 4. C. d. dilat. l. 7. C. quom. & quand. jud.

8. Forma, ut judex citationem præcipiat, & nuncius juxta suæ commissio-
nis præscriptum citet, aut personaliter
si persona haberi potest, si non, ad do-
mum affixâ citationis scripturâ, in qua
hæc sex debent contineri. I. nomen ju-
dicis

dicis citantis. 2. nomen citati, & 3. ejus,
ad cujus petitionem citatio fit. 4. causa,
ob quam ea fit. 5. locus idoneus. 6. tem-
pus opportunum & justum. *Geil. 1. O. 48.*
seqq. Myns. 5. O. 85.

9. Finis citati comparitio, & ad de-
fensionem præparatio. Effectus quòd
vid. Breviarii parat. q. 35. fin. ut lit. non contest. p. 57. citatio operatur præventionem, *Clem.*
Etionem, *Gl. in 1. Clem. d. judic.* & quoque
actionem, *l. fin. C. d. præscr 30. ann.* inter-
rumpit præscriptionem, *l. 1. l. 7. C. eod.* ef-
ficat rem litigiosam. *auth. litigiosa. C. d. li-*
tig inducit litis pendentiam. *Myns. 4.*
O. 26. denique est fundamentum to-
tius processus, ut sine ea omninò
vitietur, *§. f. l. d. pæn. temp.*
litig.

CAP.

CAP. X.

De Arrestatione.

Citationis species est arrestatio.

1. **A** Arrestatio, Kummer / Zuschlag /
Verstrickung / est inhibitio vel
retentio rerum aut personarum, ne lo-
co moveantur, quoad certum quid fiat.
Peck tr. d. jur. sist. c. 1. n. 14.
2. Estque 1. licita vel illicita. 2. publi-
ca, quæ fit autoritate legis aut iudicis;
vel privata, quæ fit à privato creditore
ex conventionione aut pacto.
3. Causa efficiens iudex competens,
instrumentalis apparitor seu nuncius
juratus: *προκαταρκτική*, instantia credi-
toris ex justa necessitatis causa, puta su-
spectæ dilapidationis, fugæ aut moræ
nocivæ. *Geil d. arrest. c. 10. n. 1.*
4. Arrestari possunt omnes de fu-
ga vel dilapidatione suspecti, *Peck. d. tr.*
l. 3. n. 1. & bona omnia, nisi nomina-
tim

tiim excipiantur. *vid. Berlich. 1. concl. 74. 75.*

5. Fieri potest arrestatio omni loco & tempore, etiam feriato, imo & nocte, *Peck. d. tr. c. 30. n. 2.* & in domo debitoris propria, *Berlich. 1. concl. 77. n. 51.* in ædibus quoque sacris.

6. Non tamen nundinarum tempore, *l. un. C. d. nund.* nisi debitum in iis sit contractum, *arg. l. 19 §. 2. ff. d. judic. Berlich. d. concl. 77. num 8.* vel huic privilegio sit renunciatum, *Peck. d. tr. c. 12. n. 1.* vel nundinæ per signum campanæ sint finitæ, wann die Meß ist außgeleitet. *Berlich. d. concl. n. 14.*

7. Forma ut fiat in debitis liquidis, & causâ cognitâ. *l. 13. §. 3. ff. d. damn. inf. Geil. d. c. 1. n. 11. Peck. d. tr. c. 16 per tot.* Forma prosequendæ arrestationis est, ut impetrata parti insinuetur, eaque cite-tur ad excipiendum, actor a, in primo termino rationes proponat, eoque non probante reus absolvatur: reo non excipiente arrestum confirmetur.

8. Finis & effectus, ut debitor ejus
tædio

tædio satisfaciat aut caveat creditori vel solvat. *Peck. c. 31. n. 8.*

9. Contraria solutio vel cautio per fidejussores vel pignora. *Id. d. c. 31. n. 1.* juratoria interdum, si personæ sint honestæ & vitæ famæque integræ. *Myns. 2. O. 11.* Contrariæ itidem exceptiones, quibus vel propter materialia aut formalia annullari potest.

CAP. XI.

De Contumacia.

Cùm citatus sæpè malitiosè emaneat, ordine non præpostero hîc agitur de Contumacia.

1. **C**ontumacia est erga judicem commissa inobedientia. *L. un. ff. si quis jus dic. l. 53. pr. ff. d. re jud.*

2. Estque vera seu malitiosa, *c. 4. 5. x. ht.* vel præsumpta seu ficta.

L

3. Ob

3. Ob rei contumaciam plerunque agitur ad primum vel secundum decretum.

4. Primum decretum est jussio judicis, quâ actor in possessionem bonorum rei contumacis custodiae causâ mittitur, ut ea pignoris vice detineat. *l. 3 §. C. d. bon. auct. jud. possid. l. 26. ff. d. pign. act.*

5. Causa efficiens judex ordinarius, in cuius territorio bona sita sunt: *αγορανομικη*, à parte agentis petitio, à parte rei contumacia.

6. Materia circa quam, actiones tam personales, *l. 9. l. fin. C. dt. quàm reales. c. 1. 3. d. eo qui mitt. in poss.* in materia in qua bona contumacis qualiacunque.

7. Forma & modus, ut fiat præcedente contumacia, & non nisi pro quantitate debiti, *auth. ei qui jurat. C. dt. hoc ordine, ut primò apprehendantur mobilia, post immobilia, denique jura. c. 5. x. ut lit. non contest.*

8. Finis, ut actor debitum consequi possit, & reus tædio affectus veniat ad respon-

respon-

respondendum. Effectus quòd affert
 jus pignoris, *l. fin. C. d. prat. pign.* efficit-
 que simul, ut missus rem detineat cu-
 stodiatque, ut nihil in ea sine ipso geri
 possit. *l. 15. ff. d. damn. inf.* fructus tamen
 non lucratur nec participat. *l. 7. ff. ex
 quib. cau. in poss. eat.*

9. Tollitur hoc decretum, si reus
 intra annum veniat, cautionemque ju-
 dicio sisti, ac damna ob id passa auctori
 praestet. *d. auth. ei qui jurat. C. d. bon. auth.
 jud. possid. d. c. 5. x. ut lit. non cont.*

10. Secundum decretum est altera
 judicis jussio, quâ ob contumaciam
 moramq; debitoris, auctorem jam mis-
 sum decernit verum possessorem, aut ju-
 bet esse dominum. *c. 1. d. eo qui mitt. in poss.*

11. Causa efficiens, idem judex, qui
 primum interposuit: *προκαταρκτικὴ* ni-
 mia non respondentis contumacia.

12. Materia circa quam, actiones
 tantum personales, non reales in qui-
 bus cessat.

13. Forma ut fiat citata parte & cau-
 sa cognita.

L 2

14. Fi-

14. Finis ut nimia debitoris contumacia puniatur. Effectus quòd non tantùm facit possessorem, ita ut fructus lucretur, sed & dominum: perinde atque cùm res in solutum datur. *l. 15. ff. d. ne jud. t. t. C. d. jur. dom. impet.*

CAP. XII.

De Satisdationibus.

Ne judicium reddatur elusorium, utrinque prestanda cautio.

1. **S**atisdatio est cautio, quâ adversarium reddimus securum datis fidejussoribus vel pignoribus. *l. 1. ht.*

2. Est quæ necessaria vel voluntaria, *l. 7. ht.* juratoria vel simplex, *l. 61. ff. d. V. S.*

3. Causa efficiens judex & litigantium voluntas: προκαταρκτική petitio partis.

4. Sa-

4. Satisdare tenentur omnes qui conveniuntur, nisi vel suæ relinquuntur promissioni aut jurejurando. *l. 7. l. 15. ht. vel possideant immobilia. d. l. 15. Bocer. cl. 6. D. 17. 0. 74. 75. 79.*

5. Materia causæ omnes, etiam criminales pro personæ qualitate & circumstantiis. *l. 4. ff. d. custod. reor.*

6. Forma ut fiat per fidejussores vel pignora, *l. 1. ht. Gail. tr. d. arrest c. 3. n. 4. & actor satisdet de prosecutione litis, de expensis & reconventionem. auth. libellum. C d. lit. contest. Nov. 112. c. 2. reus iudicio fitti, §. 2. I. ht. l. 2. l. 4. 5. ht. & iudicatum solvi. l. 8. & t. t. jud. solv. Bocer. d. D. 17. procurator utriusque de rato. §. 4. 5. I. eod. VVurms. pr. obs. t. 5. O. 18.*

7. Finis adversarii securitas. *l. 1. ht. Effectus quòd eam offerens, non possit arrestari aut incarcerari. l. 5. §. 1.*

eod. Geil. tr. d. arrest.

6. 2. n. 7.

L 3

CAP.

C A P. XIII.

De Interventione.

Interdum tertius judicio intervenit, vel reus mutuam instituit petitionem, itaque dicendum de interventione & reconventionem.

1. **I**Nterventio est tertii alicujus ad causam motam pro suo jure accessio. *l. 63 ff. d. re jud. c. 30. x. d. testib.*
2. Fitque principaliter ratione juris sui vel interesse, vel assistenter. *Berlich. 1. concl. 25. n. 27. seqq.*
3. Intervenire potest quilibet tertius, quem causa tangit, *c. 25. x. d. sent. in principio, medio vel fine, Geil. 1. O. 70. n. 4.* imo & post sententiam ad impediendam ejus executionem. *Id. d. O. n. 19, 20.*
4. Forma ut interveniens summarie de jure & interesse suo doceat, inque eo statu in quo est, processum reasumat.

sumat. *c. fin. ut lit. pend. in 6. Bocer. cl. 6. D.*
5. 8. 29. 31.

5. Finis & effectus, quòd fiat ad re-
 movendum agentem vel defendentem.
d. l. 63. ff. d. re jud l. 19. C. d. lib. cau. (2) ad af-
sistendum causæ. d. l. 19.

CAP. XIV.

De Reconventione.

1. **R**Econventio Gegen oder Wider-
 flag/ est mutua rei conventi con-
 trā actorem coram eodem iudice insti-
 tuta actio, *t. t. x. d. mut. pet. Gisebert. tr. sing.*
c. 2. pr.

2. Estq; propria, quæ pari passu am-
 bulat cum conventionē, vel impropria.

3. Reconvenire potest reus quili-
 bet, non tamen excommunicatus. *c. 5. in*
f. x. d. except. & quidem coram eodem
 iudice, sive sit ordinarius seu delegatus.

L 4

l. 14.

l. 14. auth. & consequenter. C. d. sent. & interloc. non coram arbitro. Bocer. cl. 6. D. 21. 0. 33.

4. Materia causæ omnes, non tamen executivæ & summariæ, non præjudicales, neque criminales, *l. 19. C. d. his qui accus. non poss. depositi, c. 2. x. depos. spoli. c. fin. x. d. ord. cognit. Bocer. d. D. 21. 0. 36. 37.*

5. Forma ut fiat ante litis contestationem, vel statim post, & simultaneo cum conventionem processu discutiatur, eademque sententia terminetur. *c. 1. x. d. mut. pet. Nov 96. c. 2. Myns. 1. O. 10.*

6. Finis ut lites abbrevientur. Effectus quòd actorem jurisdictioni iudicis rei conventi subjiciat. *d. l. 14.*

& auth. seq. C. d. sent. d.

N. 96. c. 2.

CAP.

CAP. XV.

De Libellis.

*Citatus ubi per se vel per procuratorem com-
paret, offerendus libellus.*

1. **L**ibellus est scriptura, actoris pe-
titionem ejusque causam conti-
nens *c. f. x. ht.*

2. Estque simplex vel articulatus: ci-
vilis vel criminalis: conventionalis vel
reconventionalis.

3. Partes ejus tres: propositio, nar-
ratio facti, petitio seu conclusio.

4. Propria, ut sit certus, brevis, di-
lucidus: non obscurus, ambiguus, non
vagus, incertus, generalis aut contra-
rius, alternativus. *Geil. 1. O. 62. Myns. 2. O.
48. & 4. O. 11. Bocer. cl. 6. D. 14. 8. 24. 29.*

5. Causa efficiens lex, quæ vult offer-
ri libellum judici, deinde parti, *c. i. d.
lib. oblat. auth. offeratur. C. d. edend.*

6. Materia causæ civiles, vel crimi-

L 9

nales,

nales, *l. 3. ff. d. accus. petitoria*, *possessoria*, *L. un. C. ubi de mom. poss.* non *summaria*. *Clem. sæpè d. V. S.* non *notoria*, *parvæ actenues*.

7. Forma quòd concupiendus sit *scripturâ*, quæ debet continere nomen *judicis*, *actoris* & *rei*; deinde *rem petitam* ejuq; *causam*. *Geil. l. O. 61. Bocer. d. D. 14. 8. 10. seqq.* Sed præcipua ejus forma consistit in *conclusionone*, ex qua intelligi potest *genus actionis*. Solent etiam *libellis* *variæ addi clausulæ*, de quibus *vide Schneidevv. in §. 1. I. d. act. n. 120. & seqq.*

8. *Finis* ut *futurae litis speciem* demonstret, *sciatque adversarius* *cedere velit* an *contendere*. *l. 1 ff. d. edend.* *Effe-ctus* quòd sit *fundamentum judicii*, *juxtaque eum processus* *reguletur*, *maximè probatio* & *sententia*.

9. *Adjacet mutatio* vel *emendatio*, *l. 3. C. d. edend. Bocer. d. D. 14. 8. 23.* *interpre-tatio*, *l. 66. ff. d. judic.* *Affinis libellus* *Prin-cipi oblatus*. *t. t. C. d. prec. Imp. off.*

10. *Contraria ineptitudo*, *generalitas*, *incertitudo*, *obscuritas*, & *similia*.

CAP.

CAP. XVI.

De Exceptionibus.

*Reus si contendendum putet, auctori respondet
opponendo exceptiones.*

1. **E**Xceptio est rei conventi defen-
sio seu actionis exclusio. *l. 2. ht.*
2. Estque personalis vel realis seu
transitoria, *l. 7. eod* temporalis & dilato-
ria vel peremptoria & perpetua. *§. 8. I.*
ht. l. 2. 3. eod. de singulis exceptionum
speciebus. *vid. Zanger. tr. d. Except. p. 2. c. 4.*
seqq. Bocer. cl. 6. D. 12.
3. Causa efficiens, *lex. §. 7. I. ht.* im-
pulsiva æquitas.
4. Materia circa quam, actio : ex
qua, jus cuique proprium.
5. Forma ut à reo proponatur nuda
facti narratione, in scriptis vel viva vo-
ce & dilatoria quidem ante litis conte-
stationem, peremptoria & itidem pri-
vilegiata quandocunque ante sententi-
am.

am. l. 8. l. 9. C. ht. R. A. 1570. §. Demnach
sollen die gewöhnliche Termin. R. 1594.
§. Setzen demnach/ ordnen und wollen.
Myns. 1. O. 24. Probandi forma per in-
strumenta, confessionem adversarii, ut
& per acta iudicii.

6. Finis ut actio excludatur. l. 2. ht.
Effectus quòd reus exceptione proba-
ta absolvitur. c. 1. x. eod.

7. Adjacentia, æquitas, justitia. pr. l.
ht. affinis duplicatio, quadruplicatio, §.
1. l. d. replic. reconventio, c. 5. in f. ht. im-
ploratio officii iudicis, ut actori certus
ad agendum terminus præfigatur.

8. Contraria replicatio, pr. l. d. replic.
nullitas, injustitia: statutum compro-
missum, pactum quo exceptiones inhi-
bentur: item præscriptio 30. annorum.

l. 3. 4. l. 8. C. d. præscr. 30. ann. pr. l.
d. perpet. & temp. act.

CAP.

C A P. XVII.

De Feriis.

Libello exhibito sc̄, è incidunt feriæ vel dantur dilationes, ne reus statim respondere teneatur.

1. **F**erix sunt dies ab actibus judicialibus vacui.
2. Suntque solennes vel minus solennes: illæ divinæ, quales jejunii & precum, Fast, Buß, und Bettag/ dies dominici & festi: l. 2. 6. 7. 8. C. ht. vel humanæ, quæ vel honorariæ, vel necessariæ messium & vindemiarum, Erndt, oder Herbst, Vacans, l. 4. ff. ht. l. 2. C. eod.
3. Ferias generales solus Princeps statuit, locales magistratus inferior, ut in suo territorio valeant.
4. Materia circa quam, actus judiciales. l. 8. C. ht. Bocer. cl. 6. D. 16. 0. 26. seqq. opera tamen necessitatis & quæ moram non patiuntur, in ipsis feriis expediri possunt.

L 7

s. For-

5. Forma & tempora colendarum feriarum varia. *l. 2. l. 7. l. fin. C. ht.* potest tamen iudex pro ratione fructuum, aut seriùs aut citiùs eas indicere. *Gl. & Dd. in l. 4. C. eod.*

6. Finis solennium, ut cultus divinus celebretur, *l. 7. l. fin. C. ht. necessariorum*, ut agricolæ colligendis fructibus vacare possint, *l. 3. C. eod. repentinorum*, ut publicum sit gaudium vel luctus. Effectus quòd in feriis nec jus dici, nec ullus actus à iudice fieri possit. *l. 7. C. eod.*

7. Contraria renunciatio, in necessariis scilicet, non solennibus. *c. fin. x ht.*

C A P. XVIII.

De Dilationibus.

Feriis propinqua est dilatio.

I. **D**ilatio est termini ad actum aliquem

quem judicialem expediendum assignatio.

2. Estque dilatoria vel peremptoria, *l. 68. seqq. ff. d. judic. judicialis vel extrajudicialis: legalis, arbitraria, conventionalis. Bocer. cl. 6. D. 15.*

3. Propria, ut sit continua, *l. 3. C. eod. peremptoria, arbitraria, utrique parti communis.*

4. Datur à lege aut à judice, aut consuetudine seu statuto, aut partium conventionione. Causa impulsiva petitio partis, vel æquitas & variis circumstantiis.

5. Materia circa quam, causæ civiles, criminales, *l. fin ff. ht. & singuli judiciorum actus. l. fin. C. d. fer.*

6. Forma ut detur parte citata, & cum quadam causæ cognitione, *l. 4. C. ht. & ut judex significet, quid in termino agi oporteat.*

7. Finis ut litigantes idoneum habeant spacium ad præparationem instructionemq; *l. 1. C. eod.* Effectus quòd dilatio excuset à pœna & mora, & illa pen-

pendente nihil sit agendum aut innovandum. *c. 2. x. eod.*

8. Adjacet justitia, justa causa: consequens est terminus. Contraria defectus justæ causæ & cognitionis, brevitās, angustia, coarctatio nimia.

CAP. XIX.

De litis contestatione.

Hactenus de judiciorum preparatoriis, sequitur nunc de ipsius negotii disceptatione, qua fit per litis contestationem.

1. **L**itis contestatio *Kriegsbefestigung* / est judicii constitutio, constans affirmatione unius & contradictione alterius.
 2. Estque affirmativa vel negativa, *Bocer. cl. 6. D. 20. 8. 15. 17.* expressa vel tacita, generalis vel specialis.
 3. Partes ejus narratio seu petitio actoris, & rei responsio, *c. un. x. ht.*
 4. Causa remota lex, consuetudo.
- Myns.*

Myns. 4. O. 62. propinqua iudicis præceptum, sententia interlocutoria.

5. Materia causæ civiles & criminales: non summaria, *Clem.* 2. d. V. S. aut spirituales, *Clem.* 2. d. *judic.* aut secundæ instantiæ. *Myns.* 1. O. 1. notoria & similes. Versatur a. circa merita causæ principalis ante in libello comprehensa. *d. c. un.*

6. Forma ut fiat ajendo vel negando narrata prout narrantur, & petita prout petuntur. *Bocer.* d. D. 20. 0. 19. 21. non etiã per verba credulitatis vel ambiguitatis.

7. Finis ordinatio iudicii, ut procedi possit ad probationem, cognitionem, definitionem. *t. t. x. ut lit. non contest* Effectus quòd sit substantiale iudicii fundamentum, *c. un. eod. in 6. Myns.* 3. O. 74. excludit exceptiones dilatorias & declinatorias, *l. 9 C. d. except. pœnitentiam, L. un. C. de plus pet. libelli mutationem, l. 3. C. d. edend. perpetuat actiones, interrumpit præscriptiones. l. 7. l. fin. C. d. præscr. 30. ann. efficit malæ fidei possessorem. Geil.* 1. O. 74. n. 4. *seqq. Bocer.* d. D. 20. 0. 48. 49. 51.

8. Affi-

8. Affinis libelli oblatio, *t. t. C. quand. lib. citatio & denunciatio. Contraria quæ eam tollunt, uti lex, rescriptum, Clem. sepè d. V. S. consuetudo, Myns. 4. O. 62. vel statutum.*

C A P. XX.

De Juramento calumniæ.

Litis contestatione factâ, regulariter proceditur ad præstationem juramenti calumniæ.

1. **J**uramentum calumniæ, *Eyd für Gefährd* est utriusque partis de bona causa fide prosequenda asseveratio *l. 2. pr. C. ht. t. t. x. eod.*

2. Estque judiciale vel extrajudiciale illud generale vel speciale. *auth. hoc juramentum, C. ht.*

3. Proprium quòd sit non de veritate, sed credulitate.

4. Cau-

4. *Causa efficiens lex. l. 1. 2. C. ht. impulsiva boni publici ratio, & petitio partis adversæ. c. 1. eod. in 6. instrumentalis, præceptum & interlocutio judicis.*

5. *Jurat tam actor quàm reus, d. l. 2. & hæredes utriusque. auth principales. C. eod. Advocati quoque utriusque partis, d. l. 2. pr. l. 12. C. d. judic. qui tamen alibi initio officii, non in singulas causas jurant: item procuratores, d. l. 2. §. 3. c. 3. x. eod. tutores vel curatores. d. l. 2. §. 2. collegium vel universitas per tres aut quatuor è senioribus, vel per Syndicum.*

6. *Materia, causa civilis, non spiritualis vel criminalis. c. 2. x. eod. Capita juramenti his continentur versiculis: Illud juretur, quod lis sibi justa videtur, Et si quærat, verum non inficietur: Ut lis tardetur, dilatio nulla petatur: Nil promittatur, nec falsa probatio detur. adde Bocer. cl. 6. D. 18. 8, 9. 10.*

7. *Forma ut juretur ad acta, per Deum erectis digitis, præsentate adversario, vel ejus procuratore, aut saltem citato, in præsentia judicis. d. l. 2. & auth. prin-*

principales. C. ht. Procuratores a. non solum in animam domini, sed & suam jurare debent c. 2. §. 1. eod. in 6. Ord. Cam. 1. t. 26. §. Ob auch ein Procurator. P. Frider. in dedic. lib. 1 d. process.

8. Finis ut sacramenti timore litigantium securitas & audacia compescatur. *pr. & §. 1. I d. pæn. tem. litig. l. 2. §. pen. C. ht. & ut sit litium compendium, ut per illud veritas eliciatur. c. 5. eod. Effectus quòd deinceps calumniæ suspicionem cessare faciat: non præstiti, quòd actor causâ cadat, reus quasi confessus condemnatur. d. l. 2. §. 6. 7. Geil. 1. O. 87.*

9. Affinis cautio de decima parte litis præstanda, *N. 112. c. 2. item affine juramentum veritatis, malitiæ. Eyd. Boffheit zu vermeiden. c. 2. ht. in 6. Bocer. d. D. 0. 17. 18.*

10. Contraria remissio litigantium, *c. 1. §. 1. eod. in 6. Geil 1. O. 85. Bocer. d. D. 0. 12. consuetudo.*

CAP.

C A P. XXI.

De Positionibus.

Juramento calumnie præstito, antequam deveniatur ad probationem, actor offert positiones, has sequitur responsio.

1. **P**ositio vel articulus est pars intentionis, continens id super quo ab adversario sibi responderi quis petit.
2. Estque pertinens vel impertinens, quam tamen judex ex officio rejicit.
Myns. 5. O. 88. Geil. 1. O. 81. n. 2. 3.
3. Objectum ejus res omnis in judicio probanda: in specie id, quod inter partes five principaliter five incidenter controversum est.
4. Forma, quòd positiones ex substantia & quasi visceribus libelli formari, eique conformes esse debeant, & ut in scriptis omnes una eademque vice fiant, & exhibeantur intra terminum
sub

sub juramento dandorum. *Gail. 1. O. 79. n. 10. Bocer. cl. 6. D. 22. θ. 14.* denique ut simplices, claræ, non multiplices, impertinentes, obscuræ, vagæ, captiosæ aut contrariæ sint. *Myns. 6. O. 82. Bocer. cl. 6. D. 14. θ. 36. 37. 38.*

5. Finis ut ponens relevetur ab onere probandi. Effectus quòd eas producens omnia in iis contenta pro agnitis & confessis habere censeatur, nisi error intervenerit; & quòd adversarius ad eas respondere teneatur, idque per contumaciam recusans, habeatur pro confesso. *Geil. 1. O. 80.*

6. Responsio est positionis affirmatio vel negatio.

7. Estque simplex, vel distincta.

8. Objectum articuli singuli, quibus respondendum est. *c. 2. d. confess. in 6. Geil. 1. O. 82. n. 4. 5.* iique omnes qui facti sunt proprii, non alieni, & ad causam nil facientes.

9. Forma quòd sigillatim, purè & clarè, per verbum credo vel non credo, fieri debeat, sub juramento responden-

dendorum, & intra terminum assignatum. *Myns. 1. O. 86. Geil. 1. O. 83. adde Bocer. d. D. 22. 8. 18. 29.*

10. Finis & effectus, quòd affirmativa confessionem inducat, & noceat confitenti, non alii, *c. 1. x. d. confess.* nec revocari possit, nisi in continenti. Non respondentis pœna est, quòd habeatur pro confesso, & articuli in pœnam contumaciæ pro confessatis acceptentur. *d. c. 2. d. confess. in 6. Geil 1. O. 80. non tamen in criminalibus. l. 1. §. 6. ff. eod.*

C A P. XXII.

De Probationibus.

1. **P**ROBATIO est rei dubiæ per argumenta judici facta demonstratio.

2. Estque judicialis vel extrajudicialis, plena vel semiplena: legitima vel illegitima, de utriusque speciebus. *vid. Berlich. 1. concl. 36. Rauch. 2. cl. 3. q. 11.*

3. Pro-

3. Propria ejus, ut sit libello conformis, concludens; non impertinens, non dubia, incerta, nec superflua.

4. Causa efficiens iudex, qui eam alterutri parti imponit. Probare tenetur actor, *l. 1. l. 23. C. ht.* non reus, nisi exceptionem. *l. 9. eod.*

5. Materia facta incerta, *l. 16. C. ht.* non notoria, *c. 3. d. test cog. Myns. 6. O. 3.* & quidem ea quæ ad causam pertinent, & in quibus se quis fundat: non impertinentia. *l. 22. C. eod.*

6. Forma ut fiat citata parte, & termino justo ad id præstituto, *auth. sed etsi. C. d. testib.* & quidem post litem contestatam, *t. t. x. ut lit. non contest.* non tamen post publicationem attestatorum, *auth. at qui semel C. ht.* nec post conclusionem in causa vel sententiam.

7. Finis, ut finem faciat iudici. Effectus, quòd secundum acta & probata, (non tamen contra scientiam & conscientiam, *Hotom. ill. q. 27.*) iudex sententiam ferre debeat. *l. 10. §. fin. ff. d. edend.* & actore nihil probante reum absolvere. *l. 23. C. ht.*

8. Af-

8. Affinia, jusjurandum, confessio, evidentia facti, seu ocularis inspectio *Bocer. cl. 6. D. 26.* præsumptio juris. Contraria pugnancia seu contrarietas, aliaque multa quæ ei solent opponi.

CAP. XXIII.

De Præsumptionibus.

1. **P** Ræsumptio est de re verisimili
ratiocinatio.
2. Est q; vel necessaria seu juris & de jure, vel probabilis seu juris tantum, legis aut hominis: deinde levis seu semiplena, vel levissima, quæ semiplenâ minor.
3. Causa efficiens, lex: *αφοκαταρητικὴ* signa necessaria, vel verisimilia ex circumstantiis sumpta.
4. Materia, consilia, affectus, actiones, facta, qualitates, solennitates & accidentia intrinseca & externa. *vid. Alciat. tr. d. præsumpt. Bocer. cl. 6. D. 25.*

M

5. For-

5. Forma & modus præsumendi pro varietate objectorum signorum varius.

6. Finis & effectus, quòd præsumptio juris & de jure indubitata faciat fidem; quòd juris præsumptio sit pro documento idoneo, eique stetur donec probetur contrarium: *Myns. 5. O. 68.* modica conjecturam vel suspicionem inducat.

7. Affinis est fictio. Contraria probatio veritatis in contrarium, impossibilitas rei & absurditas.

C A P. XXIV.

De Testibus.

Probationum species sunt Testes, Instrumenta, juramentum decisorium, confessio.

1. **T** Estis est persona de facto controverso examinanda,
2. Te-

2. Testes sunt vel idonei & habiles, vel suspecti.

3. Causa efficiens citatio & compulsio iudicis: *προκαταρκτική*, petitio litigatoris.

4. Testes esse possunt omnes, qui naturâ, vel lege non prohibentur: naturâ, ob vitium animi, uti furiosi, amentes, impuberes; *l. 3. §. pen. l. 19. ht.* vel corporis, surdi, muti, cæci. Lege infames, *l. fin. eod. c. 54. eod.* ob amicitiam vel inimicitias suspecti, ut domestici, consanguinei vel affines, *l. pen. ht.* parentes & liberi invicem, *l. 6. C. ht.* quilibet in sua causa, *l. 10. C. eod.* & deniq; qui ad testificandum se obtulêre. *Mynsing. 4. O. 3. adde Boccr. cl. 6. D. 23. A. 18. seqq.*

5. Materia circa quam, causæ civiles, criminales, *l. 1. pr. ht. c. 29. c. 54. x. eod.* profanæ, spirituales seu Ecclesiasticæ.

6. Forma producendi, ut post litem contestatam producantur, non ante, nisi cum ad æternam rei memoriam examinari petuntur, *c. 5. x. ut*

M 2

lit.

lit. non contest. *Myns. 1. O. 10. & 4. O. 71. Geil. 1. O. 92.*

7. Forma examinis, ut examinentur præstito prius juramento. *l. 9. C. ht. Myns. 3. O. 80. Geil. 1. O. 101. secretò & clam partibus super omnibus articulis atque interrogatoriis, & de singulis causæ circumstantiis, de persona, loco, tempore, visu, auditu, scientia, credulitate, & certitudine rei, & potissimum de ratione dicti sui. c. 37. c. 52. x. ht. & ut ipsa verba formalia à tabellione scribantur & annotentur, Examine peracto iudex publicat attestations, ut parti liceat contra eas excipere. *Geil. 1. O. 105. qua publicatione facta super iisdem vel directò contrariis articulis testes ultra non audiuntur. c. 46. x. ht. Clem. 2. eod. Myns. 1. O. 32. Berlich. 1. concl. 40.**

8. Finis ut veritas exploretur. Effectus quòd testes æquè fidem faciant ac instrumenta publica. *L. 15. C. d. fid. instrum.* scilicet si sint omni exceptione majores, & idoneam reddant testimonii sui causam atque rationem.

9. Con-

9. Contraria ea, quæ vel contra personas vel dicta testium objiciuntur, vel contra examinis formam.

C A P. XXV.

De Instrumentis.

1. **I**nstrumentum est scriptura, rei controversæ fidem faciens.

2. Estque publicum vel privatum: utrumq; authenticum seu originale, der Hauptebriff / & transumptū seu exemplum, ein Vidimirter Auszug / Copie.

3. Causa efficiens voluntas contrahentium, lex aut judex. Conficiuntur instrumenta à Notariis vel aliis personis publicis: causa προαναταραχτικὴν iudicis mandatum aut rogatio partium.

4. Materia actus & contractus omnes liciti. l. 19. C. ht. non lege vel statuto prohibiti. l. 14. §. 3. C. d. SS. Eccl. l. 29. in f. C. d. testam. 2. F. 55. pr. circ. fin.

M 3

5. For-

5. Forma in clausulis, quæ instrumento adhiberi solent, consistit: quales sunt nominis divini præfatio, nomen Principis regnantis, annus, dies, locus celebrati contractus, & in calce signum Notarii. *Nov. 47. R. 15. 12. 6. Und nachdem. Bocer. cl. 6. D. 24. 0. 12. 13. 15. 17.* Forma producendi, ut productio fiat solenniter & in iudicio, citata parte adversa, post litem contestatam, usque ad conclusionem in causa. *c. 6. x. ht.*

6. Finis quòd instrumenta fiant ad solennitatem actus perficiendam, vel ad cautionem probationis. Effectus quòd publica plenam faciant fidem in iudicio, *l. 15. C. ht.* scilicet originalia, non exempla. *l. 2. ff. eod.* privata verò pro scribente non, sed contra eum probent. *c. fin. x. ht. vid. VVehn, in obs. pr. verb. Bücher.*

7. Quod interpretationem attinet instrumenta sunt stricti juris, nec extenduntur extra ea, de quibus Notarius rogatus est, & quibus ipse interfuit, neque intelligitur de reliquis, quæ in eo
non

non continentur, neque valent in tertii præjudicium.

8. Contraria exceptiones variæ, quæ instrumentis objici possunt.

C A P. XXVI.

De Jurejurando.

1. **J**uramentum decisorium est probationis cum obtestatione divina licet finiens.

2. Estque voluntarium, judiciale, necessarium. *rub. ht. Bocer. cl. 6. D 18.*

3. Voluntarium est, quod pars parti extra judicium defert. *l. 17. l. 28. §. f. ht.*

4. Objectum ejus omnis actio & controversia, de qua in judicio disputari potest. *l. 3. §. 7. l. 7. ht.*

5. Proprium quòd in arbitrio sit ejus, cui est delatum, vel suscipere vel recusare; semel autem susceptum præstari debet omninò. *l. 17. pr. eod.*

6. Effectus in genere est, quòd spe-

M 4

ciem

ciem transactionis contineat, eandem-
que auctoritatem habeat, quam res ju-
dicata, *l. 2. l. 26. § fin. ht.* in specie autem
respectu actoris jurantis actionem, §. 9.
l. d. act. d. l. 28. § fin. ht. respectu rei exce-
ptionem producat. §. 4. *l. l. except.*

7. Judiciale juramentum est, quod
pars parti in judicio auctoritate judicis
defert. *l. 12. §. 1. C. d. R. C.*

8. Proprium, quòd delatum, nisi ju-
sta recusandi causa subsit, omninò susci-
piendum, vel deferenti referendum sit:
cùm manifestæ sit turpitudinis nolle
jurare aut non referre. *l. 38. ht.*

9. Effectus quòd eo satis probatum
sit, & nihil amplius quæratur, sed litiga-
tores à limine judicii repellantur. *d. §. 9.*
l. d. act. c. 1. d. lit. contest. in 6.

10. Necessarium juramentum est,
quod judex parti defert ad supplendam
probationem.

11. Defertur à solo judice, *l. 31. ff. ht.*
& quidem illi qui intentionem suam se-
miplenè probavit, *Myns. 1. O. 68. n. 5.* sive
actor sit sive reus.

12. Ob-

12. Objectum causa civilis, eaque non adeò ardua: non criminalis, *arg. l. fin. C. d. probat. l. 16. C. d. pœn. Myns. d. O n. 4. & 2. O 87. neque matrimonialis.*

13. Proprium quòd necessariò præstandum sit. *l. 3. C. ht.*

14. Effectus quòd iudex juxta illud sententiam ferre debeat.

CAP. XXVII.

De Confessione.

1. **C**onfessio est ejus, quod ab adversario intenditur, facta asseveratio.

2. Estque judicialis vel extrajudicialis: & utraque tacita vel expressa.

3. Causa efficiens, is qui confitetur, sitq; major 25. annis & causæ dominus.

4. Materia res omnis litigiosa, modo non adversetur juri vel naturæ, *c. fin. x. d. pact. l. 14. ff. d. interrog. act.*

M s

5. For-

5. Forma ut fiat spontè & liberè, absque metu, in iudicio, coram suo iudice, præsentè adversario, verbis minime ambiguis & expressa idonea ratione atque causa.

6. Finis ut veritas sine ambagibus eruatur. Effectus quòd judicialis plenè probet, & habeat vim sententiæ. *l. 25. §. 2. ff. ad. L. Aquil. L. un. C. ht. extrajudicialis in civilibus plenè probet, in criminalib. indicium faciat ad torturam. Ruland. d. commiss. part. 4. lib. 8. c. 10. Bocer. cl. 6. D 22. θ. 4.*

7. Contraria vis, metus, ambiguitas.

C A P. XXVIII.

De Conclusionè.

Causâ disceptata satis & probata, tandem sequitur conclusio.

1. **C**onclusio causæ est probationum & allegationum renunciatio,

tio,

tio, ejusque judicis arbitrio submissio.

2. Estque expressa vel tacita, pura vel eventualis: particularis, generalis.

3. Concludit pars alterutra vel utraque, & eâ nolente concludere, judex in contumaciam non concludentis causam pro conclusa acceptat. *auth. jubemus. C. d. judic. Geil. 1. O. 107. n. 2. Myns. 3. O. 17.*

4. Forma quòd vel verbis expressis, & purè vel sub certa conditione, reservatione & protestatione fiat, aut tacitè ex circumstantiis subsumatur.

5. Finis & effectus, quòd ulteriorem probationem & allegationem excludat, *c. 5. d. cau. poss. & prop.* quod tamen secus est in causis criminalibus, *Geil. d. O. 107. n. 11.* & matrimonialibus, *Id. 1. O. 112.* itemque quoad judicem, qui conclusionem rescindere, & partibus ulteriorem probationem potest injungere. *Id. d. O. 107. n. 1.* Exhiberi quoque post eam solent Consilia & allegationes juris, *Besold. th. pr. h. verb. Bocer. cl. 6. D. 27. 0. 13. 14.*

6. Contraria revocatio & rescissio.

M 6

CAP.

C A P. XXIX.

De Sententia.

Actis lectis & consultatis, judex fert sententiam.

1. **S**ententia est pronuntiatio judicis, causæ controversæ decisionem continens;

2. Estque vel interlocutoria, vel definitiva, *Bey, oder End, Urtheil*; illa simplex vel mixta vim definitivæ habens. *Bocer. cl. 6. D. 31.*

3. Causa efficiens, judex competens. *l. 28 ff. ht. is n. solus eam pronunciat. l. 1. 2. C. d. sent. ex brev. recit.*

4. Materia res omnes, quæ in disceptationem forenssem cadunt.

5. Forma ut fiat post litem contestatam, *t. t. x. ut lit. non contest.* probationes receptas, & causâ plenè cognitâ, *Clem. pastoralis. x. ht.* & quidem ex scripto, *l. 2. 3. C. d. sent. ex brev. recit.* ab ipso
judi-

judice in loco consueto & pro tribu-
nali sedente, *Nov. 82. c. 3.* citatisque par-
tibus; *l. 68. ff. d. jud. l. 47. pr. ff. d. re jud. l. 7.*
8. C. quom. & ju. jud. & ut legibus, actis
ipsique stylo sit conformis, *pr. l. d. off. jud.*
contineatque absolutionem vel con-
demnationem. *l. 1. ht. l. 3. C. eod. Bocer. cl. 6.*
D. 32.

6. Finis ut lites sopiantur. *c. 1. x. eod.*
Effectus quòd post decem dies transeat
in rem judicatam, *l. 4. C. ht.* quodque jus
faciat inter partes, non alios, *t. t. C. quib.*
res jud. non noc. t. t. C. int alios act. quòd de-
nique actionem vel exceptionem rei
judicatæ producat. *t. t. ff. d. except. rei jud.*

7. Contraria retractatio, iniquitas,
nullitas, quæ ad annos 30. in-
tentari potest. *Geil. 1.*

O. 127. n. 8.

M 7

CAP.

C A P. XXX.

De Nullitate.

Sententia impugnari solent vel ex processu ob nullitatem, vel ex meritis ob iniquitatem: idque vel ordinariè, appellatione, vel extraordinariè, supplicatione, actorum revisione, reductione & in integrum restitutione.

- I. **N**ullitas est sententiæ contra juris ordinem latae impugnatio,
 2. Estque vel ratione personarum, vel processus.
 3. Proponere eam potest quilibet ratione sui præjudicii, etiam tertius; & judicis est eam admittere.
 4. Oritur ex causis variis, vel 1. ex defectu personarum in judicio versantium; idque vel judicis, si à judice incompetente, corrupto, incapace & prohibito lata sit sententia: vel litigantium, si non habent personam standi in judicio.

cio.

cio. 2. ex defectu processus, si lata sit non servatâ formâ ac substantialibus processus ejusque solennitatibus; veluti libelli oblatione, litis contestatione, vel probationibus omiſſis: si præcipitata sit & temeraria: si lata sit ex causa notoriè falsa, errore manifesto, & contra jura. *vid. Vant. tr. d. nullit. per tot. Bocer. cl. 6 D. 23.*

5. Effectus, quòd per eam causa principalis ad judicem nullitatis devolvatur, ut is sententiam vel reformet, vel confirmet: modò nullitas in continenti probetur. *Myns. 4. O. 64. Geil. 1. O. 127.*

C A P. XXXI.

De Appellationibus.

I. **A**ppellatio est ab inferiori iudice ad superiorem gradatim facta provocatio.

2. Est-

2. Estq; judicialis vel extrajudicialis.

3. Appellare possunt omnes, quicumque per imperitiam vel iniquitatem judicis sunt gravati, *l. 30. C. ht.* sive unus sive plures. *t. t. C. si un. ex plur.* non tamen contumaces, *l. 4. C. quor. appell. non recip.* confessi & convicti, *l. 2. C. eod.* ter condemnati, *l. un. C. ne lic. in una ead. cau. Nov. 82. c. 5.* nec qui appellationi renunciarunt, *l. f. §. f. C. de temp. app.*

4. Materia causa quæcunq; seu major sive minor, *l. 20. C. ht.* civilis an criminalis, *l. 6. ff. eod. l. 6. C. d. episc. aud.* cessat tamen in causis notoriis & frivolis, *c. 5. eod.* juramento decisis, *l. 12. §. 1. 2. C. d. reb. cred. sorte diremptis*, *arg. l. 11. §. 4 d. min.* momentaneæ possessionis, *L. un. C. si. d. mom. poss. app.* summam appellabilem non habentibus. *N. 23. c. 3. R. A. 1600.*

5. Materia à qua sunt sententiæ definitivæ, non interlocutoria, nisi vim definitivæ habeant, *l. 2. ff. d. appell. recip. Geil. 1. O. 129, 130.* Jure Canon, à quolibet

bet

bet gravamine appellatur. *c. 1. c. 3. ht. in 6. Clem. 5. eod.*

6. Forma consistit in legitimo ordine, modo & tempore. Ordo justus est, si gradatim ab inferiori ad proximum immediatè superiorem fiat; *l. 21. ht. c. 66. x. eod.* nisi medius justitiam deneget, vel alius sit suspectus & inhabilis. *Myns. 1. O. 67.*

7. Modus ut appellatio à definitiva in continentiviva voce, vel ex intervallo in scriptis fiat, *l. 5. §. fin. ht. l. 6. C. eod. Bocer. cl. 6. D. 34. §. 60. 61.* ab interlocutoria non nisi in scriptis, expressâ causâ fieri debeat. *c. 1. ht. in 6 Myns. 1. O. 67.*

8. Tempus triplex est, interponendæ, introducendæ & proseguendæ appellationis. Illud est decendium, *auth. hodie C. ht. Nov. 23. c. 1.* à die latæ sententiæ, quod currit de momento ad momentum, *Myns. 2. O. 2.* & interea petendi sunt Apostoli. *Clem. 2. ht. L. un. d. lib. dimiss.* Præsentandæ tempus arbitrio judicis à quo committitur: proseguendæ hodiè annus est, & ex justa causa
fa

sa biennium. *auth. ei qui C. d. temp. appell.*
Geil 1. O 141. Bocer. d. D. 34. 0. 70 79. 98.

9. Finis ut sententia injusta in melius reformetur. *l. 1. ht.* Effectus quòd pendente appellatione nihil innovari seu attentari possit. *t. t. nih. nov. appell. interp.*

10. Affinia supplicatio, *l. 5. & auth. seq. C. d. prec. Imp. off. revisio actorum, Bocer. cl. 6. D. 35.* reductio ad arbitrium boni viri, in integrum restitutio.

C A P. XXXII.

De Inhibitione.

Interpositâ & admissâ nullitate vel appellatione iudex superior inhibitionem facit.

1. **I**nhibitio est prohibitio Judicis superioris facta inferiori, ne in causa procedat ulterius vel qui attentet. *l. 3. 6. 7. d. appell. in 6.*

2. Cau-

2. *Causa efficiens* Judex superior, ad quem provocatum est: *impulsiva*, appellantis *petitio*.

3. Obtinet in appellatione à definitiva, non si ab interlocutoria, nisi habeat vim definitivæ, vel gravamen irreparabile importet. *l. 2. d. appell. recip.*

4. Forma quòd fiat citata parte adversa, & quidem cum causæ cognitione, an scilicet appellatio sit devoluta nec ne, an sit justa, non frivola & frustratoria, non prohibita, *arg. l. 2 l. 5. l. fin. C. commin. epist. programm.*

5. Effectus quòd per eam constriquantur manus judici à quo, ne ulterius in causa possit procedere, & si quid innovatum sit, ante omnia revocetur. *d. c. 7. d. appell. in 6.*

6. Extinguitur si tempus præstitutum sit lapsum: si appellatio sit deserta: si iudex appellationis remittat causam ad prioris instantiæ iudicem, vel male appellatum pronunciet.

CAP.

C A P. XXXIII.

De Executione.

Ut iudicium finem suum effectumque consequatur, sententia executioni demandanda est.

1. **E**Xecutio est rei iudicatæ consummatio & perfectio. *l. pen. l. fin. C. ht.*

2. Exequitur sententiam regulariter iudex ordinarius, *l. 15. ff. d. re jud.* etiam iudex appellationis, *l. 32. §. 2. inf. C. d. appell. Nov. 122. c. 1. Geil. 1. O. 113. n. 13.* aliquando iudex alterius territorii pro executione requiri solet per literas, Compas. Brieff/ Myns. 3. O. 68. & secularis à iudice ecclesiastico. Geil 1. O. 115. Bocer. cl. 6. D. 36. 8. 9. 11.

3. Objectum res & bona debitoris, *N.* non tamen vestes, lecti, supellex quotidiana, instrumenta artificii, opificii vel agriculturæ, *l. 7. l. 8. auth. agricultores. C. qua res pign. obl. poss.* non stipendia arma & equi

& equi militum, l.4 C.ht. libri Studio-
forum, arg.d.l.4. ac fructus feudi. Ber-
lich.1.concl.82.

4. Forma executionis consistit in legitimo modo & tempore. Modus, ut fiat initio in mobilibus, deinde in immobilibus, postremo ad jura & nomina transeat. L 15. §.2. ff. d. re jud.

5. Tempus in actione personali est quadrimestre à die sententiæ, l.2 l.fin.C. d.usur.rei jud. in reali statim & in continenti fit executio, §.2.I. d.off.jud.

6. Finis & effectus, ut sententia suam habeat vigorem, & victor rem petitam consequatur. l.2.l.3. & t.t.C.d. exec.rei jud.

7. Contrariæ exceptiones, quæ ad impediendam eam opponi possunt; veluti compensationis, l.2.C.d.compens. excussionis, auth.præsente. C.d.fidej. divisionis, precii non soluti, non traditarum mercium, & similes.

v.Berlich.1.concl.84.

CAP.

CAP. XXXIV.

De Subhastatione.

1. **S**ubhastatio **B**ergantung est venditio rite & solenniter facta, quæ bona debitoris obæratæ, moram in solvendo facientis, ultimo pluris licitanti seu offerenti addicuntur.
2. **C**ausa efficiens decretum magistratus seu judicis competentis. l. 2 C si in cau. judic. pign capt. l. fin. §. 1. pr. C. d. bon. auth. jud. possid. impulsiva, petitio creditorum. l. 6. C. eod.
3. **M**ateria circa quam, bona debitoris omnia, mobilia, immobilia, nomina & actiones. L. 15. §. 2 ff. d. re jud. non tamen instrumenta rustica. l. 7. 8. C. quæ res pign. obl. non bona feudalja. 2. F. 8. 52. 55. emphyteutica, l. fin. C. d. jur. emphyt. nisi quoad fructus: non bona majoratus & restitutioni obnoxia. l. 69. §. 1. ff. d. leg. 2.
4. **F**orma consistit in requisitis, quæ
vel

vel ante subhastationem, vel in ipso eius actu attendenda.

5. Ante eam faciendam requiritur (1.) ut debitum sit liquidum & probatum, L. 9. *auth. ei qui jurat. C. d. bon. auth. jud. possid.* & non exiguum. (2.) ut debitor ad solvendum condemnatus cessaverit, *arg. l. 10. C. d. pignor. l. 7. l. 14. C. d. distract. pig. l. 1. l. fin. C. si propt. pensit. pub.* (3.) ut res sub hasta vendenda proponatur venalis, L. 6. *C. d. fid. & jur. hast. fisc.* Daß der Verkauf durch einen öffentlichen Anschlag publicirt werde/literis curiarum valvis vel ædium distrahendarum affixis. (4.) ut æstimatio subhastationem præcedat, quæ per peritos & expertos fieri debet.

6. In ipsa subhastatione requiritur (1.) ut fiat per præconem in loco publico, hastâ in foro positâ. l. 3. *C. d. exec. rei jud. l. 1. l. 5. l. 6. C. d. fid. & jur. hast. fisc.* (2.) tempore mercatus, non diebus dominicis aut feriatis. l. *fin. C. d. fer.* (3.) ut fiat per tempus à legibus determinatum. l. 9. l. *fin. C. d. bon. auth. jud. possid.* denique

que (4) ut res præfenti pecunia, ut baar Geld non etiam distinctis terminis exolvēda distrahatur. *l. 15. §. 7. ff. d. re jud. l. 4. C. ubi caus. fisc.* deniq; (5) ut licitatori majus pretium ultimò offerenti bona subhastata addicātur. *l. 4. C. d. fid. hast. fisc.*

7. Finis ut res in executionem capta facilius distrahatur, & pecuniā ex bonis debitoris redactā creditoribus consulatur. Effectus respectu debitoris, quòd subhastatione solenniter peracta, jus revocationis non habeat. *l. fin. C. si propt. pub. pensit. l. 16. C. d. resc. vend. l. 8. C. d. remiss. pign.* respectu creditoris, ut bona subhastata si emptorem non inveniunt, in solutum accipere teneatur, *argum. Nov. 4. cap. 3. auth. hoc nisi. C. d. solut. respectu licitatoris seu eimentis*, quòd adjudicatio judicialis plenissimum transferat dominium, *l. 3. C. d. fid. hast. fisc.* & venditio perpetuam habeat firmitatem.

8. Affinia addictio in diem, subhastationes aliæ publicæ. Contraria ommissio solennitatum, fraus, læsio contingens.

CAP.

CAP. XXXV.

De Restitutionibus in integrum.

*Executio sententia sapè etiam suspenditur
per restitutionem in integrum.*

1. **R**estitutio est remedium extraor-
dinarium, quo sententia ex justa
causa rescinditur & lis in pristinum
statum reponitur.

2. Causa efficiens, iudex: *αφοκαταρχη-
τική*, petitio & imploratio officii iudi-
cis: impulsiva æquitas causæ.

3. Petere eam possunt tam minores
ex ætatis infirmitate lapsi. *l. 1. ff. ht. l. 1. d.
min. t. t. C. d. in int. rest. min.* quàm majo-
res ex necessaria absentia, metu, dolo,
aliave legitima causa circumscripti. *l. 1.
ff. ex quib. cau. maj. l. 1. C. eod.* imò & inte-
gra Collegia, ac Civitates. *l. 3. C. d. jur.
Reip. H. Pistor. l. 9. n. 56. Ecclesia, c. 1. 2. 3.
7. x. ht. Richter. decis. 71. n. 31. neque læsi so-
lum ipsi, sed & successores eorum. Myns.
4. O. 29. & 1. O. 18.*

N

4. Ma-

4. Materia, res majoris momenti, non frivola & levidenses, *l. 3. l. pen. ht.*

5. Forma quòd petenda sit legitimo tempore, sc. quadriennii, *l. fin. C. d. temp. in int. restit. Myns. 1. O. 51.* implo- rato judicis officio, intentata etiam a- ctione, sicque causâ legitimè cognitâ, & probatâ, citatis partibus fiat, *Id. I. O. 48. 49. 52.*

6. Finis ut lapsis ac deceptis subve- niatur. Effectus quòd differatur sen- tentiæ executio, *L. un. C. in int. rest. post. ne quid novi fiat. nisi calumniosè petita sit*, tum n. nihilominus executio valet. *Myns. 6. O. 80.*

C A P. XXXVI.

De Processu summario & executivo.

1. **P**rocessus summarius seu extraor- dinarius est, in quo sine solennita-
tibus

tibus ea tantum quæ sunt processus substantialia, fervantur: sc. ut nuda fiat petitio ab actore, citetur à iudice reus, citatus respondeat, injungatur probatio, & absque attestationum disputatione feratur sententia.

2. Obtinet in causis summariis seu extraordinariis, quales sunt 1. causa dif-
 famationis. 2. alimentorum. 3. dotis. 4.
 depositi. 5. piæ causæ. 6. fisci. 7. misera-
 bilium personarum. 8. carceratorum.
 9. salaria & mercedes. 10. causæ mer-
 catorum. 11. punctus liquidationis. 12.
 causa executionis. 13. pignorationis.
 14. restitutionis ob lapsum fatalium. 15.
 commissiones testium ad perpetuam
 rei memoriam. 16. remedium ex edicto
 D. Hadriani. 17. causa possessorii sum-
 mariissimi. *Vultej. 2. 7. R. 34. Bocer. cl. 6.
 D. 32.*

3. Aliquando etiam causa ordinaria
 summarie tractatur ex consensu par-
 tium litigantium.

4. Processus executivus est, in quo
 itidem absque litigii sufflamine de sim-

N 2

plici

plici ac plano causa agitatur, & ad ipsam executionem properatur. *Boer.d. D.39. 0. 52. 53.*

5. Obtinet in chirographis ac instrumentis paratam executionem habentibus, quæ ideò dicuntur *guarentigiata*, seu *liquida & indubitata*. *Besold.th.pr.h. verb.lit.G.n.89.*

6. Modus procedendi talis, ut actor judici causam brevissimè exponat, instrumentoq; exhibito recognitionem ejus petat, reus a. illud vel recognoscat, vel diffiteatur, & recognoscens condemnatur, diffessus absolvatur.

7. Admittuntur tamen in hoc processu exceptiones peremptoriæ, si in continenti probari possint. Tales sunt
1. solutionis. 2. compensationis. 3. usurariæ pravitatis. 4. excussionis. 5. erroris calculi. 6. non numeratæ pecuniæ.

7. non adimpleti contractus.

Berlich.1.concl.84.

INDEX

INDEX CAPITULUM.

LIB. I.

De materiis præliminaribus.

- I. DE jure in genere.
- II. De Legibus.
- III. De Mandatis.
- IV. De Rescriptis.
- V. De Privilegiis.
- VI. De Statutis.
- VII. De Consuetudine.

N 3

LIB.

Index Capitulum.

L I B. II.

De materiis ad Jus Personarum
pertinentibus.

- I. **D**E Servitute personali.
- II. De Operis Rusticorum.
- III. De Patriâ potestate.
- IV. De Sponfalibus.
- V. De Nuptiis.
- VI. De Dispensatione.
- VII. De Jure dotium.
- VIII. De Dotalitio.
- IX. De Legitimat. & Adoptione.
- X. De Unione Prolium.
- XI. De Tutela.
- XII. De Autoritate Tutorum.
- XIII. De Excusationibus.
- XIV. De Suspecti cognitione.

L I B. III.

De materiis ad Jus Rerum
spectantibus.

- I. **D**E Dominio.

II. De

Index Capitulum.

- II. De Possessione.
- III. De Venatione.
- IV. De Decimis.
- V. De Servitutibus.
- VI. De Usufructu.
- VII. De Præscriptionibus.
- VIII. De Donationibus.
- IX. De Alienationibus.

L I B. IV.

**De Successione testamentaria
& legitima.**

- I. **D**E Testamentis.
- II. De heredis institutione.
- III. De Substitutione.
- IV. De Exheredatione.
- V. De Legitima.
- VI. De Legatis.
- VII. De Fideicommissis.
- VIII. De Codicillis.
- IX. De mortis causâ donationibus.

N 4

X. De

Index Capitulorum.

- X. De aditione hereditatis.
- XI. De Inventario.
- XII. De successione ab intestato.
- XIII. De bonorum possessionibus.
- XIV. De Collatione.
- XV. De renunciatione successionis.
- XVI. De Fideicommissis familiaræ.
- XVII. De Transmissione.
- XVIII. De jure accrescendi.

L I B. V.

De Contractibus.

- I. **D**E Obligationibus.
- II. De Pactis.
- III. De Stipulatione.
- IV. De Sponsionibus.
- V. De Fidejussionibus.
- VI. De Affecuratione.
- VII. De Literarum obligatione.)
- VIII. De Mutuo.
- IX. De Cambiis.
- X. De Usuris.
- XI. De Interesse.
- XII. De

Index Capitulum.

- XII. De Mora.
XIII. De Commodato.
XIV. De Deposito.
XV. De Sequestratione.
XVI. De Pignoribus.
XVII. De Antichresi.
XVIII. De Emptione venditione.
XIX. De Evictionibus.
XX. De Retractu.
XXI. De Locatione conductione.
XXII. De Admediatione.
XXIII. De Emphyteusi.
XXIV. De Laudemiis.
XXV. De Societate.
XXVI. De Mandato.
XXVII. De contractibus innominatis
& quasi.
XXVIII. De Solutionibus.
XXIX. De Oblatione debiti.
XXX. De Rescriptis moratoriis.
XXXI. De Cessione bonorum.
XXXII. De Novationibus.
XXXIII. De Compensatione.
XXXIV. De Transactionibus.
XXXV. De Retentione.

LIB.

Index Capitum.

LIB. VI.

De Criminibus.

- I. **D**E Furto.
- II. De Damno.
- III. De Injuriis.
- IV. De Retorsione.
- V. De Criminibus extraordinariis & quasi.
- VI. De Crimine læsæ majestatis.
- VII. De Homicidio.
- VIII. De Defensione necessaria.
- IX. De Adulterio.
- X. De Stupro.
- XI. De Falso.
- XII. De Vi.
- XIII. De Accusationibus.
- XIV. De Torturis & quæstionibus.
- XV. De Pœnis.
- XVI. De Mulctis.
- XVII. De Confiscatione.
- XVIII. De Aggratiatione.

LIB.

Index Capitum.

LIB. VII.

De Processu.

- I. **D**E Jurisdictione.
II. De Judiciis.
III. De Compromissis.
IV. De Foro competente.
V. De Syndicis.
VI. De Advocatis.
VII. De Procuratoribus.
VIII. De Processu ordinario.
IX. De Citatione.
X. De Arrestatione.
XI. De Contumacia.
XII. De Satisfactionibus.
XIII. De Interventione.
XIV. De Reconventionem.
XV. De Libellis.
XVI. De Exceptionibus.
XVII. De Feriis.
XVIII. De Dilationibus.
XIX. De Litis contestatione.

XX. De

Index Capitum.

- XX.** De Juramento Calumniæ.
XXI. De Propositionibus & Responsio-
nibus.
XXII. De Probationibus.
XXIII. De Præsumptionibus.
XXIV. De Testibus.
XXV. De Instrumentis.
XXVI. De Jurejurando.
XXVII. De Confessione.
XXVIII. De Conclusionibus.
XXIX. De Sententia.
XXX. De Nullitate.
XXXI. De Appellationibus.
XXXII. De Inhibitione.
XXXIII. De Executione.
XXXIV. De Subhaftatione.
XXXV. De Restitutionibus in inte-
grum.
XXXVI. De Processu summario &
executivo.

F I N I S.

~~6427~~

Emc. jur. 433⁶

Lvs

Encyc

430